

SM/R-224

BUTLLETÍ OFICIAL DEL BISBAT DE MENORCA

NOVEMBRE-DESEMBRE 1995 Núm. 5

Butlletí Oficial del Bisbat de Menorca

Novembre-Desembre 1995
Imprimeix: Editorial Menorca, S.A.

Núm. 5
Dipòsit Legal: MH-283/1992

SUMARI

SECCIÓ OFICIAL..... 307

SANTA SEU

- Congregació per la Doctrina de la Fe
 - La doctrina contenida en la Carta Apostòlica «Ordinatio Sacerdotalis»

PRELAT

- Decret de nomenament d'Arxiprestos
- Homilia en la celebració dels 25 anys de la Frater de Menorca (19-XI-1995)
- Homilia de la trobada de sacerdots i seminaristes que van conviure en el Seminari des del 1924 al 1943 (6-XII-1995)
- Homilia de la Festa de la Immaculada Concepció (8-XII-1995)
- Homilia en les Concepcionistes (8-XII-1995)
- Homilia en l'enviament a missions de J. Albert Vidal (26-XII-1995)
- Comunicació sobre el Dia de l'Església Diocesana
- Comunicació sobre el Dia de la Catequesi
- Comunicació sobre Nadal, compromís per la vida
- Comunicació sobre la Festa de la Família
- Carta comunicant el nomenament dels Arxiprestos

VICARIA GENERAL

- Carta als preveres sobre el Dia de l'Església Diocesana
- Carta als preveres recordant futures activitats

SECRETARIA GENERAL

- Nomenaments
- Confirmacions
- Nota sobre el procés de canonització de vint-i-sis religiosos caputxins

ORGANISMES DIOCESANS

– Assemblea Diocesana

- Cartell anunciador
- Paraules del Bisbe sobre l'Assemblea
 - * Invitació a participar en l'Assemblea Diocesana
 - * Advent 95: Preparació de l'Assemblea Diocesana
 - * Assemblea Diocesana: Un exercici de diàleg
- Indicacions d'ordre pràctic
- Per la Pregària dels Fidels
- Pregària per l'Assemblea Diocesana
- L'Assemblea comença a caminar

- Consell del Presbiteri
 - Convocatòria (20-XII-1995)
 - Full informatiu (20-XII-1995)
- Consell d'Economia
 - Convocatòria de reunió (4-XII-1995)
 - Pressupost 1996
 - Col·lectes generals
- Arxiprestat de Maó
 - Formació cristiana d'adults 1995-96

SECCIÓ INFORMATIVA..... 354

- Activitats del Sr. Bisbe
- Crònica Diocesana
 - Assemblea de Caritas
 - 25 anys de la Frater a Menorca
 - Com va néixer la Frater a Menorca
 - Acollir les parelles per al matrimoni

SECCIÓ DOCUMENTAL..... 361

- Discurs del Papa Joan Pau II davant l'Assemblea General de Nacions Unides
- Mensaje de Juan Pablo II para la Jornada Mundial de la Paz (1-I-1996)
- Mensaje del Papa con motivo de la IV Jornada Mundial del Enfermo (11-II-1996)
- Comisión Episcopal para la Doctrina de la Fe - Documento «Esperamos la resurrección y la vida eterna»

ÍNDEX 1995 397

Faint, illegible text covering the majority of the page, appearing to be bleed-through from the reverse side.

SECCIÓ OFICIAL

SANTA SEU

CONGREGACIÓ PER LA DOCTRINA DE LA FE LA DOCTRINA CONTENIDA EN LA CARTA APOSTÓLICA «ORDINATIO SACERDOTALIS»

8 de noviembre de 1995

Eminencia (Excelencia) Reverendísima:

Después de la publicación de la Carta Apostólica *Ordinatio sacerdotalis*, algunos teólogos, diversos grupos de sacerdotes y religiosos, como también algunos ambientes y asociaciones del laicado católico han manifestado reacciones problemáticas o negativas en relación con dicho documento pontificio, poniendo en discusión el carácter definitivo de la doctrina sobre la inadmisibilidad de las mujeres al sacerdocio ministerial y la pertenencia de esta doctrina al depósito de la fe.

Esta Congregación, por consiguiente, ha considerado necesario disipar las dudas y reservas al respecto mediante el *Responsum ad dubium*, que el Santo Padre ha aprobado y ordenado que se publique (cf. anexo).

Al rogarle que haga conocer a los Obispos de esa Conferencia Episcopal dicho *Responsum*, antes de su publicación oficial, este Dicasterio confía que tanto la Conferencia Episcopal como los Obispos en particular no dejen de interesarse por su difusión y recepción, teniendo cuidado para que no se propongan de nuevo ambigüedades o tesis contrarias al respecto, sobre todo por parte de teólogos, pastores de almas y religiosos.

El texto permanece con carácter reservado hasta la fecha de su publicación en *l'Osservatore Romano*, prevista para el día 18 de noviembre p.v.

Aprovecho la ocasión para saludarlo y para manifestarle mis sentimientos de estima en el Señor.

† **Joseph Card. Ratzinger**

A los Eminentísimos y Excelentísimos Presidentes de las Conferencias Episcopales

CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI RESPONSUM AD DUBIUM CIRCA DOCTRINAM IN EPISTULA APOSTOLICA «ORDINATIO SACERDOTALIS» TRADITAM

Dub.: Utrum doctrina, tradita tamquam definitive tenenda in Epist. Ap. «*Ordinatio Sacerdotalis*», iuxta quam Ecclesia facultatem nullatenus habet ordinationem sacerdotalem mulieribus conferendi, ut pertinens ad fidei depositum intelligenda sit.

Resp.: Affirmative.

Haec enim doctrina assensum definitivum exigit, cum, in verbo Dei scripto fundata atque in Ecclesiae Traditione inde ab initio constanter servata et applicata, ab ordinario et universali magisterio infallibiliter proposita sit (cfr. Conc. Vat. II, const. dogm. Lumen Gentium, 25, 2). Quapropter, praesentibus adiunctis, Romanus Pontifex, proprium munus fratres confirmandi exercens (cfr. Lc 22,32), eandem doctrinam per formalem declarationem tradidit, explicite enuntians quod semper, quod ubique et quod ab omnibus tenendum est, utpote ad fidei depositum pertinens.

Hoc responsum in Conventu ordinario huius Congregationis deliberatum, Summus Pontifex Ioannes Paulus PP. II, in Audientia infrascripto Cardinali Praefecto concessa, adprobavit et publici iuris fieri iussit.

Romae, ex aedibus Congregationis pro Doctrina Fidei, die 28 mensis octobris 1995, in festo SS. Simonis et Iudae, Apostolorum.

† **Josephus Card. Ratzinger, Praefectus**
† **Tarcisius Bertone, Archiep. emeritus Vercellen. Secretarius**

CONGREGACIÓN PARA LA DOCTRINA DE LA FE
RESPUESTA A LA PREGUNTA ACERCA DE LA DOCTRINA
CONTENIDA EN LA CARTA APOSTÓLICA
«ORDINATIO SACERDOTALIS»

Preg.: Si la doctrina, según la cual la Iglesia no tiene la facultad de conferir la ordenación sacerdotal a las mujeres, propuesta en la Carta Apostólica *Ordinatio Sacerdotalis* como dictamen que debe considerarse definitivo, se ha de entender como perteneciente al depósito de la fe.

Resp.: Afirmativa.

Esta doctrina exige un asentimiento definitivo puesto que, basada en la Palabra de Dios escrita y constantemente conservada y aplicada en la Tradición de la Iglesia desde el principio, ha sido propuesta infaliblemente por el magisterio ordinario y universal (cf. Conc. Vaticano II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 25,2). Por consiguiente, en las presentes circunstancias, el Sumo Pontífice, al ejercer su ministerio de confirmar en la fe a los hermanos (cf. Lc 22,32) ha propuesto la misma doctrina con una declaración formal, afirmando explícitamente lo que siempre, en todas partes y por todos los fieles se debe mantener, en cuanto perteneciente al depósito de la fe.

El Sumo Pontífice Juan Pablo II, durante la Audiencia concedida al infrascripto Cardenal Prefecto, ha aprobado la presente Respuesta, decidida en la reunión ordinaria de esta Congregación, y ha ordenado su publicación.

Roma, en la sede de la Congregación para la Doctrina de la Fe, el 28 de octubre de 1995.

† **Joseph Card. Ratzinger, Prefecto**

† **Tarcisio Bertone, Arzobispo emerito de Vercelli, Secretario**

PRELAT

DECRET DE NOMENAMENT D'ARXIPRESTOS

Decret 3/1995.- Ciutadella de Menorca, 15 de novembre de 1995.

De conformitat amb l'acord pres en la reunió del Col·legi de Consultors del dia 22 d'octubre de 1991 i feta la corresponent consulta secreta a tots els preveres dels Arxiprestats de la Diòcesi,

PEL PRESENT, nomeno els següents preveres de la Diòcesi per a l'ofici d'Arxiprestos, per als pròxims quatre anys, perquè, a més de les funcions que els assigna el Dret Canònic (cc 553-555), vetllin sobretot per la promoció, direcció i coordinació de l'acció pastoral comú dintre del seu territori:

- Mn. Jesús Llompart Díaz, Arxiprest del Centre
- Mn. Gerard Villalonga Hellín, Arxiprest de Maó
- Mn. Francesc Triay Vidal, Arxiprest de Ciutadella

Ho decreta i firma el Rvdm. Sr. Bisbe de Menorca.

Francesc Xavier Ciuraneta

Bisbe de Menorca

Per manament del Sr. Bisbe

Modest Camps Mascaró

Canceller-Secretari

HOMILIA EN LA CELEBRACIÓ DELS 25 ANYS DE LA FRATER DE MENORCA (19-XI-1995)

Fa 25 anys naixia la Fraternitat Cristiana de Malalts de Menorca. Per celebrar aquest fet realment important ens hem reunit en Assemblea Eucarística, que és l'acte més gran d'acció de gràcies a Déu que podem fer els cristians, perquè en la

celebració de l'Eucaristia és Crist el qui en nom nostre dóna gràcies al Pare i nosaltres per Ell, amb Ell i en Ell donem al Pare tot honor i tota glòria.

Mirant ja la història significativa que ha assolit el vostre Moviment amb els seus 25 anys d'existència, certament hem de donar gràcies al Pare Déu perquè al llarg d'aquest 25 anys us ha acompanyat amb la seva mà provident i benefactora. Tot és do de Déu; en el fons tot és gràcia i així ho voleu reconèixer des del més fons del vostre cor.

I el reconeixement dels beneficis rebuts ens obre a l'esperança que es fonamenta en la fidelitat de Déu. Déu no ens deixa mai; som nosaltres els qui podem deixar Déu, apartant-nos dels seus camins. El reconeixement dels beneficis rebuts de Déu ens porta a confiar en que el Senyor seguirà ajudant amb la seva gràcia la Frater de Menorca.

Perquè la Frater ha d'anar endavant, ha de seguir complint la seva missió de promoure humanament i cristianament els malalts, impeditos i minusvàlids, projectant sobre les seves vides la llum salvadora de Jesús, que amb el seu exemple ens ha ajudat a trobar un sentit a unes vides que semblaven sense sentit. Recordem una vegada més aquest exemple de Jesús perquè ell ha d'inspirar els nostres comportaments.

Jesús no adoptà davant del sofriment i les penalitats de la vida una postura de rebel·lió i de desesperança; tampoc d'autocompassió. No cedeix davant del mal com quelcom fatal i inexorable. Tampoc l'exalta, perquè el sofriment segueix essent dolent per a l'ésser humà. Jesús l'accepta i el pateix com una experiència dintre de la qual pot viure de manera positiva i plena l'amor, que és valor últim i absolut que dóna sentit i plenitud a tota vida humana.

L'amor que Jesús viu en la creu és, abans de res, comunió total amb Déu, el seu Pare. Jesús mor exclamant: «Pare, a les vostres mans encomano el meu esperit» (Lc 23,46). Però, al mateix temps, el dolor del Crucifiat és comunió amb tots els homes que al llarg de la història han de compartir el sofriment i, al mateix temps, redempció per a tota la humanitat. En la creu se'ns revela així l'amor infinit de Déu capaç de donar la seva vida pels homes.

Els qui s'aproximen al sofriment amb una visió merament humana no poden comprendre el seu significat i poden caure fàcilment en el desànim; potser arribaran a acceptar-lo amb una trista resignació com un fet inevitable. Nosaltres, els cristians, il·luminats per la fe, sabem que el sofriment pot transformar-se, oferint-lo a Déu, en un instrument de salvació i en camí de santedat que ens ajuda a aconseguir el cel. Per a un cristià el sofriment no és motiu de tristesa, sinó d'alegria: l'alegria de saber que en la creu de Crist, tot sofriment té un valor redemptor.

També avui el Senyor ens invita dient-nos: «Veniu a mi tots els qui esteu cansats i afeixugats, i jo us alleujaré» (Mt 11,28). El qui segueix Crist sap que el sofriment està unit a una preciosa gràcia, si bé es tracta d'una gràcia que per nosaltres segueix essent un misteri, perquè s'amaga sota les apariències d'un destí dolorós. Certament no és fàcil descobrir en el sofriment el vertader amor diví, que vol, a través

del sofriment acceptat, elevar la vida humana al nivell de l'amor salvífic de Crist. La fe, amb tot, ens fa unir a aquest misteri i posa en l'ànima del qui sofreix, malgrat tot, pau i alegria. De vegades es pot arribar a dir amb Sant Pau: «Estic tant ple de consol que l'alegria supera totes les nostres tribulacions» (2 Cor 7,4). Certament el descobriment del sentit salvífic del sofriment viscut en unió amb Crist és font d'alegria i de superació de la inutilitat del sofriment.

¿Amb quines actituds s'han de viure el sofriment, les tribulacions i penalitats que comporta la vida?

Primer, cal prendre consciència del sofriment, del seu abast real, sense minimitzar-lo ni exagerar-lo; assumint, per tant, totes les conseqüències que genera en la nostra sensibilitat humana: contratemps, sensació d'inutilitat, visió negativa de la vida...

Avançar, després, pel camí de l'acceptació. I acceptar-lo no per una resignació més o menys cega sinó perquè la llum de la fe ens assegura que el Senyor vol i pot treure bé del mal. Quanta serenor, esperança i fins i tot felicitat no pot generar la pena assumida des de la fe! Perquè el Senyor vol treure bé del mal us invita a ser tan actius com pugueu, no obstant la malaltia, a acceptar-vos, a valorar les coses petites, les coses de cada dia, els gestos senzills d'amor, a creure que cada dia pot ser millor, a saber conviure amb les alegries i les penes, a somriure al contratemps, a responsabilitzar-vos de vosaltres mateixos amb les forces i talents que disposeu. Tots en tenim de qualitats i capacitats i les hem de fer fructificar per bé nostre i dels germans. Es tracta justament d'estimar la vida amb les seves riqueses i seguir desenvolupant-la en vosaltres. L'important és saber viure el moment present valorant-lo com un do de Déu per estimar i voler ser estimat. Pearl Buck deia: «Moltes persones es perden les petites alegries, mentre esperen la gran felicitat».

I, per últim, el gest més bonic: l'ofrena, realitzada per amor al Senyor i als germans, permet assolir un grau, de vegades molt elevat, de caritat teològica; això és gastar-se en el amor de Crist pels homes. Aquest va ser el camí del Crist que el va portar a la seva victòria sobre la mort, la seva resurrecció.

A la llum de la fe els sofriments no són inútils si són viscuts, com ho feu Crist, des de l'amor al Pare Déu i per amor als homes. Però ens cal la llum de la fe. Aquesta llum que hem de demanar constantment. Aquella pregària dels apòstols —«Senyor, augmenta'ns la fe»— l'hauríem de fer sovint nostra.

Necessitem demanar aquesta llum perquè ella ens dona l'autèntic sentit de les realitats d'aquest món: de la salut i de la malaltia, de la vida i de la mort.

Necessitem demanar aquesta llum de la fe per vosaltres, els malalts i els minusvàlids, perquè compregueu que la vostra vida no és inútil i assumiu des de la vostra situació les vostres responsabilitats humanes i cristianes. Quant apostolat no es pot fer des d'un llit o des d'una cadira de rodes! Admiro el trobar de vegades en actes de pregària vocacional o d'animació misionera persones que, malgrat la seva minusvàlua, participen activament en reunions, aportant-hi la seva col·laboració. Aquestes persones necessàriament s'han de sentir molt útils i profundament realitzades.

Necessitem demanar aquesta llum pels qui tenen cura dels malalts i minusvàlids. Existeix la temptació, davant una malaltia que s'allarga i es converteix en una càrrega, de marginalitzar els malalts de moltes i subtils maneres. Amb ulls de fe hem de considerar el malalt com una persona lliure i responsable, amb la seva consciència i els seus projectes de vida. Cal tractar el malalt com demana la seva dignitat de persona humana, de fill de Déu i de germà de Crist.

Que la Frater ajudi tots a trobar aquesta llum de la fe, fent-nos aprofundir les actituds evangèliques de Jesús que han de ser les nostres.

Molts anys! per aquest aniversari, i que aquesta celebració signifiqui una bona empena cap al futur. L'ajut de Déu no us mancarà. A les seves mans posem en aquesta Eucaristia les vostres il·lusions i propòsits perquè la seva gràcia ho faci fructificar en capacitat de servei i donació.

HOMILIA PER LA TROBADA DE SACERDOTS I SEMINARISTES QUE VAN CONVIURE EN EL SEMINARI DES DEL 1924 AL 1943 (6-XII-1995)

«Quan bonum et et quam jocundum habitare fratres in unum». Em plau moltíssim presidir aquesta Celebració de l'Eucaristia. Si sempre aquesta Celebració és expressió de fraternitat, aquesta té un sentit especial. Sembla tenir un plus de fraternitat. Perquè no sols us uneix la fe cristiana i la condició sacerdotal d'alguns sinó també l'amistat humana. Un bon grup d'amics, preveres i laics, que vau conviure en el Seminari i heu volgut retrobar-vos, després de molts anys de caminar per la vida, per celebrar la vostra amistat, tot compartint els records sempre amables d'una vida de Seminari que us va agermanar durant uns anys.

I una trobada com aquesta, tot celebrant l'Eucaristia –acció de gràcies–, ha de tenir com a primera finalitat la de donar gràcies al Pare Déu. «Gratias agamus Domino Deo nostro». En tenim tants de motius per donar gràcies. Certament «dignum et justum est». Gràcies pel do de la vida, aquesta vida que ha anat madurant en anys i sobretot en mèrits als ulls de Déu. Gràcies per la vida baptismal que s'ha desenvolupat amb una opció personal i responsable de seguiment de Jesús en la vida sacerdotal i laical. Cadascun sap i coneix en la seva interioritat el conjunt de gràcies que ha rebut de Déu al llarg de la seva vida. I gràcies també per l'amistat que Déu va fer néixer entre vosaltres en els temps de Seminari. «Congregavit nos in unum Christi amor». Aquells anys de Seminari que són recordats amb afecte i agraïment perquè van representar el fonament humà i espiritual del que després ha estat la vostra vida. Va ser realment un equipament providencial pels temps durs i martirials que després us tocà passar. Alguns dels vostres companys –i recordo expressament el venerable Joan Huguet– van beure el calze del martiri.

Em plau evocar els anys de Seminari. Jo hi vaig viure tretze anys (12 com alumne i 1 com a superior) i en conservo un gran record. No teníem les comoditats ni

els avenços pedagògics d'ara però entre meditacions ignacianes, rosaris i cant gregorià vam créixer en amor al Senyor i a l'Església i alguns vam descobrir la veu del Senyor que ens cridava a servir-lo en el ministeri sacerdotal. Tota aquella vida, molt reglamentada, estructurà una ferma personalitat, que ha fet possible, tot comptant amb la gràcia de Déu, la nostra constant fidelitat als compromisos cristians i sacerdotals. Hi ha una pel·lícula que es titula «Mirant cap enrera amb ira». Crec que nosaltres no mirem cap enrera amb ira sinó que beneïm el Senyor i li donem gràcies perquè ens va donar l'oportunitat de viure uns anys en el Seminari on vam fer uns bons amics amb una convivència fraterna, vam adquirir una cultura humanística, filosòfica i teològica i vam aprendre a estimar Déu, el bisbe, els germans preveres i la nostra estimada terra amb la seva gent i cultura.

Avui dono gràcies a Déu amb vosaltres i per vosaltres. Al llarg de la vostra vida haureu tingut, sens dubte, experiències boniques i consoladores, segurament aquestes les més nombroses, però no hauran mancat els moments durs i les situacions difícils. I fixant-me ara en els qui sou sacerdots, al llarg de la vostra ja experimentada vida i gràcies a la vostra vocació sacerdotal corresposta, hi ha hagut milers d'obres bones, serveis continus i senzills, sagraments oferts amb la millor bona voluntat, consells i ajudes de tota mena, oferts amb la major lleialtat i complet desinterès, serveis de caritat, paraules de reconciliació i consol. En temps de dificultats, i fins i tot d'alguna decepció, el vostre testimoni de fidelitat em conforta i m'alegra. «Agimus tibi gratias omnipotens Deus pro universis beneficiis tuis».

Les lectures d'aquesta celebració ens inviten a donar gràcies a Déu per haver donat a la seva Església i a la humanitat aquesta riquesa infinita del sacerdoci de Crist, vincle entre el Déu viu i la realitat del nostre món, porta oberta vers la veritat de Déu i vers la veritat de la nostra pròpia vida. I li donem gràcies perquè aquest sacerdoci únic i universal de Crist es multiplica en el temps i en l'espai de manera sensible i profundament humana pel sagrament de l'Orde i el ministeri solidari i conjunt dels bisbes i els preveres. Molts de nosaltres hem estat associats a aquesta meravella del sacerdoci universal de Crist com a signes vivents de la seva presència i de les seves activitats sacerdotals en favor de la salvació dels homes en la comunió amb Déu. En mans nostres ha posat la seva Paraula, el seu perdó i la seva gràcia. Avui fa la impressió que el nostre treball és especialment dur. Amb tot els temps que vau viure vosaltres en els vostres anys joves, no varen ser tampoc fàcils. Probablement la missió del sacerdot no ho és mai fàcil. I quan més seriosament s'entén i es vol viure resulta més exigent i menys compresa.

Una segona finalitat d'aquesta trobada en l'Eucaristia hauria de ser reafirmar generosament aquells ideals que van néixer al caliu del Seminari: amor confiat en el Pare Déu, voluntat d'anar configurant les vostres vides segons la imatge de Jesucrist, amor a l'Església i a la seva Jerarquia i amor pels homes. «Pro eis santifico meipsum». Jo us invito a omplir els dies i els anys que Déu us vagi concedint d'un servei ministerial viscut i exercit amb tota il·lusió. «Tu es sacerdos in aeternum». I us invito als laics a correspondre a la vostra vocació cristiana, tot oferint la vostra experiència com a llum i estímulo per les noves generacions.

I una tercera finalitat d'aquesta trobada seria el sentir com a vostra la missió del Seminari, com a institució dedicada a suscitar i acompanyar vocacions sacerdotals. Vosaltres, que estimeu tant el Seminari, heu de col·laborar, dins de les vostres possibilitats i sobretot amb la pregària, perquè no manquin a l'Església de Menorca els necessaris preveres i les vocacions religioses i missioneres. Amb seglars o sense seglars, en temps de sagraments i en temps d'evangelització, l'Església necessita sempre sacerdots sants, ben preparats, units entre ells i amb el bisbe, il·lusionats amb el seu treball, capaços d'obrir camins nous i de conviure amb la gent, apropant-se a ella amb la bondat i les paraules de Jesucrist.

Als peus de la Verge Maria, Mare del Crist i Mare nostra, poso la vostra meritòria vida. «Sub tuum praesidium confugimus, santa Dei Genitrix». Que Ella ens guardi sempre. Amén.

HOMILIA DE LA FESTA DE LA IMMACULADA CONCEPCIÓ (8-XII-1995)

«Tinc un gran goig en el Senyor, la meva ànima fa festa en el meu Déu. Perquè m'ha posat els vestits de la victòria» (Is 61,10). La litúrgia d'aquesta solemnitat posa en llavis de la Verge Maria aquestes paraules del profeta Isaïes. Missatge de goig i de joia referit a Ella i participat per tots els qui ens sentim fills d'aquesta Mare.

I celebrem aquesta festivitat immersos ja en els anys de preparació del Jubileu del segon mil·lenari, tal com ho ha programat el papa Joan Pau II en l'Exhortació Apostòlica «Tertio Millennio Adveniente». I també coincideix avui el trentè aniversari de la cloenda del Concili Vaticà II. Esdeveniments –Concili Vaticà II i Jubileu del segon mil·lenari– que es troben íntimament units. El Papa, en l'Exhortació Apostòlica sobre el Jubileu, presenta el Concili Vaticà II com «un esdeveniment providencial, gràcies al qual l'Església ha iniciat la preparació pròxima del jubileu del segon mil·lenari» (TMA 18). Ens trobem, per tant, en el gran Advent preparatori de l'aniversari de l'Encarnació del Fill de Déu i en aquest advent no hi pot faltar la Verge Maria, figura de tots els advents. Aquesta Verge Maria que, com ens la descriu avui l'apòstol Pau, fou elegida per a Mare de Déu des de l'eternitat; i el Gènesi ens la presenta com la dona, el llinatge de la qual atacarà al cap del maligne, i sant Lluç, com la Verge que concep en el seu si el qui ha de salvar la humanitat. En aquest marc anem a parlar de per què és necessària la preparació per la celebració de l'any 2000 i per què és necessària la figura de la Verge Maria en aquesta preparació.

L'any 2000 no és una xifra màgica, no és un número sagrat. No és un mite. El dia en què s'inauguri el nou segle no s'esdevindrà res extraordinari, que el diversifiqui del dia anterior, encara que en la nostra manera de comptar unes hores per-

tanyin a un segle i les immediates a un altre. L'any dos mil no ha de ser l'ocasió per afavorir cap tipus de mil·lenarisme, com va succeir en inaugurar-se el segle que estem acabant. El projecte de Déu no està condicionat per les xifres rodones dels nostres càlculs.

Tanmateix hi ha raons molt importants per a fixar la nostra atenció en el mil·lenari que s'aproxima, tant en el sentit social com sobretot en l'ecclesial. Perquè els signes dels temps no són respostes sinó més bé interrogants que el món presenta i als que cal respondre amb l'Evangelí a la mà (Cfr. GS 4). Encara que l'Evangelí és sempre el mateix, les respostes han d'estar en funció de les preguntes que cada temps concret planteja. I els signes dels temps actuals són parcialment diferents dels signes dels temps de fa trenta anys, per remontar-nos al temps de la celebració del Concili Vaticà II. Avui vivim en un món més aspre; ens envolten per tot arreu la fam, la opressió, la injustícia, el terrorisme i tot mena de violències. Són certament símptomes negatius de la situació actual la manca de respecte per la vida humana, el menyspreu dels drets de la família, la discriminació social, el desequilibri econòmic... Ens trobem avui davant d'una societat més secularitzada i complexa, que no està estructurada per uns valors religiosos i que en alguns països se significa per un indiferentisme accentuat. ¿Com fer front a l'ambient pagà que ens envolta i ens bombardeja constantment a través dels mitjans de comunicació social, cercant de desfer la solidesa de la nostra escala de valors amb criteris completament oposats a la mentalitat de l'Evangelí? ¿Com presentar l'Evangelí de Jesús a aquest món?

Davant d'aquesta situació l'Església no s'ha de posar en actitud defensiva i de replegament sinó en una actitud emprenedora i creativa. Els reclams freqüents del Papa a l'any 2000 han d'entendre's en aquesta clau. Per al cristià el futur ha de ser sempre portador de gràcia i de vida. Estem cridats a viure el realisme de l'esperança. L'any 2000, com a xifra de futur, és un símbol d'esperança per a tot creient. En aquest context volem celebrar la nostra Assemblea Diocesana, que serà la manera com s'embarcarà la nostra Església Diocesana per emprendre la travesia del nou mil·lenari. La nostra Assemblea entra plenament en la dinàmica de la celebració del Jubileu de l'any 2000. Diu el Papa en l'Exhortació Apostòlica que «la millor preparació al venciment del bimil·lenari ha de manifestar-se en el renovat compromís d'aplicació, el més fidel possible, dels ensenyaments del Vaticà II a la vida de cadascun i de tota l'Església (TMA 20). Diu també el Papa que «l'examen de consciència ha de mirar també la recepció del Concili, aquest gran do de l'Esperit a l'Església al final del segon mil·lenari. ¿En quina mesura la Paraula de Déu ha esdevingut plenament l'ànima de la teologia i la inspiradora de tota l'existència cristiana com demanava la Dei Verbum? ¿Es viu la litúrgia com «font i cim» de la vida ecclesial, segons els ensenyaments de la Sacrosanctum Concilium? ¿Es consolida, en l'Església universal i en les Esglésies particulars, l'ecclesiologia de comunió de la Lumen Gentium, donant espai als carismes, els ministeris, les diverses formes de participació del Poble de Déu, encara que sense admetre un democratismes i un sociologisme que no reflexen la visió catòlica de l'Església i l'autèntic esperit del Vaticà II? Un interrogant fonamental ha de plantejar-se també sobre

l'estil de les relacions entre l'Església i el món. Les directrius conciliars – presents en la *Gaudium et Spes* i en altres documents – d'un diàleg obert, respectuós i cordial, acompanyat amb tot per un atent discerniment i pel valent testimoniatge de la veritat, segueixen essent vàlides i ens criden a un compromís ulterior» (TMA 36).

Però, sobretot, per als cristians, l'any 2000 és el gran any jubilar bimil·lenari del naixement de Jesucrist. ¿Com obrir-nos a un nou mil·lenari sense fer memòria de Jesucrist? ¿Com estrenar un nou mil·lenari sense recordar la gegantina novetat que va aportar el fet que el Fill etern del Pare assumís la condició de criatura humana? Els signes dels temps estan urgint la nostra Església a donar noves respostes. Se sent empesa per l'Esperit cap a la tasca de l'evangelització de les noves cultures que estan emergint, a anunciar-los que l'únic Salvador és aquest Jesucrist que fa dos mil anys va entrar en la nostra història per donar sentit a la nostra vida humana.

I en aquest gran advent, preparatori de l'any 2000, també evoquem la presència de la Verge Maria. Dintre de les etapes de la història de la salvació, la Verge Maria és un personatge de confluències. En ella es nuen els grans esdeveniments. Ella fou el testimoni més qualificat del pas de l'Antic al Nou Testament. Fou testimoni del pas de la vida amagada de Jesús a la seva vida pública, del seu pas d'aquest món al Pare per mitjà de la mort-resurrecció, del pas de l'Església prepasqual a l'Església postpasqual. Maria sintetitza els passos més importants de la història salvífica. Fins i tot la pietat popular ha plasmat en l'oració «Santa Maria» aquesta realitat quan demanem la seva protecció per a l'hora definitiva de la mort: «Prega per nosaltres, pecadors, ara i en l'hora de la nostra mort».

I el Papa vol que en aquest temps preparatori de la celebració del Jubileu de l'any 2000 la Verge Maria sigui «l'Estel que guiï amb seguretat els passos a l'encontre del Senyor. L'humil al·lota de Natzaret, que fa dos mil anys va oferir al món el Verb encarnat, orienti la humanitat vers Aquell que és «la llum vertadera, aquella que il·lumina tot home» (Jn 1,9) (TMA 59).

Que la Verge Maria, amb la seva presència maternal, ens acompanyi en aquesta tasca preparatòria de la celebració del Jubileu de l'any 2000. Jo us invito a invocar la seva intercessió al llarg de l'Advent perquè la nostra Assemblea Diocesana s'inscrigui en el gran moviment de renovació personal i eclesial, que desitja el Papa, per a entrar en el nou mil·lenari amb renovades energies apostòliques.

HOMILIA DE LA FIESTA DE LA INMACULADA (CONCEPCIONISTAS) (8-XII-1995)

El mes de octubre del próximo año hará veinte años que fue canonizada en Roma una religiosa que vivió, una buena parte del siglo XV, por las tierras de Castilla y que fundó la Orden de las Religiosas de la Purísima Concepción o Concepcionistas: Santa Beatriz de Silva.

La blanca limpieza de la Virgen fue el ideal de su vida «Se le fue acrecentando la gracia de singular devoción a la Concepción sin mancha de la Reina del Cielo, de la cual, desde que algo supo, fue entrañablemente devota», nos dice su primer biógrafo. Aquella devoción os la legó, como herencia significativa, a sus hijas espirituales, disponiendo que ella fuera la característica distintiva de la nueva Orden, «una Orden, según palabras de otro biógrafo, en que por deber, no menos que por significación de hábito y regla, fuese esa Santísima Concepción de la Virgen gloriosa, honrada, afirmada y ensalzada con continuas alabanzas».

De esta forma, no pocos siglos antes de la proclamación del dogma, y mientras todavía hervían las discusiones teológicas, la Inmaculada Concepción se manifestaba como fuerza viva en la historia de la salvación y en la vida de la Iglesia, suscitando una Orden contemplativa que se inspiraba en el níveo fulgor de la «Toda pura» y recibía de Ella energías para una más generosa consagración a Cristo.

Y ¿qué mensaje nos trae a nosotros este misterio de la Inmaculada Concepción de María?

La impronta de nuestro tiempo es, sin duda, la inclemencia, la dificultad que bajo tantos aspectos se manifiesta tanto en la Iglesia como en la sociedad en general. Es inútil lamentarlo; más inútil todavía es querer ignorarlo, como si todo marchara bien; o peor aún, dejarse definitivamente aplastar, como si nada pudiera superarse. Pero tan cierto como lo que acabamos de afirmar es que, en el interior de esta borrasca, Dios va conduciendo la historia; Cristo está presidiendo su Iglesia y el Espíritu Santo está engendrando los nuevos tiempos para la creación definitiva. Entonces, ¿cuál debe ser nuestra postura? Se puede responder con una sola palabra: esperanza, que lleva consigo pobreza, contemplación, fortaleza. Esperanza a imagen de María, y con la ayuda de María.

También los tiempos en los que Ella apareció fueron difíciles. La plenitud de los tiempos está marcada en los planes de Dios por la conciencia aguda de pecado, la miseria, la opresión, el deseo y la esperanza de salvación. Israel vive en esta situación. Pero cuando María, la «llena de gracia», dijo sí a Dios, los tiempos difíciles, sin dejar de serlo, se convirtieron en tiempos de salvación. Ciertamente, marcados con la Cruz pero no imposibles, porque «para Dios nada hay imposible». Comenzó entonces el cambio de la tristeza en gozo, de la angustia en serenidad, de la desesperación en esperanza. Las tres frases del ángel a María son significativas: «alégrate», «no tengas miedo», «para Dios nada hay imposible». Y esta invitación sigue siendo hoy una continuidad en la Iglesia para quienes, conscientes de los momentos actuales, pueden caer en la tentación de la amargura y de la tristeza.

Podríamos recordar tres textos que, para nuestro propósito, tienen una gran actualidad:

Isaías, el profeta de la esperanza, nos dice: «Fortaleced las manos débiles, afianzad las rodillas vacilantes. Decid a los de corazón intranquilo: ánimo, no temáis, mirad que vuestro Dios vendrá y os salvará» (Is 35,3-4).

San Pablo, el apóstol de la esperanza. En el libro de los Hechos de los Apóstoles leemos esta frase dicha por el Señor a San Pablo: «No temas: sigue predicando y no te calles. Yo estoy contigo. Nadie pondrá la mano sobre ti para dañarte» (Ac 18,9-10).

Cristo, finalmente, en quien confluyen todas las esperanzas, nos recomienda serenidad y fortaleza para los inevitables y providenciales tiempos difíciles: «¿Por qué tenéis miedo? ¿Cómo no tenéis fe?» (Mc 4,40). «Animo, soy yo. No tengáis miedo» (Mc 6,50).

He aquí el ejemplo de María. Pero además, María nos acompaña. Ciertamente la evangelización es difícil y los momentos, con el neopaganismo reinante, son duros. Parece que vamos a contracorriente. Pero son momentos claramente providenciales, momentos de gracia extraordinaria. Humanamente absurdos e imposibles. Pero lo imposible se hace posible para Dios. Sólo es necesaria una cosa: vivir en esperanza y, por eso mismo, en espíritu de pobreza, de limitación, de apertura a El; y por eso mismo, también de contemplación, en cercanía de Dios, en meditación de su Palabra, siempre esperanzadora y creadora; y por eso mismo, también en la fortaleza del Espíritu. Más concretamente aún, en la humilde, gozosa y total disponibilidad de María, la Virgen fiel, que dijo sí al Padre y con ello cambió la historia. Por eso, María es para nosotros Causa de la alegría y Madre de la santa esperanza.

En María y con María, la Iglesia vive silenciosa y fuerte al pie de la Cruz pascal de Jesús, en espera y en vigilia de oración, cantando al Señor que llega: «Sí, pronto vendré. Amén. Ven, Señor Jesús».

HOMILIA EN LA CELEBRACIÓ DE L'ENVIAMENT A MISSIONS

DE J. ALBERT VIDAL (26-XII-1995)

(Parròquia de Sant Esteve - Ciutadella)

La litúrgia ens presenta avui el jove Sant Esteve, màrtir, titular d'aquesta Parròquia. Després de celebrar el naixement del Fill de Déu com a germà nostre ens trobem amb el martiri de Sant Esteve.

Sant Esteve va ser un diaca que la comunitat cristiana havia elegit per atendre, juntament amb altres sis, els aspectes benèfics de la comunitat. En la seva predicació anunciava amb valentia el Messies i tirava en cara als jueus no haver reconegut Jesús com el Messies enviat i el Fill de Déu. El seu missatge resultava incòmode i el van apedregar fins la mort.

Sant Esteve fou un exemplar imitador de Jesucrist. Primer, com a diaca, com a servidor dels més necessitats de la comunitat. Jesús s'havia definit com el qui havia vingut a servir i a donar la seva vida per tothom. També el va imitar com a màrtir, com a testimoni de la seva fe fins la mort. Jesús fou el primer en donar testimoni de la veritat fins les últimes conseqüències.

Germans, les conseqüències de Nadal són inesperades. De la joia de Betlem, del Déu-amb-nosaltres, passem a la serietat del testimoni de vida per coherència amb la fe. Creure en Jesús, en el Jesús de Betlem, no és un camí de flors i violes sinó que comporta decisions i preses de postura. Hi han martiris breus i intensos com el de Sant Esteve. Hi han també martiris llargs, potser els més nombrosos i que són els qui ens afecten a nosaltres. És el martiri de la donació de la pròpia vida dia a dia pels altres des de la convicció de que, com digué Jesús, hi ha més joia en donar que en rebre. Aquesta donació es pot concretar de moltes maneres perquè dins del poble de Déu l'Esperit suscita moltes vocacions de servei. Avui jo voldria resaltar el testimoni dels qui se'n van a portar la bona nova i la salvació de Jesús a persones d'aquells països anomenats de missió.

Amb una certa periodicitat hem anat celebrant a la Diòcesi l'enviament d'alguns laics a missions. Recordo els últims, Paco Campos i Xavier Castells. Avui enviem un dels nostres preveres, Berto. Amb ell, seran un bon grup de menorquins i menorquines que treballaran en les activitats missioneres de l'Església. Crec sincerament que la nostra Església de Menorca és fidel a les exigències apostòliques de la fe. Uns treballen per ella, en l'avantguarda, amb un lliurament total i generós; altres els ajudem des d'aquí.

L'Església, poble de Déu, constituït pels qui creuen i han estat batejats en Crist, està cridada a obrir-se sense por als demés, a tothom. Tancar-se en si mateixa seria morir per asfíxia o malviure dificultosament. L'obertura és consubstancial a l'Església i això s'ha posat de manifest en ella des dels orígens. Des del mateix moment en què la primitiva i petita comunitat de Jerusalem es va sentir plena de l'Esperit Sant, hagué d'obrir les finestres del Cenacle i explicar als de fora el que allí acabava de succeir. I això no pas per tàctica o per guanyar-se adeptes, sinó com una exigència del seu propi ésser i contingut fonamental.

Tota la història de l'Església evidencia aquest principi de la seva actuació des de dintre cap a fora, que sempre s'ha mantingut inalterable. Tampoc és difícil de comprovar que allí on hi ha obertura les comunitats es desenvolupen amb una gran vitalitat, mentre que quan es perd l'obertura, comencen a afeblir-se, perdent forces en debats interns i inoperants. El millor termòmetre per mesurar el bon estat d'una diòcesi qualsevol és el grau d'obertura que poseeix. I això té una explicació perfecta, ja que la caritat que l'Esperit Sant escampa en el cor del creient tendeix, com Déu mateix, a obrir-se als demés i a donar-se generosament.

Avui enviem Berto perquè treballi ministerialment en una Església germana del Perú. Ell, que pertany a la nostra Església, s'incorporarà vitalment a una altra Església. Ell actuarà de pont entre les dues comunitats. D'una banda és la vida de la nostra pròpia Diòcesi la que portarà Berto a aquella comunitat de Perú; però d'altra banda, la vida que Berto conseguirà animar en aquella comunitat revertirà també en nosaltres pel mateix pont vital. Vet aquí el bé incomparable que fan els nostres missioners no sols en les Esglésies on estan, sinó també en la nostra. Amb el Concili Vaticà II reconeixem que només són vertaderament pròsperes

aquelles Esglésies a les quals arriba aquest reflux vigoritzant a través del pont que són els missioners. En definitiva, aquest corrent salvífic de doble sentit, aquest flux i reflux de relacions mútues són el que anomenem comunió.

Amb totes les conseqüències, els missioners són enviats nostres. Els envia la nostra comunitat per complir la funció necessària d'anunciar l'Evangelí i de comunicar la vida de Jesús als qui estan lluny. Avui, en nom de tota la comunitat diocesana, enviem Berto. I jo he de confesar-vos que estic content amb aquest fet. Quan Berto em va indicar els seus propòsits, profundament meditats i adequadament discernits, no em costà massa prendre la decisió de donar el meu vist i plau. D'una banda perquè estic convençut que és l'Esperit el qui suscita en els qui li sembla bé la vocació missionera i a nosaltres ens pertoca impulsar-la i afavorir-la. I d'altra banda perquè també estava convençut que amb la partida de Berto a missions la nostra Església guanya en obertura i en sentit de comunió universal.

Però si Berto va a les missions en nom i representació de tots nosaltres, això vol dir que l'hem d'acompanyar sempre amb el nostre afecte, la nostra ajuda i, sobretot, amb la nostra pregària. Que ell se senti sempre realment com un enviat de la nostra Església. Gràcies Berto. Confio en que la nostra Església, que seguirà essent la teva, no et defraudi. La paraula i els fets estan en mans de tots. Ara, Berto, t'entregarem la creu de missioner. Que ella et recordi la teva missió de ser portador d'amor i de pau i de pont entre l'Església de Lima i la nostra Església.

COMUNICACIÓ SOBRE EL DIA DE L'ESGLÉSIA DIOCESANA

El Dia de l'Església Diocesana té entre els seus principals objectius conscienciar els cristians de la seva pertinença a una «Església particular», que anomenem Diòcesi. Aquesta, presidida pel seu Bisbe, forma una gran família, el distintiu de la qual ha de ser l'amor, la fraternitat i l'ajuda mútua, donant més el qui més té i rebent més el qui més necessita.

La nostra Diòcesi té una ampla xarxa de serveis pastorals i socials, que estan oberts a qualsevol persona que els demani. D'entre els serveis que disposa la nostra Diòcesi cal destacar els organismes diocesans que s'ocupen dels preveres, l'educació, la caritat, la infància, la joventut, la família, els immigrants, els marginats, les missions... Aquests organismes, juntament amb les parròquies i els seus múltiples serveis per a realitzar millor la seva missió humanitzadora i evangèlica, són els motors de la vida eclesial diocesana.

Tots els serveis de l'Església Diocesana es mantenen, més que pels seus pressupostos, sempre molt ajustats, per la generositat de les persones que els realitzen. A elles cal agrair la seva generositat i a tots els demés cal demanar-los la seva col.laboració, si no personal al manco econòmica, perquè els serveis mínims no

mimvin i fins i tot puguin millorar els actuals i promoure'n de nous per donar resposta a les noves necessitats que van naixent en la nostra Església Diocesana.

Aquesta petició d'ajuda, també econòmica, per l'Església Diocesana no està plantejada com una manera de «pagar» els serveis, en el més pur sentit mercantilista, sinó com una forma de solidaritat cristiana de compartir els béns que Déu ens ha donat i de col.laborar en les despeses comunes de la família cristiana. Cal recordar una vegada més que l'Església som tots i que les seves obres són les nostres obres.

L'Església vol que tots els seus membres siguin actius en el compromís evangelitzador, en la solidaritat amb els necessitats, en l'ajuda al sosteniment de les seves obres pastorals i socials i en la transformació del nostre món conforme al projecte de Déu i del seu Fill Jesucrist.

Avui, Dia de l'Església Diocesana, ha de ser una bona ocasió perquè els fidels ens comprometem a destinar el u per cent dels nostres ingressos nets a l'Església. És una proposta raonable, concreta i pràctica. I tots sabem que els diners que donem a l'Església arriben sempre al seu destí, sense quedar-se res pel camí.

Ajudant l'Església ens ajudem nosaltres mateixos. Tots som beneficiaris dels serveis de l'Església. Per tant, ja que tots som receptors dels serveis de l'Església, siguem també donants i col.laboradors. ¿Com podem rebre si ningú dóna?

L'Església Diocesana, i en nom seu el bisbe, els preveres, religiosos, religioses i laics que porten el pes de l'organització dels serveis pastorals i socials, agraeixen totes les ajudes, tant personals com econòmiques. Déu us pagui la vostra generositat.

**Francesc Xavier
Bisbe de Menorca**

COMUNICACIÓ SOBRE EL DIA DE LA CATEQUESI

Celebram avui a la Diòcesi el «Dia de la Catequesi». Amb aquesta ocasió em plau dirigir-me a vosaltres, catequistes de totes les parròquies i comunitats per estimular-vos en aquest servei tan important per la transmissió de la fe i per la construcció de la comunitat eclesial.

Abans de res, dono gràcies a Déu perquè us ha cridat a ser catequistes en l'Església. Com en altre temps, avui també té plena actualitat aquest text de Sant Pau als Filipencs: «Dono gràcies al meu Déu cada vegada que em recordo de vosaltres, i sempre que prego per tots vosaltres, ho faig amb joia pensant en la part que heu pres per contribuir a l'evangeli des del primer dia fins ara, segur que el qui va començar en vosaltres aquesta obra bona, l'anirà duent a terme fins al dia de Crist Jesús» (Fl 1,3-6).

Tingueu, idò, confiança en la tasca que el Senyor us ha encomanat. Es cert que la vostra missió resulta difícil, sobretot quan es descobreix que el problema no són tant els mitjans i els mètodes a utilitzar quant la capacitat a desvetllar motivacions en els fillets i en els al.lots perquè reconeguin el missatge cristià com a «bona nova» per les seves vides. En aquesta tasca, ¿com no confiar en l'acció de l'Esperit Sant, que com «mestre interior» prepari els cors i faci fecunda la vostra ensenyança?

En tot el procés d'educació de la fe, vosaltres teniu una aportació particular: presentar Jesucrist als fillets i als al.lots perquè sigui conegut i estimat. No us canseu de parlar de Jesucrist i de tot el que amb Ell ens ha vingut als homes. Déu faci que aquells amb els quals recorreu el camí de la catequesi puguin dir un dia: «Crist m'ha cridat pel meu nom gràcies a persones que sabien el seu nom i em parlaren d'Ell».

Catequistes, no oblideu que realitzeu una tasca en nom de l'Església. ¡Què estèril seria aquesta obra si cadascun anés pel seu compte! En aquest sentit és urgent que els catequistes, units als preveres de la vostra parròquia o comunitat, treballen en equip. En cada parròquia o arxiprestat hauria d'haver-hi una comissió de catequesi que fos un instrument al servei de la formació dels catequistes, del mutu intercanvi d'experiències i d'una més adequada preparació de la catequesi de cada setmana.

De vegades aquest treball que l'Església us encomana us podrà semblar poc brillant, però no oblideu que vosaltres esteu preparant, d'una manera humil i silenciosa, les noves generacions de cristians que, com la primavera, ompliran de llum i d'alegria l'Església i la societat.

Col.laboradors com sou del meu ministeri de «pregoner de la fe» i «mestre oficial» (LG 25), us demano que sigueu fidels a la fe de l'Església i transmeteu al poble de Déu de la nostra Diòcesi la fe que s'ha de creure, conèixer, celebrar i viure.

Un encàrrec especial per tots els catequistes és la meva invitació a participar en l'anunciada Assemblea Diocesana. Poden ser molt importants les vostres experimentades aportacions per a una millor transmissió de la bona nova de Jesucrist als fillets i als joves d'avui.

**Francesc Xavier
Bisbe de Menorca**

COMUNICACIÓ SOBRE NADAL, COMPROMÍS PER LA VIDA

Nadal, celebració cristiana d'un esdeveniment gairebé inabastable: el Fill etern del Déu Pare assumeix la vida humana, que es manifesta tendra, amable i indefensa en el diví Infant de Belem.

«En l'aurora de la salvació, el naixement d'un infant és proclamat com a notícia joiosa: «Us anuncio una gran joia, que ho serà per a tot el poble: avui a la ciutat de David us ha nascut un salvador, que serà el Crist Senyor» (Lc 2,10-11). El naixement del Salvador produeix certament aquesta «gran joia»; però el Nadal manifesta també el sentit profund de tot naixement humà» (Evangeli de la vida, 1).

Un poeta hindú deia que «quan neix un infant, Déu demostra la seva confiança en els homes perquè els confia una nova vida». La vida és, per tant, un do de Déu. Es quelcom que es rep com a cosa sagrada i inviolable. La vida no es selecciona ni es manipula sinó que es rep amb agraïment. Aquesta hauria de ser sempre l'actitud davant la vida: estimar-la, rebent-la amb goig. Destruir-la quan comença, impedir-ne el seu començament, avançar el seu acabament no és estimar la vida. Aquesta ve de més lluny que de l'amor fecund dels esposos. I va més lluny que la mort. Ve més de Déu que de la unió dels esposos i va més envers Déu que vers la tomba. Per tant, tota vida ha de ser protegida, encara que sigui embrionària, deficient, greument malalta o envellida. Aquella vida que demana més el caliu d'acollida sovint és considerada com un pes inútil i insuportable i, per tant, menyspreada de moltes maneres. És horrorós que el lloc considerat pels psicòlegs com el més segur per la persona com és el si de la mare s'hagi convertit en el lloc més perillós per a l'ésser humà.

En aquesta festa de Nadal faig meva la invitació del Papa Joan Pau II dirigida «a tots els membres de l'Església, poble de la vida i per la vida,... perquè, junts, puguem oferir a aquest món nostre signes d'esperança, treballant perquè augmentin la justícia i la solidaritat i arrelin una nova cultura de la vida humana per l'edificació d'una autèntica civilització de la veritat i de l'amor» (EV 6).

Nadal ens recorda el misteri del Déu que assumeix la vida humana, donant a cada persona un valor incomparable perquè, com ens recorda el Concili Vaticà II, «el Fill de Déu, amb la seva encarnació, s'ha unit, en certa manera, amb tot home» (GS 22). Per tant, tenim motius per respectar, defensar, estimar i servir la vida, tota vida humana. Només seguint aquest camí trobarem justícia, vertadera llibertat, pau i felicitat.

Aquesta pau i felicitat que us desitjo a tots, ben de cor, en aquest Nadal de 1995.

**Francesc Xavier
Bisbe de Menorca**

COMUNICACIÓ SOBRE LA FESTA DE LA FAMÍLIA

Avui celebrem la festa de la Sagrada Família amb el lema «Amor ets tu». Aquesta expressió l'apliquem a la dona —esposa, mare i filla—, figura essencial de la vida familiar.

I en dir que ella és «amor» volem sintetitzar en una paraula tota la realitat de tendresa, de donació i sacrifici que normalment desplega la dona en la vida familiar: des de l'atenció pel marit a la preocupació pels fills, sense oblidar la cura diligent dels pares ancians o d'altres familiars que de vegades conviuen sota la mateixa teulada. Amb aquest lema volem reconèixer i agrair en públic la important missió de l'esposa i de la mare en el si familiar.

Ella acompanya el marit en totes les vicissituds de la vida matrimonial i familiar, aportant el seu «geni femení» a totes les situacions. L'espòs ha de veure en l'esposa la realització del disseny de Déu. L'autèntic amor conjugal suposa i exigeix que l'home tingui un profund respecte per la igual dignitat de la dona: «No ets el seu amo, diu Sant Ambrós, sinó el seu marit. Retorna-li les seves atencions envers tu i sigues agraït amb ella pel seu amor». Sobretot on les condicions socials i culturals indueixen fàcilment el pare a un cert desinterès respecte de la família o bé una presència menor en l'acció educativa, s'ha de recuperar la convicció de que el lloc i la funció del pare en i per la família són d'una importància insubstituïble.

Encarregada de la vida des de la seva concepció, ella estima el seu fill ja abans de que neixi. És un amor que s'expressa amb una il·lusió esperançada. Sap que aquella vida que porta en el seu si és un do meravellós que ha de custodiar, agrair i defensar en nom dels drets de l'home i de la dona. Déu l'ha feta dipositària d'un tresor: una nova vida, que és objecte d'un disseny d'amor transcendent: un ser estimat de sempre per l'amor de Déu i no sols una realitat biològica indiferent.

En néixer el fill, l'instint maternal la condueix a tenir cura amb generositat i sacrifici d'aquella vida dèbil, convertint-se en el somriure de Déu per aquell infant que ha vingut a la llum. La mare es converteix en la guia dels primers passos, en el sosteniment del seu creixement i el punt de referència en el posterior camí de la vida.

Però la seva tasca en casa no és valorada ni socialment ni econòmicament. Certament la igual dignitat i responsabilitat de l'home i de la dona justifiquen plenament l'accés de la dona a les funcions públiques i al treball fora de casa. Amb tot la societat hauria d'estructurar-se de tal manera que les esposes i mares no estiguessin obligades de fet a treballar fora de casa i que les seves famílies poguessin viure i prosperar dignament, encara que elles es dediquessin totalment a l'atenció de la pròpia família. S'ha de superar també la mentalitat segons la qual l'honor de la dona deriva més del treball exterior que de l'activitat familiar. La tasca de la dona que ocupa tota la seva vida a tenir cura de la casa i a atendre les necessitats dels diferents membres de la família hauria de tenir l'adequat reconeixement econòmic. És una aportació molt important que fan les dones a la vida social.

Avui, Dia de la Família, els oferim el nostre homenatge de reconeixement i gratitud. La dona, en donar-se als altres en la vida diària com a dona, descobreix la vocació profunda de la seva vida; ella potser més que l'home, perquè veu amb el cor.

**Francesc Xavier
Bisbe de Menorca**

CARTA SOBRE EL NOMENAMENT D'ARXIPRESTOS

Ciudadella de Menorca, 15 de novembre de 1995

Als preveres i diaca de la Diòcesi

Benvolguts en Crist:

Em plau comunicar-me novament amb vosaltres per informar-vos del resultat de la consulta sobre el nomenament d'arxiprestos.

Dels 47 preveres que podien donar la seva opinió sobre possibles candidats, han parlat amb mi o m'han escrit 39. Us agraeixo ben de cor la col.laboració rebuda.

I el resultat de la consulta ha estat aquest: Ciudadella, de 19 respostes, 12 han proposat com arxiprest, Francesc Triay; Centre, de 5 respostes, 3 han proposat Jesús Llompart; Maó, de 15 respostes, 9 han proposat Gerard Villalonga.

Atenent aquests resultats, nomeno arxiprestos per quatre anys els qui han obtingut més vots: Francesc Triay, per Ciudadella; Jesús Llompart, pel Centre; Gerard Villalonga, per Maó. Confio que trobaran en tots una fraternal col.laboració per poder complir amb encert el seu càrrec.

Ara cal procedir al nomenament dels preveres representants dels Arxiprestats en el Consell Presbiteral. El dia 1 de desembre està fixat com a data terme per presentar a Vicaria General el resultat d'aquesta votació, que serà presidida pel nou arxiprest.

Aprofito aquesta avinentesa per informar-vos que he nomenat delegada de Catequesi na Tere Llaneras, religiosa dels Sagrats Cors. Espero que ella trobarà en tots els preveres l'afecte i la col.laboració necessària per a impulsar i coordinar la tasca catequística de la Diòcesi i Parròquies.

Amb tot afecte us saluda,

**Francesc Xavier
Bisbe de Menorca**

VICARIA GENERAL

CARTA ALS PREVERES SOBRE EL DIA DE L'ESGLÉSIA DIOCESANA

Ciudadella de Menorca, 3 de novembre de 1995

Benvolgut en el Senyor:

Amb motiu de celebrar-se el DIA DE L'ESGLÉSIA DIOCESANA el diumenge, dia 19 de novembre, s'ha cregut necessari preparar junts aquesta jornada de solidaritat dins la nostra Església local.

Ens trobarem tots els preveres, especialment els rectors i els responsables d'es-

glésies el proper divendres, dia 10 de novembre al Toro. Hem vist que la millor hora per a tots és el migdia; per açò, si t'assembla, començarem la trobada amb el dinar a les 13,30 h. i a continuació, la reunió.

Et volem avançar els punts que tractarem i el lema de la jornada:

1. Preparació de la campanya d'enguany, en aquells punts en els quals més hem d'insistir de conjunt. Es repartiran els cartells i els sobres a la mateixa reunió.

2. Els objectius concrets de la campanya a nivell parroquial. Com podem ajudar als feels a prendre major consciència de l'aportació econòmica i comunicació de béns dins l'Església.

3. Anàlisi de l'evolució de la col·lecta del Dia de l'Església diocesana, de les subscripcions i de la col·lecta dominical en aquests darrers anys.

4. Suggeriments.

El lema d'enguany escrit en el cartell que hem confeccionat a Menorca és: «*Fas bé ajudant l'Església!*» *Una diòcesi al teu servei.*

A partir d'aquí podem intercanviar idees en relació a la campanya i celebracions (homilia, monicions...).

Convé que avisis les monges del Toro per al dinar. Tel. 37.50.60.

Una abraçada,

Sebastià Taltavull i Anglada

Vicari general

COMUNICACIÓ ALS PREVERES RECORDANT ACTIVITATS

18 de desembre de 1995

Dimarts, dia 26 de desembre-95

Comiat a En Berto Vidal

Si Déu ho vol, el proper dimarts, dia 26 de desembre, festa de Sant Esteve, a l'Eucaristia concelebrada i presidida pel bisbe Francesc Xavier, a la parròquia de Sant Esteve acomiadarem en Berto Vidal ben a punt de la seva partida al Perú. Amb ell, la nostra diòcesi es farà present en aquest país del Tercer Món. Serà bo que tots els preveres hi siguem presentats per unir-nos en la pregària i acompanyar-lo. La celebració serà a les 11 del matí.

Dimecres, dia 27 de desembre-95

Jornada de Formació Permanent al Toro

És una jornada que no estava programada, perquè ja es va fer el dia 22 de novembre. Però, els qui hi vam assistir –que vam esser 9– ho vam trobar tan interessant que ens vam proposar fer-ne una nova oferta. El tema, ja el coneixeu: «**Els pastors i les comunitats a les quals serveixen**». *Armand Puig*, que ens va acompanyar durant tot el dia en la reflexió i el diàleg, també es va oferir a desplaçar-

se novament a Menorca i fer aquesta segona trobada. Ara comptam amb la **ponència** sencera, que podem llegir amb detenció. També el **qüestionari**, que ha quedat un poc retocat, ens pot ajudar a preparar el col.loqui que farem tots junts o en petits grups. Molt millor si ja el duim preparat personalment. Esperam que en aquesta nova data ens serà més fàcil l'assistència i el temps no serà un obstacle. *Començarem a les 10,30 del matí i acabarem a les 6 del capvespre. S'ha d'avisar les monges d'El toro, tel. 37.50.60.*

Dijous, dia 4 de gener-96

Jornada festiva-dinar a Son Putxet

Com cada any, un dia de germanor compartint amistat, taula i festa, aquesta vegada a son Putxet i no a Binixems –com s'havia programat–. La raó és que ja està en molt més bones condicions. En Pere Oleo s'encarrega del dinar; per açò convé avisar perquè els comptes surtin: tel. 37.11.07. En hi trobarem a mig matí i convé que no tinguem excessiva pressa: va bé que valorem aquest temps que podem estar junts.

Curs d'actualització teològica a Roma

I un darrer punt: s'ha programat per als mesos d'abril i maig un curs d'actualització teològica per a preveres a Roma. Es disposa d'unes trenta places i l'admissió va per ordre d'inscripció. Avui mateix s'ha rebut la notificació. Si algú hi està interessat, li podem facilitar la informació.

Una abraçada,

Sebastià Taltavull i Anglada

Vicari General

SECRETARIA GENERAL

NOMENAMENTS

Amb les dates indicades el Sr. Bisbe ha firmat els següents nomenaments:

1 de novembre de 1995 - Mn. Sebastià Taltavull Anglada, Rector del Seminari

1 de novembre de 1995 - Gna. Teresa Llaneras Pacheco, religiosa missionera dels Sagrats Cors, Delegada Diocesana de Catequesi.

22 de desembre de 1995 - Mn. Joan Febrer Rotger, Delegat Diocesà de Missions.

2 de desembre de 1995 - Mn. Francesc Triay Vidal, moderador de l'equip de clergues que es fa càrrec de la cura pastoral de les parròquies de Sant Francesc i Sant Esteve, de Ciutadella. L'equip estarà format pels preveres Mn. Francesc Triay Vidal, Mn. Jaume Massana Monistirol SDB i pel diaca Mn. Jaume Ametller Pons. Col.laboraran amb aquest

equip Mn. Llorenç Olives Galmés i Mn. Josep Mascaró Pons. Experimentalment també col.laboraran els preveres Mn. Antoni Fullana Marqués, rector de la Parròquia de Sant Rafael de Ciutadella i Mn. Joan Capell Aldomà, adscrit a la mateixa Parròquia.

20 de desembre de 1995 - Mn. Antoni Fullana Marqués, representant dels preveres de l'Arxiprestat de Ciutadella i Mn. Rafael Portella Moll, representant dels preveres de l'Arxiprestat de Maó, com a membres del Consell Presbiteral.

CONFIRMACIONS

El Sr. Bisbe ha celebrat el Sagrament de la Confirmació en les dates i llocs següents:

Dia 25 de novembre - Parròquia del Carme, de Maó: 3 joves

Dia 26 de novembre - Parròquia de Sant Francesc, de Ciutadella: 11 joves

Dia 24 de desembre - Parròquia de Santa Eulàlia, de Maó: 12 joves

NOTA SOBRE EL PROCÉS DE CANONITZACIÓ DE VINT-I-SIS RELIGIOSOS CAPUTXINS

A petició de l'Arquebisbat de Barcelona i en atenció a les normes de la Congregació per a les Causes dels Sants del 7 de febrer de 1983, el nostre Sr. Bisbe ha disposat que es publiqui en el Butlletí l'edicte següent:

Edicte

S'està tramitant en aquesta Arxidiòcesi el Procés de Canonització dels Servents de Déu Frederic de Berga i 25 companys de l'Orde de Frares Menors Caputxins de la Província de la Mare de Déu de Montserrat de Catalunya, martiritzats durant la guerra civil 1936-39:

- Àngel de Ferreries (Josep Martí i Coll)

Per tal de completar la prova documental de l'esmentat Procés,

Disposem: que tots els fidels que tinguin algun escrit, imprès o manuscrit, o altres objectes, d'aquest Germà esmentat, ho facin saber comunicant-ho al Vicepostulador dels Caputxins, Avda. Diagonal, 450; 08006-Barcelona, o bé al Tribunal Eclesiàstic de l'Arxidiòcesi de Barcelona, C/Rivadeneira, 6, 2n; 08002-Barcelona.

Barcelona, a 4 d'octubre de 1995.

P. Ramon Doménech i Castells, OFM, Jutge Delegat

Rvd. Joan Grau i Pujol, Notari

A més de les adreces indicades, els fidels diocesans, podran dirigir-se a la Secre-

taria General del Bisbat, si disposen dels referits escrits o objectes. En tal cas, preguem que ho facin abans del dia 15 de febrer de 1996.

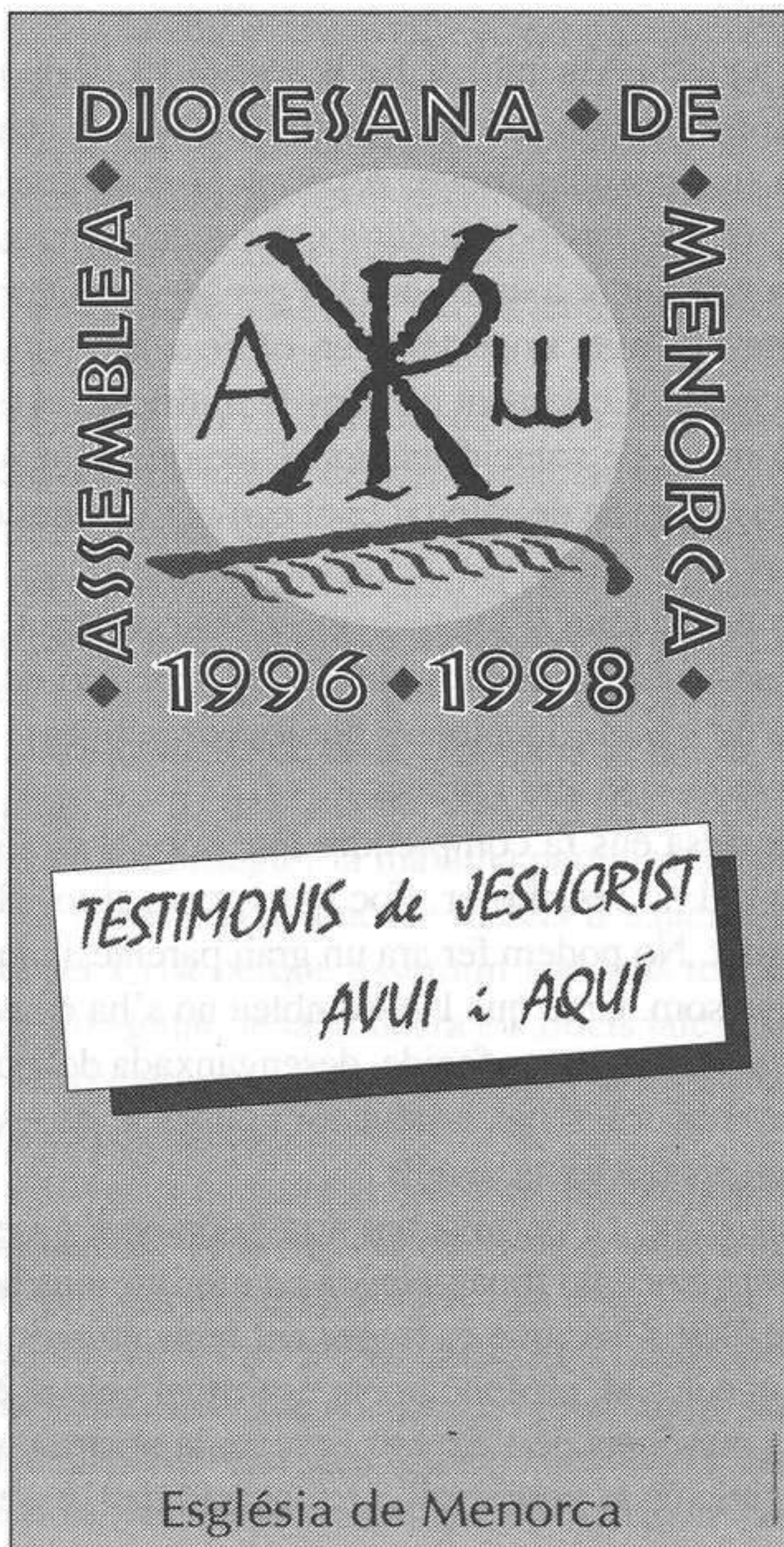
Ciudadella de Menorca, 15 de desembre de 1995.

El Secretari General-Canceller

ORGANISMES DIOCESANS

ASSEMBLEA DIOCESANA

CARTELL ANUNCIADOR

PARAULES DEL BISBE SOBRE L'ASSEMBLEA DIOCESANA

Invitació a participar en l'Assemblea Diocesana

1.- **Invitació a participar.-**

Les meves primeres paraules són d'invitació a tothom a participar en l'Assemblea. Posant el símil del joc, invito tothom a jugar segons les pròpies qualitats i aptituds. I a jugar bé, deixant jugar, fent jugar, no condemnant ningú a fer de simple espectador a causa de la nostra apatia i peresa.

2.- **Actituds necessàries.-**

1. Acceptació joiosa i il·lusionada de l'Assemblea.-

Raons:

- a) Ha sorgit de la base: la idea va néixer en el si del Consell Pastoral Diocesà per indicació d'un membre seglar del mateix; la consulta realitzada als clergues, als religiosos/es, consells pastorals... ha estat clarament favorable a la seva celebració.
- b) El Bisbe vol aquesta Assemblea. En la sessió del 10 de juny de 1995 del Ple del Consell Pastoral Diocesà vaig refrendar la seva celebració. He de confessar que hi tinc posades moltes esperances si encertem en el clima de la celebració. Crec que ens pot ajudar a créixer en comunió, convertint-nos en la caritat; ens pot ajudar a unir-nos més per servir millor.
- c) Podem esperar-ne fruits importants en ordre a la revitalització de la nostra Església Diocesana. Certament no hem de mitificar l'Assemblea, convertint-la ara en una mena de solució màgica. Crec que som prou lúcids per comprendre què és el que ha de canviar i pot canviar i quines coses només la mort podrà canviar.

Ens hem de moure en la línia d'un realisme eficaç, cercant unes propostes que siguin realitzables i que vagin acompanyades de la indicació dels mitjans humans i materials. No es tracta de fer uns documents bonics per publicar i arxivar sinó fer que l'Assemblea sigui quelcom operatiu i pràctic.

Aquesta mateixa lucidesa ens fa comprendre que la celebració de l'Assemblea no significa un començar del no res, un fer «foc nou», com si tot el que s'ha fet i es fa hagués estat temps perdut. No podem fer ara un gran parèntesi ni podem prescindir de les comunitats reals que som. Crec que l'Assemblea no s'ha de convertir en un esdeveniment solemne, en una estructura afegida, desenganxada del que ja fem sinó un treball potenciador i coordinador i, si cal, renovador i purificar de les activitats pastorals, que es van realitzant en els diferents nivells.

2.- Un lliurament esperançat i perseverant a la tasca de l'Assemblea.- Lliurament esperançat, amb una esperança no fonamentada en motivacions humanes sinó perquè volem fer una obra de Déu. Crec que és important tenir present que l'Assemblea ha de ser un esdeveniment eclesial, profundament espiritual i evangèlic. Hem de confiar plenament en l'acció i presència de l'Esperit Sant en la nostra tasca. Per açò, un lloc preeminent per la pregària en la preparació i realització de l'Assemblea.

3.- Un tarannà molt dialogant, afavorint al màxim tot el que pot ajudar a construir comunió, tret essencial de l'Església.- L'Assemblea ha de ser un testimoni col·lectiu del misteri de l'Església, la seva comunió derivada de la Trinitat; comunió que no s'ha de viure només a nivell sacramental sinó també a nivell existencial. Els qui hem rebut la comunió com a do, l'hem rebuda també com a tasca a realitzar. Per tant,

a) - no hem de cercar de convertir l'Assemblea en una plataforma de lluites partidistes. No ha de ser un «tour de force» entre laics i sacerdots; joves i vells; conservadors i progressistes... Es tracta més bé de complementar visions, responsabilitats, funcions i serveis, des de la fidelitat i sense confusions per a l'edificació del Cos de Crist. S'han d'escoltar tots els punts de vista; ara bé, acceptant per endavant, des d'una maduresa humana, que açò no vol dir que les conclusions que es prenguin siguin exactament el que jo opinava... Ens cal sempre molta caritat per defensar la puresa de la fe, com també ens cal sempre molta caritat per defensar una reforma. No s'ha d'actuar per frustracions, ressentiments, recels, simple afany de canvi. Açò no pot ajudar mai l'Església.

b) - el tarannà dialogant exigirà:

* actitud de respecte, de confiança, de caritat. Açò vol dir acceptar les diferències i la igualtat dels interlocutors amb la deguda llibertat de parlar i de respondre encara que tinguin diferents responsabilitats eclesials;

* actitud de paciència davant les dificultats, els conflictes o discussió accentuada;

* nodrir el diàleg amb la Paraula de Déu i la pregària.

c) - el tarannà dialogant s'hauria de manifestar també en l'esforç coratjós de tots per aconseguir, sobretot en la fase parroquial, la màxima participació i una participació diversificada, representativa de tot el Poble de Déu.

Seria molt positiu que es fessin paleses totes les veus, no tant per evidenciar les divergències, que hi són, sinó per cercar de construir una Església, on els carismes de cada persona i de cada grup puguin rendir al màxim en profit de tota la comunitat.

I voldria insistir en aconseguir la màxima participació dels laics. Els clergues ens hauríem de sentir positivament satisfets d'aquesta participació. No hem estat instituïts per Crist perquè assumim tots sols tota la missió salvífica de l'Església. Hem de guiar de tal manera els fidels laics i reconèixer talment els seus serveis i carismes, que tots, cadascun a la seva manera, col·laborem en l'obra que ens és comuna.

d) - el tarannà dialogant demana afavorir tot el que pugui ajudar a manifestar totes les opinions. L'Assemblea ha de ser un espai de paraula lliure i responsable. «Els laics, com tots els cristians, han d'expressar als seus pastors, amb aquella llibertat i confiança que els escau als fills de Déu i germans en Crist, les seves necessitats i els seus deigs... Segons siguin els seus coneixements, la seva competència i el seu prestigi, tenen el dret i fins el deure de manifestar el seu parer sobre aquelles coses que afecten al bé de l'Església» (LG 37).

Espai de paraula lliure però no irresponsable ni arbitrària sinó en el context del genuí esperit eclesial. Açò també ho preveu el Concili, que afegeix: que han de portar-se «amb veracitat, fortalesa i prudència i també amb reverència envers aquells que, per raó del seu ofici sagrat, ocupen el lloc de Crist».

El diàleg eclesial ha de ser sempre fidel a la veritat i a l'amor de Jesucrist. Només la pregària ens ensenya a dialogar més enllà de les aparences, a unir la llum de la intel·ligència amb la mirada del cor. El sentit crític no ha d'anar en detriment de la necessària autoestima eclesial i de la solidaritat entre tots els membres del Poble de Déu. La pluralitat de sensibilitats i de referents teòrics no ha d'amagar la riquesa de la nostra opció comú per Jesucrist i pel seu Evangeli.

4.- Obertura i comunió amb l'Església universal.- No podem celebrar l'Assemblea com si fóssim una illa separada de la resta de l'Església Catòlica. Hem de tenir en compte tot el que dins d'aquesta Església hi ha normatiu i vinculant en aquest moment de la seva història. El bisbe és el primer responsable i haurà d'exercir la seva decisió després d'escoltar tots els fidels i discernir amb ells la veu de l'Esperit.

L'Assemblea ha de constituir un esforç per escoltar totes les veus i sobretot per aprendre a escoltar-nos els uns als altres i escoltar junts l'Evangeli de Jesucrist. Ens ha de guiar també un esperit de discerniment cristià per tal que la renovació interna de la nostra Església es faci sempre d'acord amb les exigències de la fe, en comunió amb l'Església universal.

Francesc Xavier, Bisbe de Menorca

Octubre 1995

ADVENT-95: PREPARACIÓ DE L'ASSEMBLEA DIOCESANA

«Us deman que es pregui pel profit espiritual i pastoral de l'Assemblea»

L'Advent vol desvetlar en nosaltres l'esperança

Avui comença l'Advent, temps litúrgic que ens vol preparar per la vinguda del Senyor. Ell va venir històricament. La Paraula eterna s'encarnà i va entrar en la història. Però el Senyor ha de tornar a la fi del temps per portar el Regne a la seva plenitud (1). La realitat de l'Església, en el moment present, és la de l'espectació del retorn del Senyor. L'Advent vol desvetlar en nosaltres especialment l'esperança. Cadascun ha de caminar sense vacil·lar pel camí de la fe viva, que engendra l'esperança i actua per la caritat, segons els propis dons (2).

Testimonis de Jesucrist, avui i aquí

I aquest Advent, en les vigílies de l'Assemblea Diocesana, hauria de tenir un significat molt especial per a tots els diocesans. L'Assemblea vol ser un mitjà perquè esdevinguem millor «testimonis de Jesucrist, avui i aquí». Joan Baptista, una de les

figures centrals de l'Advent, il·lumina el nostre propòsit. Ell fou el testimoni precursor del Senyor. Amb els fets de la seva vida i amb les seves paraules anuncià l'arribada del Salvador. També nosaltres hem de testimoniar Jesucrist perquè Ell és l'únic Evangeli: no tenim altra cosa que dir i testimoniar.

Un seriós esforç de conversió

El voler ser testimonis de Jesucrist, més que plantejaments teòrics nous, demana conversió. Si a l'anunci explícit: «Jesús és el Senyor» no el precedeix el testimoni d'unes persones i d'unes comunitats que desvetlen interès i sorprenen per la seva manera de ser i de viure, la paraula relliscarà sobre la indiferència. «Ja t'escoltarem un altre dia» (3). L'objectiu de l'Assemblea demana un seriós esforç de conversió. «Serà, sobretot, mitjançant la seva conducta... com l'Església evangelitzarà el món, és a dir, mitjançant el testimoni viscut de fidelitat a Jesucrist, de pobresa i deseiximent dels béns materials, de llibertat enfront dels poders del món, en una paraula, de santedat» (4). Primordialment no es tracta de fer una Assemblea legislativa, només per canviar o donar unes normes; ni tampoc d'una manera de congrés per preparar una campanya. Ha de ser una Assemblea eclesial, un posar-nos a caminar junts per escoltar la Paraula de Déu i deixar-nos jutjar per ella a partir de les nostres paraules humanes de vegades contraposades però dites sempre des de la Paraula que agullona la nostra consciència de creients.

En la perspectiva del Jubileu del tercer mil·lenari

L'objectiu de la nostra Assemblea Diocesana s'emmarca molt bé en les perspectives obertes pel Papa Joan Pau II en la preparació del Jubileu del tercer mil·lenari: «Tot haurà de mirar l'objectiu primari del Jubileu, que és l'enfortiment de la fe i del testimoni dels cristians. És necessari suscitar en cada fidel un vertader anhel de santedat, un fort desig de conversió i renovació personal en un clima de pregària sempre més intensa i de solidària acollida del pròxim, especialment del més necessitat» (5).

Ser «testimonis de Jesucrist, avui i aquí», tot oferint el rostre rejuenit en la nostra Església. Però aquest rejueniment –no podem oblidar-ho– és un do de l'Esperit que hem de demanar amb la nostra oració. Per tant, jo us deman que al llarg de l'Advent, en les nostres comunitats, es pregui especialment pel profit espiritual i pastoral de l'Assemblea. Participem ja des d'ara en l'Assemblea Diocesana pregant per ella.

ASSEMBLEA DIOCESANA: UN EXERCICI DE DIÀLEG

Aprendre a escoltar junts l'Evangeli

L'Assemblea Diocesana ha de ser un bon exercici de diàleg eclesial. Un aprendre a escoltar junts l'Evangeli. Si l'Església viva és aquella en la qual cadascú aporta per la utilitat comuna el do que ha rebut de l'Esperit, el diàleg és una reali-

tat essencial a la naturalesa i missió de l'Església. La comunitat dels fidels que viuen la fe, l'esperança i l'amor no seria una comunió visible si no existís una permanent comunicació entre ells per mitjà del diàleg. Tots els membres del Poble de Déu, segons els dons, la competència i la seva funció en l'Església, han d'aportar la seva col.laboració per mitjà del diàleg. Per voluntat de Jesucrist correspon a la jerarquia prendre la decisió final com un servei fidel a la veritat i a la promoció del bé comú (6).

De bell antuvi serà bo reconèixer que l'exercici del diàleg no és fàcil. A l'interior de l'Església s'han viscut molts anys amb actituds d'obeir amb poc o sense exercici del diàleg. S'ha creat com un hàbit de passivitat, que de vegades resulta còmoda. També a l'interior de l'Església existeixen diferents sensibilitats, diferents concepcions de la missió pastoral de l'Església. Hi ha qui posa l'accent sobre la vida, sobre el risc de la renovació, mentre altres el posen sobre la doctrina, sobre la seguretat de les certeses.

Diverses veus que s'escolten i es respecten

El diàleg eclesial, segons Pau VIè en l'encíclica *Ecclesiam suam*, té com a «principi constitutiu la caritat» (7). Això vol dir acceptar les diferències i la igualtat dels interlocutors amb la deguda llibertat de parlar i de respondre, encara que siguin diferents les funcions o les responsabilitats eclesials. El diàleg suposa diverses veus que s'escolten i es respecten, amb una sincera acceptació de la diversitat d'opinions que, si no són polèmiques, sempre enriqueixen la discussió i porten a convergències complementàries.

El diàleg eclesial demana també sentir-se membre de l'Església i acceptar de debò el diàleg com a germans per col.laborar al creixement de tota la comunitat. Tenir la convicció de que hem de posar els nostres dons al servei dels altres per créixer junts en la vida teològica. Esteim cridats a ser servidors els uns dels altres.

El vertader diàleg no té per objectiu arribar a una uniformitat d'idees o de conclusions, sinó integrar en una acceptació comuna les possibles divergències positives i eliminar aquelles que no es considerin útils o que són fortament divergents. Això demana una actitud de paciència davant les dificultats. Si no és vàlida la creació artificial d'una unanimitat, tampoc ho és una actitud permanent de conflicte. «L'esperit d'independència, de crítica, de rebel·lió es conforma malament amb la caritat animadora de la solidaritat, de la concòrdia, de la pau en l'Església, i fàcilment transforma el diàleg en discussió, en altercat, en dissidència; fenomen molt desagradable, sempre fàcil de produir-se, contra el qual ens adverteix la veu de l'apòstol Pau: que no hi hagi divisions entre vosaltres (1 Cor 1,10)» (8).

El cristià és més apte per al diàleg si ha adquirit la maduresa del «sentit de l'Església» amb l'educació a l'escola de la Paraula de Déu, amb l'aliment dels Sagraments i amb la força de l'Esperit (9).

† **Francesc Xavier, bisbe de Menorca**

- (1) Vaticà II, GS 39
- (2) Vaticà II, LG 41
- (3) Ac 17,32
- (4) Pau VIè, Evangelii Nuntiandi, 41
- (5) Joan Pau II, Tertio Milenio Adveniente, 42
- (6) Pau VIè, Ecclesiam suam, 107
- (7) Pau VIè, Ecclesiam suam, 107
- (8) Pau VIè, Ecclesiam suam, 108
- (9) Pau VIè, Ecclesiam suam, 25

INDICACIONS D'ORDRE PRÀCTIC

1. Durant el temps d'Advent

L'Advent és, en relació a l'Assemblea Diocesana, temps de pregària, de sensibilització, de crida a la participació i d'inscripció.

A partir del II diumenge d'Advent, és a dir, dia 10 de desembre, es comptarà amb el póster anunciador de l'Assemblea, el qual i com va decidir el Consell Pastoral, contindrà l'anagrama dels primers temps del cristianisme a Menorca i el lema de l'Assemblea Diocesana: «Testimonis de Jesucrist, avui i aquí». Serà bo fer-ne una explicació d'ambdós aspectes.

També a partir del II diumenge d'Advent, es repartiran els tríptics que expliquen molt breument el sentit de l'Assemblea Diocesana. En ells hi ha el butlletí d'inscripció a l'Assemblea. S'ha de fer una crida el més ampla possible a la participació. Quan es diu «ampla» significa que ningú no se'n pugui sentir exclòs. És en aquest moment previ a la fase parroquial que s'ha de fer l'esforç d'arribar a tothom, a fi que tothom es senti convidat i cridat a participar. Pensem en els de més a prop, però també i sobretot en els més allunyats. És l'hora de fer un treball ben concret d'aproximació.

Convé que es doni a conèixer el calendari, especialment en allò que fa referència a l'etapa parroquial.

Anirà bé que la pregària per l'Assemblea Diocesana sigui recitada a les celebracions, trobades, moments de reunió, etc. Responguem a la crida que ens fa el Bisbe Francesc Xavier: «Us deman que es pregui pel profit espiritual i pastoral de l'Assemblea». Preguar junts és ja un bon començament. En aquest sentit, també s'han preparat les pregàries dels feels.

Inscripció a l'Assemblea Diocesana

Tot aquell qui vulgui participar activament a l'Assemblea Diocesana ha de fer la inscripció continguda en el tríptic o mitjançant una fotocòpia del mateix. La inscripció ha d'entregar-se a la parròquia o comunitat. Hi ha temps fins el dia 31 de desembre.

2. Etapa parroquial: Grups de treball

Aquesta etapa correspon organitzar-la a cada parròquia o comunitat amb tota llibertat i autonomia. La reflexió es farà a partir del material que serà entregat als qui s'han inscrit. La participació és un dret i un deure de tot membre del Poble de Déu. Cada parròquia organitzarà els grups, la periodicitat de les reunions –preferentment quinzenals–. Cada grup tindrà un animador que farà el seguiment dels grup durant tot el temps de l'Assemblea; aquest animador participarà en alguna reunió a nivell parroquial i/o arxiprestal per compartir el seguiment del conjunt.

Els grups, segons suggeriment del Consell Pastoral Diocesà, han de tenir un mínim de 4 persones i un màxim de 12. Cada parròquia i comunitat posarà els criteris de formació dels grups, segons la seva pròpia realitat.

Els materials

1) Cada bloc de treball –pensem que són 4: evangelitzar, santificar, servir i organitzar-se– serà entregat a cada participant a l'Assemblea que s'hagi inscrit i formi part d'un grup de reflexió. No s'entregaran de cop tots quatre, sinó a l'inici de cada període. El mes de gener s'entregarà el que es refereix a l'evangelització. És molt important, ja que cadascú tindrà el material, que prepari personalment la reunió de grup perquè sigui una vertadera trobada cristiana. Aquest treball de base és imprescindible per a l'Assemblea i és objectiu primordial.

2) També s'entregarà a cada animador de grup un altre material perquè s'hi reflecteixi tot el treball de grup. Aquesta aportació és la que anirà directament als equips de ponència, a fi de poder-les elaborar junt amb les propostes finals.

3. Suggeriments

Es suggereix que tot el treball de l'Assemblea Diocesana en aquesta fase parroquial s'organitzi d'una manera racional i s'eviti una multiplicitat de reunions. S'ha de fer l'esforç d'aprofitar moments de reunió ja existents o, si fa falta, de suprimir-ne, per a poder donar pas a aquesta experiència de tot el Poble de Déu a Menorca, que és l'Assemblea Diocesana. És necessari crear consciència i ambient d'Assemblea.

Cadascun dels 4 temes bé demanen un aprofundiment doctrinal. Ja ve suggerit en els esquemes de treball. Podrà ser una bona ocasió de formació i de coneixement més directe del Concili Vaticà II i altres textos. Aquesta necessitat demana alguns moments dedicats a conèixer continguts bíblics o del magisteri de l'Església. Que no s'escatimi temps a la formació.

Ja s'indicarà on i quan s'han d'enviar els materials elaborats pels grups.

Per qualsevol informació:

Secretaria de l'Assemblea Diocesana de Menorca

Carrer de Ca'l Bisbe, 8

07760 Ciutadella de Menorca

Tels. 38.03.43 i Fax 48.07.96

PER A LA PREGÀRIA DELS FIDELS
Diumenges d'Advent i festa de la Immaculada

Primer diumenge d'Advent

3 de desembre de 1995

- Que l'Assemblea Diocesana de l'Església de Menorca que prest començarem posi en els nostres cors la certesa i la proximitat de la salvació de Déu, i que desapareguin els dubtes i les incerteses que sovint generen la desesperança, preguem el Senyor.

VENIU, SENYOR JESÚS

- Perquè entre tots els qui professam que estimam Déu, sapiguem fer-lo present a través de l'amor que ens tenim els uns als altres, preguem el Senyor.

VENIU, SENYOR JESÚS

Festivitat de la Immaculada Concepció de Maria

8 de desembre de 1995

- Que la Verge Maria ens doni aquella apertura a la Paraula de Déu, que la va fer acceptar la voluntat del Pare, fins quan no ho entenia del tot, preguem el Senyor.

VENIU, SENYOR JESÚS

- Que la comunitat cristiana de Menorca, reunida prest en Assemblea Diocesana, es faci més i més servicial i escolti com a dites a ella les paraules de Maria a les noces de Canà de Galilea: «Feis tot allò que Jesús vos digui», preguem el Senyor.

VENIU, SENYOR JESÚS

Segon diumenge d'Advent

10 de desembre de 1995

- Que l'Assemblea Diocesana ens mogui a fer-nos oients de la Paraula de Déu, a fi de mantenir viva la nostra esperança, preguem el Senyor.

VENIU, SENYOR JESÚS

- Que els cristians de Menorca ens preparem per acollir-nos els uns als altres com Crist ens va acollir i també ens facem servidors els uns dels altres, preguem el Senyor.

VENIU, SENYOR JESÚS

Tercer diumenge d'Advent

17 de desembre de 1995

- Que l'Assemblea Diocesana de Menorca ens ajudi a descobrir el paper de precursors de Jesús, que no siguem una pantalla que amaga el rostre de Jesús, sinó que a través de la nostra vida el facem present d'una manera clara i transparent, preguem el Senyor.

VENIU, SENYOR JESÚS

- Que els treballs de l'Assemblea Diocesana, que començarem el proper mes de gener, es facin sabent que el qui fa fructificar les nostres obres és l'Esperit de Déu i que, per això mateix, el nostre treball sigui fet ple d'esperança, preguem el Senyor.

VENIU, SENYOR JESÚS

Quart diumenge d'Advent

24 de desembre de 1995

- Que la comunitat cristiana de Menorca, prest reunida en Assemblea, descobreixi sempre més clarament, que hem estat cridats per Jesucrist a l'Apostolat, i que la missió que ens ha encomanat és l'anunci de l'Evangelí, preguem el Senyor.

VENIU, SENYOR JESÚS

- Que la vida dels cristians de Menorca sigui portadora de la presència de Déu, i que, com Josep i Maria, estiguem oberts a escoltar des de la fe la veu de Déu que avui i sempre ens parla, preguem el Senyor

VENIU, SENYOR JESÚS

PREGÀRIA PER L'ASSEMBLEA DIOCESANA

Advent 1995

Pare sant,
la comunitat cristiana de Menorca,
es vol reunir en assemblea en nom de Jesús, el vostre Fill i Germà nostre,
sota l'impuls de l'Esperit Sant, en aquest temps de gràcia que ens concediu.
Sabem que allà on s'hi reuneixen dos o tres en nom de Jesús, Ell s'hi fa present.
Volem que l'Església de Menorca
es renovi a la llum de l'Evangelí i prengui un nou alè de vida.
Volem estrènyer els llaços de la unitat entre els fidels i els preveres,
entre els preveres i el nostre bisbe,
perquè l'Església, en un món dividit per lluites i discòrdies,
sigui signe profètic d'unitat i de pau.
Us demanam, Pare bo,
que amb diàleg, voluntat d'enteniment i esperit de cooperació fraternal,
les tensions interiors siguin vençudes per la força de l'amor.
Feis que es faci sempre més i més forta
l'alegria de pertànyer a una comunitat de germans
atenta a la vostra veu i als signes dels temps
que han rebut l'encàrrec de fer present enmig del món les Bones Notícies del
vostre Regne.
Posam la nostra assemblea sota la protecció de la nostra Mare, Maria:
que, com ella, siguem oients de la Paraula i oients dels nostres germans,
perquè en l'espai silenciós i fecund de la pregària,
sigui possible discernir el vostre projecte sobre la nostra vida.
Que, com Maria, en la pregària,
el nostre cor s'obri a l'esperança i a l'agraïment.
Que la maternitat fecunda de Maria ens empenyi a posar enmig del món,

allà on sembla que no hi ha vida,
aquella vida que és obra del vostre Esperit d'Amor.
Que, com Maria, la nostra comunitat cristiana
sigui capaç d'oferir a tots els germans la nostra solidaritat, la pau i el servei,
sobretot als més pobres, en qui vos complau ser estimat.
Pare bo, que el rostre de l'Església, que fa camí a Menorca,
sigui cada dia més el rostre del vostre Fill Jesucrist,
que amb l'Esperit d'Amor viu hi regna pels segles dels segles. Amén.

L'ASSEMBLEA COMENÇA A CAMINAR

La Comissió Permanent del Consell Pastoral, presidida pel Bisbe Francesc Xavier, en tres successives reunions als diferents arxiprestats, ha presentat els objectius, el procés i el calendari de l'Assemblea Diocesana que s'inaugurarà el dia 17 de Gener, coincidint amb la festa de Sant Antoni.

L'Arxiprestat del centre, que reuneix les parròquies de Ferreries, Alaior, Es Mercadal, Es Migjorn Gran i Fornells, fou el primer en participar en la presentació de l'Assemblea Diocesana que ha estat convocada per a fer un examen col·lectiu de la nostra Església a trenta anys de la celebració del Concili Vaticà II i a 25 anys de la celebració de les Jornades Pastorals de «Cala'n Blanes» que van llençar a Menorca la renovació conciliar. Aquesta primera presentació es va fer al centre parroquial de Ferreries el dimarts dia 21 de novembre.

La segona presentació es va celebrar a l'Arxiprestat de Maó, el dia 30 de novembre, a la Casa de l'Església. I a l'Arxiprestat de Ciutadella, un dia més tard, ahir dia 1 de desembre, al teatre del Centre Catequístic Sant Miquel.

Els assistents van conèixer el procés que s'ha seguit fins ara i des de que, en el mes de març passat el Consell Pastoral Diocesà proposàs al Senyor Bisbe la celebració de l'Assemblea. En resum, aquest procés ha consistit en una consulta a tots els capellans, consells parroquials i comunitats religioses sobre la conveniència de dur-la a terme, a la vegada que els consultats presentaven qüestions prioritàries com a base del treball que s'haurà de realitzar durant els pròxims dos anys.

El Bisbe Francesc Xavier, en la seva intervenció a Maó i Ciutadella, va destacar el fet d'una Assemblea nascuda de la base i que pretén la participació de tothom. El prelat va comentar les actituds necessàries per a dur a bon terme aquesta convocatòria diocesana: Entre d'altres, destacà l'acceptació joiosa i il·lusionada de l'Assemblea; un lliurament esperançat i perseverant a la tasca de l'Assemblea; un tarannà molt dialogant, afavorint al màxim tot el que pot ajudar a construir comunió, tret essencial del misteri de l'Església; obertura i comunió amb l'Església Universal.

El vicari general, Sebastià Taltavull, va explicar el procés que s'ha seguit des de la consulta prèvia fins ara, fent un resum de totes les aportacions rebudes. Taltavull exposà que totes elles han estat agrupades en quatre grans blocs temàtics que conformen el contingut de la reflexió dels grups, de les ponències i de les propostes finals de l'Assemblea. Així, els participants hauran de debatre sobre l'evangelització, la celebració de la fe o santificació, el servei o pastoral de la caritat, i l'organització interna de la Diòcesi.

El secretari del Consell Pastoral, Diego Dubón, donà a conèixer el contingut de totes les reunions de la Comissió Permanent referides a la preparació de l'Assemblea, com també el calendari que se seguirà des del mes de gener de 1996 fins el mes de febrer de 1998, data prevista per la clausura.

En Nito Martí i en Tiago Serra, exposaren a l'Arxiprestat del centre i a Ciutadella, un exemple de com es treballarà un bloc temàtic quan s'hagin constituït els grups de base a cadascuna de les parròquies i comunitats.

Na Maria Ignàsia Gener va comentar la pregària diocesana que es farà per l'Assemblea demà diumenge, dia 3 de desembre, a les 19 hores, als peus de la Mare de Déu del Toro. Es tracta d'una convocatòria de la Delegació de Joventut que s'obre a tota l'Església Diocesana.

En Joan Miquel Pons, va convidar tots els assistents a la jornada organitzada per l'Institut de Teologia que tindrà lloc el proper diumenge, dia 10 de desembre al Toro sobre el Concili Tarraconense i que dirigirà el conegut sociòleg Joan Estruch. L'experiència del Concili català ens pot ajudar a encaminar la nostra particular Assemblea.

A més, s'ha editat ja un primer material, titulat «Etapas preparatòria», que s'ha enviat a totes les parròquies i comunitats amb el calendari de l'Assemblea, unes indicacions d'ordre pràctic i les explicacions adients del que es farà durant l'Advent, bàsicament dedicat a la pregària i a la sensibilització en pro de l'Assemblea.

L'Assemblea vol ser una trobada extraordinària i representativa de tot el poble de Déu de Menorca, segons la consciència eclesial del Vaticà II, i una expressió de la preocupació per la necessitat i primacia de l'evangelització, a la vegada que una voluntat d'organitzar millor recursos i pastoral a la llum del Concili i del post-Concili.

CONSELL DEL PRESBITERI

CONVOCATÒRIA

17 de desembre de 1995

Benvolgut en el Senyor:

Em plau convocar-te a la sessió constituent del nou Consell del Presbiteri que tindrà lloc, si Déu ho vol, el proper dimecres, dia 20 de desembre de 1995, a Ca'l Bisbe i a les 10,30 del matí.

L'ordre del dia és com segueix:

1. Pregària
2. Salutació
3. Elecció del Secretari
4. Deliberacions
 - Assemblea Diocesana. Estudi sociològic.
 - Festa de Sant Antoni. Acte institucional al Toro
 - Pressupostos econòmics 1996.
 - Temàtiques per futures reunions del Consell del Presbiteri
5. Informacions
 - Assemblea Diocesana. Acords de la Comissió Permanent del CPD
 - Consell d'Economia. Acords que afecten el clergat
 - Situació del Seminari i seminaristes
 - Formació Permanent
 - Procés de beatificació del P. Huguet.
6. Torn obert de paraula.

Acabarem dinant junts al seminari Diocesà, a les 14 hores.

Una abraçada,

Sebastià Taltavull i Anglada

Vicari General

FULL INFORMATIU SESSIÓ DEL 20 DE DESEMBRE DE 1995

Presidit pel Sr. Bisbe, Mons. Francesc Xavier Ciuraneta i Aymí, l'actual Consell del Presbiteri ha quedat constituït pels següents capellans: Mn. Sebastià Taltavull Anglada, Vicari General. Mn. Miquel Anglada Gelabert, President del Capítol Catedralici. Els tres arxiprestos: Mn. Francesc Triay Vidal, de Ciutadella; Mn. Jesús Llompard Díaz, del centre; Mn. Gerard Villalonga Hellín, de Maó. Els representants dels preveres elegits pels arxiprestats: Mn. Antoni Fullana Marqués, de Ciutadella; Mn. Rafel Portella Moll, de Maó; l'elecció del representant de l'arxi-

prestat del centre ha quedat aplaçada. El representant dels Salesians, el P. Isidre Cerdà Masana.

Després de Tercia, el Sr. Bisbe va inaugurar la sessió fent unes consideracions sobre la naturalesa, funció i representativitat del Consell del Presbiteri; posteriorment va recordar alguns punts dels estatuts i del reglament per tal de garantir el bon funcionament del Consell.

Feta la votació corresponent, Mn. Gerard Villalonga va ser elegit secretari.

A continuació van començar les deliberacions sobre els següents:

a) Assemblea Diocesana. Estudi sociològic.

El Prof. Estruch es farà càrrec de l'Estudi Sociològic. Ell creu que la nostra realitat sociològica es pot conèixer amb profunditat sense necessitat de fer un treball massa complicat i sense gastar-hi molt. Seria convenient que, abans de final de gener, tinguèssim el llistat dels temes que ens interessa conèixer, tenint en compte l'objectiu de l'Assemblea. Ell n'afegiria altres, que considerés necessaris.

Es va decidir acceptar aquest oferiment del Prof. Estruch.

Elaborar aquest llistat de temes serà un dels punts de l'ordre del dia de les reunions arxiprestals de capellans.

b) Festa de Sant Antoni. Acte institucional al Toro:

Les autoritats civils han demanat celebrar l'acte institucional del 17 de Gener a l'església del Toro. Es creu més convenient oferir un altre lloc, concretament l'espai on es va ubicar el museu que, a partir d'ara, es dedicarà a la memòria del Bisbe Miquel Moncadas, restaurador del Santuari.

c) Pressupostos econòmics 1996:

El Sr. Toni Carreras va explicar les diferències entre els ingressos i les despeses pressupostats per l'any 1995 i els ingressos i les despeses reals. Hi ha hagut més ingressos (interessos, professors E.G.B., quota diocesana, I.D.E.C.,...) i menys despeses (sous preveres, Col·legi Espanyol,...), amb un superàvit de 10.244.188 pts. També va explicar amb detall els ingressos per venda d'immobles i per devolució de préstecs i les inversions durant l'any 1995 en el capítol de préstecs i subvencions a les parròquies. A continuació es va aprovar el pressupost per l'any 1996.

Al mes de març es farà la correcció del pressupost d'acord amb els pressupostos de les parròquies i dels moviments. S'hauran de tenir presents les despeses de l'Assemblea i de la Beatificació del Sr. Huguet.

A partir d'ara el sou dels capellans augmentarà un 3,5%.

El Consell de Presbiteri va veure la necessitat de revisar el calendari de les col·lectes extraordinàries. Es fa el suggeriment que la col·lecta pels missioners menorquins es faci el mes de novembre i la col·lecta de l'Església diocesana durant el mes d'agost. S'ha d'estudiar.

Es comenta l'augment de la col·lecta diocesana. Ha ajudat molt l'exemple concret de l'aportació de 200 pts. setmanals per tal d'aconseguir l'autofinanciació de les parròquies.

El Consell va aprobar una subvenció per al Moviment Escolta per tal de corregir la gestió deficitària del campament de Biniparratx.

Respecte del 0,7 (aportació al tercer món), es diu que l'Església supera en molt aquesta quantitat amb les seves col·lectes extraordinàries. Es considerarà com positiva la presència de la Diòcesi i altres entitats d'Església en el «Fons de Cooperació Menorquí».

El Consell va aprobar la dedicació del 0,7 del pressupost funcional de la Diòcesi a aquesta finalitat. Es fa el suggeriment a les parròquies perquè dediquin al tercer món el 0,7% de les col·lectes que no siguin extraordinàries. El criteri del Consell és que les aportacions de l'Església han de ser destinades a projectes concrets.

d) Temàtiques per futures reunions del Consell del Presbiteri.

Es va acordar que les reunions arxiprestals de capellans aportin un llistat de temes, destacant les seves prioritats.

Acabada la part deliberativa, van començar les informacions:

a) Assemblea Diocesana. Acords de la Comissió Permanent del Consell Diocesà de Pastoral.

S'estan preparant els temes amb els questionaris. Serà una publicació unitària per tal d'evitar repeticions. Es creu que els tindrem durant la segona quinzena de gener, entorn de la festa de Sant Antoni.

Es recomana que les Assemblees Arxiprestals de 1996 siguin a finals de gener per tal d'impulsar el treball dels grups de feina que es formin a les parròquies, per explicar els qüestionaris i per orientar sobre la metodologia.

Una vegada que estiguin formats els grups, s'hauran de escollir els moderadors que es reuniran sis vegades durant la fase parroquial.

Es farà una estampa amb l'oració (abreujada) per l'Assemblea. Es recomana que es continuï incluint aquesta intenció dins la pregària universal de l'Eucaristia.

La Comissió Permanent prepara, amb la Comissió Diocesana de Litúrgia, els diferents aspectes de la celebració d'inauguració de l'Assemblea, que tindrà lloc a la Catedral en la Missa Diocesana del dia 17 de Gener.

b) Seminari:

El Sr. Bisbe i el Vicari General han fet el seguiment personal dels nostres seminaristes que són al Seminari Interdiocesà de Catalunya. Han valorat molt positivament el trimestre, tenint en compte les dificultats inicials d'adaptació: medi, programes d'estudi, pastoral de cap de setmana...

El dia de Sant Ildefons es farà la trobada tradicional de capellans al Seminari. Pot ser una oportunitat per impulsar la pastoral vocacional. Es parla de la conveniència de realitzar una trobada de tots els qui han passat pel Seminari. Es veu molt bé aquesta iniciativa, encara que de moment no es concreta res.

c) Formació permanent:

Hi haurà una jornada de formació permanent del clergat al Toro el dia 27 de desembre. S'ha fet arribar a tothom la ponència i el qüestionari que ha preparat Mn. Armand Puig, formador del Seminari Interdiocesà de Catalunya.

El dia 26 es farà la despedida de Mn. Berto Vidal a St. Esteve. El mateix dia sortirà cap a Lima.

El dia 4 de gener hi haurà la celebració festiva del clergat, del temps de Nadal, a Son Punxet.

S'ha enviat a tothom la fulla d'inscripció al curs d'actualització que cada any es fa a Roma. La Diòcesi pot ajudar als que estiguin interessats i no disposin de mitjans econòmics.

d) Procés de beatificació del Sr. Huguet:

El Sr. Bisbe va informar sobre el treball que ha fet la comissió d'historiadors (Mn. Guillem Pons, Mn. Florenci Sastre i Mn. Josep Manguán). Es va considerar necessari nomenar un vice-postulador a la Diòcesi per tal de fer el seguiment de la Causa i d'activar els tràmits necessaris.

La feina va acabar amb el dinar de germanor al Seminari, amb la visita a les obres del Seminari, a l'artístic «betlem» fet pel Sr. Miquel Casanovas i a l'exposició de figures de «betlem», que ha organitzat el Museu Diocesà per a les properes dates de Nadal.

CONSELL DIOCESÀ D'ECONOMIA

CONVOCATÒRIA DE REUNIÓ

Ciutadella de Menorca, 4 de desembre de 1995

Benvolgut/da:

Em plau convocar-te a la reunió del Consell Diocesà d'Economia que tindrà lloc, si Déu ho vol, el **dissabte, dia 16 de Desembre de 1995, a les 10'30 h. del matí, a Ca'l Bisbe, a Ciutadella** i amb el següent *ordre del dia*:

1. Proposta de Pressupost del Bisbat per 1996

- Informació distribució Fons Comú Interdiocesà
- Percentatge augment de sous
- Revisió retribucions
- Seminari Diocesà

2. Informació gestions econòmiques

- Reunió President Consell Insular
- Reunió Alcalde de Maó

- Reunió Alcalde de Ciutadella
- Reunió Advocat (lloguers locals)

3. *Altres informacions*

Una abraçada,

Sebastià Taltavull i Anglada
Vicari General

PRESSUPOST 1996

INGRESSOS

INGRESSOS PER SERVEIS	.80.000,00 pts.
LLOGUERS	.180.000,00 pts.
INGRESSOS FINANÇERS	.1.500.000,00 pts.
COMUNICACIÓ DE BÉNS	.78.940.911,00 pts.
* Preveres Diocesans	.24.777.900,00 pts.
* Prev. Jubilats i comp.....	.3.837.972,00 pts.
* Personal.....	.5.192.971,00 pts.
* Quota Hab/Temples	.4.924.207,00 pts.
* Mant. Temples	.306.997,00 pts.
* Dot. Seminaris	.3.310.864,00 pts.
* Rep. lineal	.24.840.000,00 pts.
* Seg. Soc. Prev. C.E.....	.4.100.000,00 pts.
* Insularitat	.3.350.000,00 pts.
* Professors E.G.B.....	.4.300.000,00 pts.
QUOTA DIOCESANA	.2.000.000,00 pts.
I.D.E.C.	.2.500.000,00 pts.
DIA ESGLÉSIA DIOCESANA	.2.500.000,00 pts.
SUBSCRIPTORS	.500.000,00 pts.
TOTAL INGRESSOS:	.88.200.911,00 pts.

DESPESES:

PERSONAL	.41.520.000,00 pts.
* Sous Preveres.....	.24.430.000,00 pts.
* Seg. Soc. Preveres.....	.5.100.000,00 pts.
* Personal Diòcesi	.6.990.000,00 pts.
* Seg. Soc. Adm/Semin.....	.5.000.000,00 pts.

ALT. DESPESES SOC.	8.950.000,00 pts.
* Preveres Jubilats	6.850.000,00 pts.
* Col. Espanyol Roma	2.100.000,00 pts.
PROFESSORS E.G.B.	3.300.000,00 pts.
COMUNICACIÓ DE BÉNS	12.006.990,00 pts.
* Seminari	3.600.000,00 pts.
* Casa Sacerdotal - Maó	2.175.000,00 pts.
* Relig. Es Castell	1.000.000,00 pts.
* Relig. Clausura	700.000,00 pts.
* Quota Conf. Episcopal	4.531.990,00 pts.
ACTIVITATS PASTORALS	4.550.000,00 pts.
* Insularitat	1.000.000,00 pts.
* Desplaçaments	800.000,00 pts.
* Act. Formatives	500.000,00 pts.
* Escoltes i Aplec	750.000,00 pts.
* Assemblea Diocesana	1.000.000,00 pts.
* Beatifi. Rd. P. Huguet	500.000,00 pts.
IMPOSTOS I TAXES	250.000,00 pts.
SUBMINISTRAMENTS	2.570.000,00 pts.
* Reparacions	150.000,00 pts.
* Gesa/Aigua	1.200.000,00 pts.
* Despeses Neteja	300.000,00 pts.
* Professionals	800.000,00 pts.
* Assegurances	120.000,00 pts.
DESPESES DE FUNCIONAMENT	1.750.000,00 pts.
* Material d'Oficina	500.000,00 pts.
* Telèfon	350.000,00 pts.
* Correus	200.000,00 pts.
* Subscripcions	200.000,00 pts.
* Altres Despeses	500.000,00 pts.
ALTRES DESPESES	13.303.921,00 pts.
* Obres Seminari	12.783.632,00 pts.
* 0'7% Fons Menorq. Coop.	520.289,00 pts.
TOTAL DESPESES:	88.200.911,00 pts.

COLLECTES GENERALS 1995

Collecta FAM

CIUTADELLA	2.260.131,00 pts.
* La Catedral	419.621,00 pts.
* St. Francesc	561.011,00 pts.
* St. Rafel	167.266,00 pts.
* St. A. M ^a Claret	90.080,00 pts.
* St. Esteve	245.424,00 pts.
* St. Miquel	138.304,00 pts.
* Sta. Clara	16.570,00 pts.
* Hospital	22.151,00 pts.
* St. Crist	40.164,00 pts.
* M ^a Auxiliadora	559.540,00 pts.
ST. BARTOMEU-Ferrerries	329.354,00 pts. 329.354,00 pts.
ES MERCADAL	167.186,00 pts.
St. Martí	167.186,00 pts.
ST. ANTONI-Fornells	109.401,00 pts. 109.401,00 pts.
ST. CRISTÒFOL-Es Migjorn	134.780,00 pts. 134.780,00 pts.
STA. EULÀLIA-Alaior	402.019,00 pts. 402.019,00 pts.
MAÓ	1.814.556,00 pts.
* Sta. Maria	545.000,00 pts.
* St. Francesc	233.000,00 pts.
* El Carme	242.000,00 pts.
* La Concepció	117.000,00 pts.
* St. Antoni	47.000,00 pts.
* Sta. Eulàlia	48.706,00 pts.
* La Consolació	26.300,00 pts.
* Rda. Sanitaria	27.000,00 pts.
* Relig. Concepcionistes	240.000,00 pts.
* Hosp. Municipal	5.480,00 pts.
* M. de Déu de Gràcia	49.000,00 pts.
* Sta. Àgueda	3.365,00 pts.
* St. Gaietà-Llucmaçanes	12.405,00 pts.
* St. Josep	218.300,00 pts.

ST. CLIMENT	76.500,00 pts.	76.500,00 pts.
ST. LLUÍS	303.190,00 pts.	303.190,00 pts.
EL ROSER-Es Castell.....	186.837,00 pts.	186.837,00 pts.
TOTAL	5.783.954,00 pts.	

Col.lecta SEMINARI

CIUTADELLA	792.234,00 pts.	
* La Catedral.....	213.344,00 pts.	
* St. Francesc	239.608,00 pts.	
* St. Rafel.....	80.575,00 pts.	
* St. A. M ^a Claret.....	65.301,00 pts.	
* St. Esteve.....	65.865,00 pts.	
* St. Miquel.....	46.878,00 pts.	
* Sta. Clara	20.832,00 pts.	
* Hospital	21.815,00 pts.	
* St. Crist.....	38.016,00 pts.	
ST. BARTOMEU-Ferrerries	277.780,00 pts.	277.780,00 pts.
ES MERCADAL	160.940,00 pts.	
* St. Martí	80.490,00 pts.	
* El Toro.....	80.450,00 pts.	
ST. ANTONI-Fornells	19.870,00 pts.	19.870,00 pts.
ST. CRISTÒFOL-Es Migjorn	69.710,00 pts.	69.710,00 pts.
STA. EULÀLIA-Alaior	244.084,00 pts.	244.084,00 pts.
MAÓ	631.865,00 pts.	
* Sta. Maria	210.270,00 pts.	
* St. Francesc	60.000,00 pts.	
* El Carme	118.000,00 pts.	
* La Concepció	45.000,00 pts.	
* St. Antoni	31.665,00 pts.	
* Sta. Eulàlia	12.257,00 pts.	
* La Consolació	23.200,00 pts.	
* Rda. Sanitaria.....	42.762,00 pts.	

- * Relig. Concepcionistes.....10.000,00 pts.
- * St. Gaietà-Llucmaçanes ...2.711,00 pts.
- * M. de Déu de Gràcia.....26.000,00 pts.
- * St. Josep50.000,00 pts.

ST. CLIMENT	28.500,00 pts.		28.500,00 pts.
ST. LLUÍS	74.600,00 pts.		74.600,00 pts.
EL ROSER-Es Castell.....	72.520,00 pts.		72.520,00 pts.
TOTAL			2.372.103,00 pts.

Col.lecta CÀRITAS

CIUTADELLA			931.512,00 pts.
ST. BARTOMEU-Ferrerries	419.390,00 pts.		419.390,00 pts.
ES MERCADAL.....	56.250,00 pts.		56.250,00 pts.
ST. ANTONI-Fornells	40.455,00 pts.		40.455,00 pts.
ST. CRISTÒFOL-Es Migjorn	26.380,00 pts.		26.380,00 pts.
MAÓ			756.778,00 pts.
* Sta. Maria	274.347,00 pts.		
* St. Francesc	118.000,00 pts.		
* El Carme	139.500,00 pts.		
* La Concepció	35.550,00 pts.		
* St. Antoni	30.089,00 pts.		
* La Consolació	30.708,00 pts.		
* Rda. Sanitaria	30.000,00 pts.		
* Relig. Concepcionistes.....	43.284,00 pts.		
* Hosp. Municipal.....	25.000,00 pts.		
* M. de Déu de Gràcia.....	20.300,00 pts.		
* Sta. Àgueda	10.000,00 pts.		

ST. CLIMENT	12.500,00 pts.		12.500,00 pts.
ST. LLUÍS	43.100,00 pts.		43.100,00 pts.

EL ROSER-Es Castell.....43.250,00 pts.43.250,00 pts.

TOTAL**2.329.615,00 pts.**

Col.lecta DOMUND

CIUTADELLA1.939.177,00 pts.

* La Catedral.....352.387,00 pts.

* St. Francesc.....325.018,00 pts.

* St. Rafel.....156.866,00 pts.

* St. A. Mª Claret.....69.361,00 pts.

* St. Esteve.....330.331,00 pts.

* St. Miquel.....122.954,00 pts.

* Sta. Clara.....20.650,00 pts.

* Hospital.....28.503,00 pts.

* St. Crist.....38.507,00 pts.

* Mª Auxiliadora.....494.600,00 pts.

ST. BARTOMEU-Ferrerries1.349.488,00 pts.1.349.488,00 pts.

ES MERCADAL157.580,00 pts.

* St. Martí.....100.705,00 pts.

* El Toro.....56.875,00 pts.

ST. ANTONI-Fornells84.606,00 pts.84.606,00 pts.

ST. CRISTÒFOL-Es Migjorn76.685,00 pts.76.685,00 pts.

STA. EULÀLIA-Alaior548.912,00 pts.548.912,00 pts.

MAÓ1.336.468,00 pts.

* Sta. Maria.....410.905,00 pts.

* St. Francesc.....140.000,00 pts.

* El Carme.....147.500,00 pts.

* La Concepció.....105.000,00 pts.

* St. Antoni.....40.800,00 pts.

* Sta. Eulàlia.....10.814,00 pts.

* La Consolació.....35.200,00 pts.

* Rda. Sanitaria.....163.000,00 pts.

* Relig. Concepcionistes.....125.000,00 pts.

* Hosp. Municipal.....9.249,00 pts.

* M. de Déu de Gràcia.....49.000,00 pts.

* St. Josep	100.000,00 pts.	
ST. LLUÍS	93.400,00 pts.	93.400,00 pts.
EL ROSER-Es Castell.....	122.705,00 pts.	122.705,00 pts.
TOTAL		5.709.021,00 pts.

Col.lecta ESGLÉSIA DIOCESANA

CIUTADELLA		1.092.156,00 pts.
* La Catedral	268.637,00 pts.	
* St. Francesc	274.954,00 pts.	
* St. Rafel.....	104.963,00 pts.	
* St. A. M ^a Claret.....	118.572,00 pts.	
* St. Esteve.....	117.737,00 pts.	
* St. Miquel.....	100.274,00 pts.	
* Sta. Clara.....	10.565,00 pts.	
* Hospital	20.749,00 pts.	
* St. Crist.....	30.705,00 pts.	
* M ^a Auxiliadora.....	45.000,00 pts.	
ST. BARTOMEU-Ferrerries	195.098,00 pts.	195.098,00 pts.
ES MERCADAL		124.965,00 pts.
* St. Martí	103.508,00 pts.	
* El Toro.....	21.457,00 pts.	
ST. ANTONI-Fornells	26.921,00 pts.	26.921,00 pts.
ST. CRISTÒFOL-Es Migjorn	43.355,00 pts.	43.355,00 pts.
STA. EULÀLIA-Alaior	263.889,00 pts.	263.889,00 pts.
MAÓ		795.181,00 pts.
* Sta. Maria	174.660,00 pts.	
* St. Francesc	116.000,00 pts.	
* El Carme	236.000,00 pts.	
* La Concepció	68.000,00 pts.	
* St. Antoni	32.625,00 pts.	
* Sta. Eulàlia	11.605,00 pts.	
* La Consolació	37.550,00 pts.	

- * Rda. Sanitaria.....31.665,00 pts.
- * Relig. Concepcionistes.....34.076,00 pts.
- * St. Gaietà-Llucmaçanes ...20.000,00 pts.
- * M. de Déu de Gràcia.....33.000,00 pts.

ST. CLIMENT.....31.000,00 pts.31.000,00 pts.

ST. LLUÍS137.025,00 pts.137.025,00 pts.

EL ROSER-Es Castell.....35.375,00 pts.35.375,00 pts.

TOTAL2.744.965,00 pts.

ARXIPRESTAT DE MAÓ

FORMACIÓ CRISTIANA D'ADULTS 1995-96

INTERPARROQUIAL

*** *Introducció al nou testament***

(Llorenç Vidal). Org. Institut Diocesà de Teologia.

Cada dimecres: 20'30 h. - 22 h.

CASA DE L'ESGLÉSIA.

*** *Seminari sobre l'evangeli de Mateu***

(Joan Febrer). Org. Institut Diocesà de Teologia.

Cada dijous: 20'30 h. - 22 h.

CASA DE L'ESGLÉSIA.

*** *Curset per a lectors litúrgics***

(Ernesto Vera). Org. Arxiprestat de Maó.

Dissabte 25 de novembre:

1º sessió: 9'30 h. - 13 h. 2º sessió: 16 h. - 19'30 h.

CASA DE L'ESGLÉSIA.

*** *Acollidors de parelles per al matrimoni***

(Josep Mª Roig, Rafael Gómez i Pilar Casas)

Org. Comissió arxiprestal de Família

1-2 de desembre: divendres de 21 h. a 22'30 h.

dissabte: 9'30 h. - 18 h.

CASA DE L'ESGLÉSIA.

PARROQUIAL

*** *Antic testament: l'exili i el judaisme***

(Josep Manguán)

Dijous (quinzenal): 20 h. - 21'30 h.
SANTA MARIA.

*** Nou testament: evangeli de Joan**

(Josep Sastre)

Dijous (quinzenal): 20'30 h.
SANT ANTONI ABAT.

*** Moral (1er. quadrimestre) i Litúrgia (2on.).**

Segons el Catecisme de l'Església Catòlica.

(Gerard Villalonga)

Divendres (1er. i 3er.): 20-21 h.
EL ROSER (ES CASTELL).

*** El llibre de la fe (Bisbes de Bèlgica)**

(Rafel Portella)

Dijous (2on. i 4rt): 20'30 h.
SANT LLUÍS.

SECCIÓ INFORMATIVA

ACTIVITATS DEL SR. BISBE

Mes de novembre

- 1.- Es reuneix amb un grup de laics.
- 2.- Rep visites.
- 3.- Participa a Palma de Mallorca en l'Eucaristia d'acció de gràcies dels XXV anys d'Episcopat de l'Excm. i Rvdm. Teodor Ubeda, Bisbe de Mallorca.
- 4.- Pren part en l'Assemblea de Càritas Diocesana. Presideix el funeral del Sr. Joan Faner, pare del prevere Bosco Faner.
- 5.- Despatx.
- 6.- Rep visites.
- 7.- Rep visites.
- 8.- Rep visites a Maó.
- 9.- Es reuneix amb la Permanent del Consell Pastoral Diocesà.
- 10.- Presideix la reunió dels preveres preparatòria del Dia de l'Església Diocesana.
- 11.- Presideix l'Eucaristia a Mercadal en la festa patronal.
- 12.- Participa en l'Assemblea de la JARC a Migjorn.
- 13.- Rep visites.
- 14.- Es reuneix amb els arxiprestos.
- 15-18.- Participa a València en el Congrés sobre l'encíclica «Evangeli de la Vida».
- 19.- Presideix l'Eucaristia commemorativa dels XXV anys de la Frater a Menorca.
- 20-24.- Participa en la reunió de la Plenària de la Conferència Episcopal Espanyola.
- 25.- Celebra la Confirmació en la Parròquia del Carme, de Maó.
- 26.- Celebra la Confirmació en la parròquia de Sant Francesc, de Ciutadella.
- 27.- Despatx.
- 28.- Rep visites.
- 29.- Rep visites.
- 30.- Grava uns programes a la COPE. Participa en la presentació de l'Assemblea Diocesana a Maó.

Mes de desembre

- 1.- Participa en la presentació de l'Assemblea Diocesana a Ciutadella.
- 2.- Rep visites.
- 3.- Participa en la Pregària dels joves per l'Assemblea Diocesana.
- 4.- Rep el batle de Ciutadella.

- 5.- Despatx.
- 6.- Participa en la trobada de preveres majors de la Diòcesi. Es reuneix amb els preveres de l'Arxiprestat de Ciutadella.
- 7.- Rep la visita del president del Parlament Balear.
- 8.- Presideix l'Eucaristia a la Catedral. Celebra l'Eucaristia en el Monestir de les Concepcionistes de Maó.
- 9.- Rep visites.
- 10.- Presideix l'Assemblea de la Conferència de Sant Vicent de Paül. Participa en la pregària vocacional que es celebra a Alaïor.
- 11.- Rep visites.
- 12.- Despatx.
- 13.- Participa en el recés d'Advent dels preveres. Rep visites a Maó.
- 14.- Grava un programa per a TV. Rep els dirigents de l'Escultisme diocesà.
- 15.- Es reuneix amb la Comissió Permanent del Consell Pastoral Diocesà.
- 16.- Presideix la reunió del Consell d'Economia. Participa en el dinar d'empresa del diari «Menorca».
- 17.- Celebra l'Eucaristia en la Parròquia de Fornells. Visita el pesebre vivent del col·legi de Sant Josep, de Maó.
- 18.- Rep visites.
- 19.- Rep visites.
- 20.- Rep visites a Maó.
- 21.- Participa en el sopar d'empresa de COPE Menorca.
- 22.- Rep visites. Es reuneix amb la Cúria i el Capítol Catedralici amb ocasió de Nadal.
- 23.- Grava un programa a la COPE. Presideix a la Catedral el funeral del Sr. Miquel Taltavull, pare del Vicari General de la Diòcesi.
- 24.- Celebra la Confirmació a la Parròquia de Santa Eulàlia, de Maó.
- 25.- Presideix l'Eucaristia de mitjanit a la Catedral. Celebra l'Eucaristia del dia en la Parròquia de Santa Maria, de Maó.
- 26.- Presideix l'enviament com a missioner de Jaume Albert Vidal.
- 27-31.- Estada a La Palma d'Ebre amb la seva família.

CRÒNICA DIOCESANA

ASSEMBLEA DIOCESANA DE CÀRITAS

Per al delegat episcopal de Càritas espanyola, Salvador Pellicer, una de les tasques més importants d'aquesta organització consisteix «en fomentar una estructura social integradora que permeti la realització de les persones, l'educació d'a-

quells qui es troben en la pobresa i l'assistència a tots els problemes de caire urgent». Pellicer va assistir, dia 4 de novembre, a l'assemblea que celebrà Càritas Diocesana de Menorca a El Toro i en la qual hi van participar unes 60 persones de totes les parròquies de l'illa.

En aquesta trobada, es va donar a conèixer el Pla d'Accions Socials de 1995 en el que destaquen, com a actuacions més novedoses, el curs de garantia social que es desenvolupa al barranc d'Algendar i l'escola taller per reformar l'asil Calàbria de Maó, segons explica el delegat diocesà de Càritas a Menorca, Francesc Triay.

Després d'aquesta exposició, fou Salvador Pellicer qui oferí una xerrada als assistents a la trobada i en la qual exposà les característiques, les dimensions i els reptes de Càritas davant la societat i la comunitat cristiana. En aquest sentit, Pellicer afirmà que l'entitat ha de ser profètica, ha de fomentar l'educació i la formació en la societat alhora que ha de treballar en altres entitats que fan feina per a l'home i ha de contemplar la persona humana en tota la seva dimensió. «S'ha de fomentar la caritat en la globalitat de la persona humana, en tots els seus components», diu el delegat episcopal de Càritas espanyola.

Tot i ser una entitat que integra unes 120 persones a tota Menorca, amb un total de 15 assalariats que hi treballen de forma exclusiva, Francesc Triay considera que Càritas és poc coneguda en la societat i en el si de la comunitat cristiana de l'illa.

25 ANYS DE LA FRATER A MENORCA

Los días 18 y 19 de noviembre se celebraron los 25 años de vida de la Fraternidad Cristiana de Enfermos y Minusválidos de Menorca.

La jornada de día 18 estuvo dedicada al trabajo, especialmente para las personas que forman los grupos de formación y para aquellas que están interesadas en conocer el movimiento; se celebró en el Colegio Virgen del Carmen de Maó, consistió en una charla dirigida por el Sr. Juan Spanhove sobre «Revisión de nuestro momento actual y la espiritualidad de la Frater». Después de la charla se formaron grupos para reflexionar y sacar conclusiones sobre lo expuesto, para que luego se expusiera en una puesta en común y sacar diversas conclusiones, llegándose al acuerdo de que es el propio minusválido quien debe dar el primer paso, que la Frater tiene una espiritualidad propia y que tiene que seguir creciendo en el ámbito social.

El día 19 la jornada se llevó a cabo en Ciutadella haciendo así el día festivo, donde se celebró una eucaristía en la iglesia de San Francisco presidida por el Sr. Obispo y en la que hubo gran participación de los hermanos de los diversos pueblos de la isla. También se hizo una colecta para las Fraternidades del tercer mundo, celebrándose el 50 aniversario de la Fraternidad Internacional. Después de la celebración el Sr. Sebastián Seguí hizo una reflexión sobre cómo empezó a funcionar

la Frater en Menorca, y seguidamente se le dio al mismo un obsequio por ser el fundador de la Frater en Menorca. Al mediodía se celebró en el colegio Pere Casanovas una comida de hermandad y más tarde hubo fiesta con música, adivinanzas, chistes y poesías.

Así pues, felicidades, y que Fraternidad Cristiana de Enfermos y Minusválidos de Menorca pueda cumplir muchos más.

¡ENHORABUENA!

Isabel Mª Melsión Cardete

COM VA NÉIXER LA FRATER A MENORCA

Amb motiu del 25è aniversari de la Fraternitat Cristiana de Malalts i Minusvàlids a Menorca, em demanau que us expliqui com va néixer, aquí, a Menorca. Només us puc dir que d'una forma molt senzilla. És qualque cosa que portes dins tu mateix i, senzillament, neix.

Jo vaig tenir la sort de conèixer la Fraternitat a Madrid, on hi vaig viure alguns anys. Concretament a través dels grups locals del barri de Vallecas, que són uns dels primers equips de Fraternitat a Madrid i que acabava de ser introduïda a Espanya des de Barcelona i València.

A Madrid som Consiliari de la zona de Palomeras (suburbi de Vallecas) i la meva ordenació sacerdotal esdevé en el cor dels grups de la Fraternitat. Els pares, uns quants companys d'estudis i una munió de minusvàlids són els qui em rodegen.

El mes d'agost de 1968, faig la «locura» d'embarcar-me pràcticament sol, amb més de trenta minusvàlids, en l'aventura d'un estiu a Menorca. Concretament a Ciutadella. La presència d'un grup tan nombrós de minusvàlids, alguns amb minusvalies profundes, causa impacte dins Ciutadella i a altres pobles de l'illa que visitam.

Per les vigílies de Nadal de 1968, celebros la meva primera missa a Ciutadella i la meva padrina és una minusvàlida.

El 1969 vénc a viure a Ciutadella i amb quatre minusvàlids començam a reunir-nos, a estudiar la Fraternitat i, alhora, ens llençam a fer contactes personals amb altres malalts i minusvàlids.

El dia de Sta. Llúcia de 1969, a St. Francesc de Ciutadella, queda constituïda la Fraternitat a Ciutadella.

Poc a poc, els contactes personals del grup de Ciutadella, gràcies a l'ajuda de bons amics i col.laboradors que ràpidament capten l'esperit de la Fraternitat, superen els límits de la ciutat i es converteixen en contactes amb minusvàlids de tota Menorca.

A partir d'aquí la flama ha pres. Comencen els grups locals a Maó, Ciutadella, Ferreries, Migjorn i Mercadal, cadascun amb el seu responsable.

El dia 15 de novembrè de 1970 se celebra, al Seminari de Ciutadella, la Primera Convivència Diocesana de la Fraternitat menorquina amb presència de tots els malalts i minusvàlids dels grups locals. Aquest dia queda constituïda oficialment la Fraternitat Cristiana de Malalts i Minusvàlids de Menorca.

Ara, amb la perspectiva dels vint-i-cinc anys, puc veure amb més claretat l'obra dels minusvàlids i estimar més encara tota la seva generositat i entrega a la seva tasca. La Fraternitat va ser i és encara obra dels mateixos malalts i minusvàlids. Ells són els responsables del moviment. Els contactes personals els han fet créixer com a persones. Han sortit dels seus petits cercles i s'han llençat a viure tal com ho fan les altres persones. S'han mogut, han treballat, han suat, han patit i també han pregat i disfrutat. D'ells són aquests primers 25 anys i tots els que si Déu vol vindran. A prop d'ells, que han estat capaços de no quedar lligats per les seves limitacions i deficiències, jo he tingut el gran goig de veure fetes realitat les paraules de la promesa messiànica del Regne: «Els cecs hi veuen, els coixos caminen, els leprosos queden purs, els sords hi senten, els morts ressusciten, els pobres reben l'anunci de la bona nova».

Amb ells, amb tots els meus estimats malalts i minusvàlids de Menorca, jo també avui faig festa i don gràcies a Déu que els ha guiat sempre i en tot moment.

Sebastià Seguí Coll

Ciutadella, 19 de novembre de 1995

LA SALLE CUMPLE SU MISIÓN EN MENORCA 1905-1995. NOVENTA AÑOS DEDICADOS A ESCUELA

Todo empezó en el siglo XVII. La Salle tiene un pasado, pero sobre todo un futuro.

Juan Bta. de La Salle de familia muy noble, natural de Reims, recibe la llamada de Dios, silenciosa pero comprometedora. Su respuesta, no carente de sacrificio, le lleva a dejarlo todo y dedicarse a la educación de los niños y jóvenes de su tiempo, pero de los más necesitados.

Tras su muerte en 1719, su obra impregnada de celo por la educación, se extendió por 82 países.

Era el 8 de diciembre de 1905. Como un regalo de la Inmaculada, devoción ésta muy inculcada por él a sus Hermanos; éstos llegaron para ver el sol más oriental de España y dedicarse con todas sus fuerzas a la gran tarea de la educación cristiana.

La semilla se sembró en esta bendita tierra, presidida por Ntra. Sra. de Monte Toro y son ya 90 años dedicados a la entrega y servicio de la juventud y la infancia.

La Salle ha puesto su saber y su mensaje cristiano en la boca y en el corazón de tantos Hermanos que han pasado y están en esta tierra. Los frutos no se han hecho esperar: gratitud por parte de miles y miles de ex alumnos y alumnos y la aceptación por la sociedad menorquina.

Juan de La Salle nos dejó bien claros sus objetivos, para que la educación fuese a liberar a la juventud de la falta de cultura:

«AMAD A VUESTROS ALUMNOS, ACOGED EN VUESTRAS AULAS A TODOS, SIN DIFERENCIAS, PERO PRESTAD TODO VUESTRO EMPEÑO EN LOS MÁS NECESITADOS».

90 años de dedicación y que han visto crecer y crecer su campo de acción. Primero, 1905 en la C/Puente del Castillo. Aquí se sembró la primera semilla de la educación.

C/Del Carmen nº 7, se fraguó la amistad de la sociedad con los Hermanos. Aparecieron los síntomas de su aprecio:

- Congregación del Stmo. Niño de Jesús.
- Patronato de San Juan Bautista de La Salle.
- Congregación de la Stma. Virgen.
- La Asociación de Antiguos Alumnos.

Y finalmente en 1971 se inauguró el actual Colegio, Ctra. San Clemente. Seguimos la gran tarea de la educación cuatro Hermanos, en colaboración con 17 profesores/as y personal no docente, que hacen que la Comunidad educativa siga con verdadera ilusión la tarea educativa.

Los Hnos. actuales, como nuestros antepasados, recogemos y seguimos la misión de Juan Bta. de La Salle.

¡Menorca! gracias por los 90 años de aceptación y aprecio.

Pedimos que La Salle siga vivo en el corazón de los menorquines y que podamos celebrar el centenario.

H. Jesús M.

ACOLLIR LES PARELLES PER AL MATRIMONI

El cap de setmana (dies 2-3 de desembre), la Comissió Arxiprestal de la Família de Maó, ha complert un dels objectius que es va fixar a l'Assemblea Arxiprestal del passat mes de febrer: organitzar un curset per a acol·lidors de parelles que es volen casar per l'Església. Hi han participat matrimonis acol·lidors de les parròquies del Carme, Sta. Maria, St. Francesc i St. Antoni Abat i han impartit el curset en Josep Mª Roig i el matrimoni format per Pilar Casas i Rafel Gómez, reconeguts membres que han format part del Secretariat de Pastoral Familiar de les Diocesis Catalanes, col·laboradors de la publicació «Problemática Viva» i acol·lidors de parelles de les parròquies de St. Josep de Calasanç de Barcelona i St. Cugat, respectivament.

Del curset en destacariem que actualment, el que moltes parelles es vulguin casar per l'Església, és més un fet sociològic que religiós. Per tant açò exigeix que les parelles acollidores siguin persones convençudes i enamorades del sagrament del matrimoni.

Es tracta també que les parelles que es van a casar, trobin un lloc on es parli seriosament i respectuosament del pas que van a fer i que és per tota la vida.

Temes importants a tractar són: la psicologia de la parella, l'amor, la sexualitat, els fills, la dimensió social de la parella, matrimoni i sagrament, i sobretot, el diàleg, factor comú a tots ells; distinció entre enamorament (fer-se feliç un mateix) i estimació-amor (fer feliç l'altre).

És bàsic reconèixer que els membres de la parella són diferents. Que la convivència no és fàcil. Que el diàleg és fonamental. Que és necessari desmitificar el matrimoni en el sentit que tot i que hi ha moments de dificultat, cal fer l'esforç de voler continuar junts. Que el perdó ha de comptar en la vida de parella. Que l'altre no ens pot satisfer totes les necessitats de tot tipus, sinó que es tracta de compartir dues vides amb «velocitats» diferents, respectant la manera de ser de l'altre. Que és més fàcil viure bé que malament i que la mútua comunicació ens ajudarà a aconseguir-ho. Que, dins aquesta societat divorcista en la qual vivim, la parella ha d'aprendre a «casar-se» cada dia, fet que els farà fugir moltes pors.

Com a conclusions, es va acordar formar dos equips de matrimonis acollidors: un equip acollirà les parelles que es casaran a Sta. Maria, i l'altre equip acollirà les parelles que es casaran a les altres parròquies de Maó. A totes les parelles interessades, se'ls demanarà que ho comuniquin tres mesos abans de casar-se, per tal de facilitar l'organització dels cursets.

Lina i Joan Miquel

SECCIÓ DOCUMENTAL

DISCURS DEL PAPA JOAN PAU II DAVANT L'ASSEMBLEA GENERALDE LES NACIONS UNIDES

Senyor president, il.lustres senyores i senyors!

1. És un honor per a mi prendre la paraula en aquesta Assemblea dels pobles, per celebrar amb els homes i dones de tot país, raça, llengua, cultura, els cinquanta anys de la fundació de l'Organització de les Nacions Unides. Sóc plenament conscient que, adreçant-me a aquesta Assemblea, tinc l'oportunitat de adreçar-me, en cert sentit, a tota la família dels pobles que viuen sobre la terra. La meua paraula, que vol ser signe de l'estima i de l'interès de la Seu Apostòlica i de l'Església catòlica envers aquesta Institució, s'uneix de bon grat a la veu de tots els qui veuen en l'ONU l'esperança d'un futur millor per a la societat dels homes.

Adreço un viu regreiciament, en primer lloc, al secretari general, Dr. Boutros Boutros Ghali, per haver encoratjat ferventment la meua visita. Estic també agraït a Vostè, Senyor President, per la cordial benvinguda amb què m'ha acollit en aquesta altíssima convenció. Saludo finalment a tots vosaltres, membres d'aquesta Assemblea general: us estic agraït per la vostra presència i per la vostra gentil atenció.

Jo he vingut avui entre vosaltres amb el desig d'oferir la meua contribució a aquesta significativa meditació sobre la història i el paper d'aquesta organització que acompanya i enriqueix la celebració d'aquest aniversari. La Santa Seu, amb motiu de la missió específicament espiritual que la fa sol.lícita del bé integral de tot ésser humà, ha estat des dels començaments una convençuda sostenidora dels ideals i de les finalitats de l'Organització de les Nacions Unides. La finalitat de cada una i el tracte operatiu són òbviamment diversos, però la comuna preocupació per la família humana obre constantment davant l'Església i l'ONU vastes àrees de col.laboració. És aquest convenciment que orienta i anima la meua reflexió d'avui: no es limitarà a específiques qüestions socials, polítiques o econòmiques, sinó més aviat a les conseqüències que els canvis extraordinaris ocorreguts en els darrers anys tenen per al present i per al futur de tota la humanitat.

Un patrimoni comú de la humanitat

2. Senyores i Senyors! Al llindar d'un nou mil.lenari som testimonis d'una extraordinària i global acceleració d'aquella recerca de llibertat que és una de les grans dinàmiques de la història de l'home. Aquest fenomen no està limitat a una sola part del món, ni és l'expressió d'una sola cultura. Al contrari, en tot angle de la terra, homes i dones, tot i estant amenaçats per la violència, han afrontat el risc de la llibertat, demanant que els fos reconegut un espai en la vida social, política i econòmica que els correspon per la seva dignitat de persones lliures. Aquesta recerca

universal de llibertat és realment una de les característiques que distingeixen el nostre temps.

En la meua visita anterior a les Nacions Unides, el 2 d'octubre de 1979, vaig poder posar en relleu com la recerca de la llibertat en el nostre temps té el seu fonament en aquells drets universals dels quals gaudeix l'home pel sol fet de ser-ho. Fou precisament la barbàrie registrada contra la dignitat humana allò que portà l'Organització de les Nacions Unides a formular, tot just tres anys després de la seva constitució, aquella Declaració universal dels Drets de l'Home que continuen sent una de les més altes expressions de la consciència humana en el nostre temps.

A l'Àsia i a l'Àfrica, a Amèrica, a Oceania i a Europa, homes i dones convençuts i coratjosos apelen a aquesta Declaració per donar força a les reivindicacions d'una més intensa participació a la vida de la societat.

3. És important per a nosaltres comprendre això que podríem anomenar l'estructura interior d'aquest moviment mundial. Precisament el seu caràcter planetari ens ofereix una primera i fonamental clau que confirma com els drets humans universals són realment fonamentats en la naturalesa de la persona, en els quals es reflecteixen les exigències objectives i imprescindibles d'una llei moral universal. Ben lluny de ser afirmacions abstractes, aquests drets més aviat ens diuen alguna cosa d'importància sobre la vida concreta de cada home i de cada grup social.

Ens recordem també que no vivim en un món irracional o sense sentit, sinó que, al contrari, hi ha una lògica moral que il·lumina l'existència humana i fa possible el diàleg entre els homes i entre els pobles. Si volem que un segle de constricció deixi pas a un segle de persuasió, hem de trobar el camí per discutir, amb un llenguatge comprensible i comú, sobre el futur de l'home. La llei moral universal, escrita en el cor de l'home, és una espècie de gramàtica que serveix al món per afrontar aquesta discussió sobre el seu propi futur.

En aquest aspecte, és motiu de seriosa preocupació el fet que avui alguns neguin la universalitat dels drets humans, igual com neguen que hi hagi una naturalesa humana compartida per tots. Certament, no hi ha un únic model d'organització política i econòmica de la llibertat humana, ja que cultures diferents i experiències històriques diverses donen origen a una societat lliure i responsable, amb diferents formes institucionals. Però una cosa és afirmar un legítim pluralisme de «formes de llibertat», i altra cosa és negar el caràcter universal o intel·ligible de la naturalesa de l'home o de l'experiència humana. Aquesta segona perspectiva fa extremadament difícil, per no dir impossible, una política internacional de persuasió.

Assumir el risc de la llibertat

4. Les dinàmiques morals de la recerca universal han aparegut clarament a l'Europa Central i Oriental amb les revolucions no violentes del 1989. Aquests esdeveniments històrics, desenvolupats en temps i llocs determinats han ofert una lliçó que va molt més enllà dels confins d'una específica àrea geogràfica: les revolucions no violentes del 1989 han demostrat que la recerca de la llibertat és una

exigència de la qual no es pot prescindir, que flueix del reconeixement de la inestimable dignitat i valor de la persona humana, i ha d'acompanyar sempre el compromís per ella. El totalitarisme modern ha estat, abans que res, un assalt a la dignitat de la persona, un assalt que ha arribat fins a la negació del valor inviolable de la seva vida. Les revolucions del 1989 han estat possibles pel compromís d'homes i dones valents, que s'inspiraven en una visió diversa, i en última instància, més profunda i forta: la visió de l'home com a persona intel·ligent i lliure, dipositària d'un misteri que la transcendeix, dotada de la capacitat de reflexionar i d'escollir i per tant, capaç de saviesa i de virtut. Fou decisiva, per a l'èxit d'aquelles revolucions no violentes, l'experiència de la solidaritat social: enfront de règims sostinguts per la força de la propaganda i del terror, aquella solidaritat va constituir el nucli moral del «poder dels sense poder», fou una primícia d'esperança i continua sent un avís sobre la possibilitat que l'home ha de seguir, en el seu caminar al llarg de la història, el camí de les més nobles aspiracions de l'esperit humà. Mirant avui aquells esdeveniments des d'aquest privilegiat observatori mundial, és impossible no veure la coincidència entre els valors que han inspirat aquells moviments populars d'alliberament i moltes de les obligacions morals escrites en la Carta de les Nacions Unides: penso per exemple en l'obligació de «reafirmar la fe en els drets humans fonamentals, en la dignitat i el valor de la persona humana»; com també en el deure de «promoure el progrés social i millors condicions de vida en una llibertat més àmplia» (Preàmbul). Els cinquanta-un Estats que han fundat aquesta Organització el 1945 han realment encès una torxa, la llum de la qual pot dissipar les tenebres causades per la tirania –una llum que pot indicar el camí de la llibertat, de la pau i de la solidaritat.

Els Drets de les Nacions

5. La recerca de la llibertat en la segona meitat del segle XX ha compromès no sols els individus sinó també les nacions. A cinquanta anys del final de la Segona Guerra Mundial és important recordar que aquell conflicte va sorgir a causa de les violacions dels drets de les nacions. Moltes d'elles han sofert terriblement per l'única raó de ser considerades altres. Van ser comesos crims terribles en nom de doctrines nefastes que predicaven la «inferioritat» d'algunes nacions i cultures. En un cert sentit, es pot dir que l'Organització de les Nacions Unides ha nascut de la convicció que semblants doctrines eren incompatibles amb la pau; i l'esforç de la Carta de «salvar les futures generacions del flagell de la guerra» (Preàmbul) implicava certament compromís moral de defensar tota nació i cultura d'agressions injustes i violentes.

Malauradament, també després del final de la Segona Guerra Mundial els drets de les nacions han continuat sent violats. Per donar només alguns exemples, els Estats Bàltics i amples territoris d'Ucraïna i de Bielorússia van ser absorbits per la Unió Soviètica, com ja havia passat amb Armènia, amb Azerbaidjan i Geòrgia al Caucas. Al mateix temps, les anomenades «democràcies populars» de l'Europa

Central i Oriental van perdre de fet la seva sobirania i van ser obligades a sotmetre's a la voluntat que dominava tot el bloc. El resultat d'aquesta divisió artificial d'Europa fou la «Guerra freda», és a dir, una situació de tensió internacional en la qual l'amenaça de l'holocaust nuclear es mantenia sospesa sobre el cap de la humanitat. Només quan la llibertat de les nacions de l'Europa Central i Oriental fou restablerta, la promesa de pau, que hauria pogut arribar amb el final de la guerra, va començar a prendre forma real per a moltes de les víctimes d'aquell conflicte.

6. La Declaració universal dels Drets de l'Home, adoptada el 1948, ha tractat de manera eloqüent dels drets de les persones; però encara no hi ha un acord anàleg internacional que afronti de manera adequada els drets de les nacions. Es tracta d'una situació que ha de ser atentament considerada, per les qüestions urgents que planteja sobre la justícia i la llibertat en el món contemporani.

En realitat el problema del ple reconeixement dels drets dels pobles i de les nacions s'ha presentat repetidament a la consciència de la humanitat, suscitant també una notable reflexió ètico-jurídica. Penso en el debat desenvolupat durant el concili de Constança al segle XV, quan els representants de l'Acadèmia de Cracòvia, presidits per Pawel Wlodkowic, van defensar coratjosament el dret a l'existència i a l'autonomia d'algunes poblacions europees. També és molt coneguda la reflexió feta, en aquella mateixa època, per la Universitat de Salamanca en relació amb els pobles del nou món. En el mateix segle, a més a més, ¿com no recordar la paraula profètica del meu predecessor Benet XV, que durant la Primera Guerra Mundial recordava a tothom que «les nacions no moren», i convidava a «ponderar amb consciència serena els drets i les justes aspiracions dels pobles»? (Als pobles ara bel.ligerants i als seus caps, 28 de juliol 1915).

7. Avui, el problema de les nacionalitats es col·loca en un nou horitzó mundial, caracteritzat per una forta «mobilitat» que fa cada vegada menys marcats els mateixos confins ètico-culturals sota la pressió de múltiples dinamismes com les migracions, els mass media, i la mundialització de l'economia. També, i precisament en aquest horitzó d'universalitat veiem sorgir amb força particularismes ètico-culturals, gairebé com una necessitat impetuosa de identitat i de sobrevivència, una espècie de contrapès a les tendències homologants. És una dada que convé no infravalorar com si fos un simple residu d'un passat; això demana més aviat ser desxifrat, per a una reflexió aprofundida en el pla antropològic i ètico-jurídic.

Aquesta tensió entre el particular i l'universal, de fet es pot considerar immanent a l'ésser humà. La naturalesa comuna mou els homes a sentir-se, tal com són, membres d'una única gran família. Però per la concreta historicitat d'aquesta mateixa naturalesa, estan necessàriament lligats d'una manera més intensa a particulars grups humans; en primer lloc la família, després els diversos grups de pertinença, fins al conjunt del respectiu grup ètnico-cultural, que, no casualment indicat amb el terme «nació», evoca el «néixer», mentre que indicat amb el terme «pàtria» («fatherland») evoca la realitat de la mateixa família. La condició huma-

na és posada així entre aquests dos pols –la universalitat i la particularitat– en tensió vital entre ells; una tensió inevitable, però singularment fecunda, si és viscuda amb equilibri serè.

8. És sobre aquest fonament antropològic que es basen també els drets de les nacions, que no són altra cosa que els «drets humans» presos en aquest específic nivell de la vida comunitària. Una reflexió sobre aquests drets certament no és fàcil, tenint en compte la dificultat de definir el concepte de «nació» que no s'identifica a priori i necessàriament amb el de l'Estat. És, malgrat tot, una reflexió improrrogable si es volen evitar els errors del passat, i ajudar a un just ordre mundial.

El seu dret a l'existència és certament el pressupòsit dels altres drets d'una nació: ningú, per tant, –ni un Estat, ni una altra nació, ni una organització internacional– no té mai dret a creure que una determinada nació no sigui digna d'existir. Aquest dret fonamental a l'existència no exigeix necessàriament una sobirania estatal, sent possibles diverses formes d'agregació jurídica entre diverses nacions, com per exemple succeeix en els Estats federals, en les Confederacions, o en Estats que es caracteritzen per àmplies autonomies regionals. Poden haver-hi circumstàncies històriques en les quals, agregacions diverses d'una sobirania estatal, poden resultar, fins i tot, aconsellables, però amb la condició que això es faci en un clima de veritable llibertat, garantida per l'exercici de l'autodeterminació dels pobles. El dret a l'existència implica també urgentment, per a tota nació el dret a la pròpia llengua i cultura, mitjançant les quals un poble expressa i promou la que jo en diria la seva original «sobirania» espiritual. La història demostra que en circumstàncies extremes (com les que s'han vist en la terra en què jo he nascut), és precisament la seva mateixa cultura que permet a una nació sobreviure a la pèrdua de la pròpia independència política i econòmica. Tota nació té en conseqüència també el dret de modelar la pròpia vida segons les pròpies tradicions, excloent, naturalment, tota violació dels drets humans fonamentals i, particularment, l'opressió de les minories. Tota nació té el dret de construir el propi futur donant a les generacions més joves una educació apropiada.

Però si els «drets de les nacions» expressen les exigències vitals de la «particularitat», no és menys important subratllar les exigències de la universalitat, expressades a través d'una forta consciència dels deures que unes nacions tenen envers les altres i amb tota la humanitat. El primer de tots és el deure de viure amb una actitud de pau, de respecte i de solidaritat amb les altres nacions. Així l'exercici del dret de les nacions, equilibrat per l'afirmació i la pràctica dels deures, promou un fecund «intercanvi de dons» que enforteix la unitat entre tots els homes.

El respecte de les diferències

9. En el pas de disset anys, durant els meus pelegrinatges per les comunitats de l'Església catòlica, he pogut entrar en diàleg amb la rica diversitat de nacions i de cultures de totes les parts del món. Malauradament, el món encara ha d'aprendre a

conviure amb la diversitat, com ens ho han recordat dolorosament els recents esdeveniments als Balcans i a l'Àfrica Central. La realitat de la «diferència» i la peculiaritat de «l'altre» poden a vegades sentir-se com un pes, o fins i tot, com una amenaça. La por a la «diferència», alimentada per ressentiments de caràcter històric i exacerbada per les manipulacions de personatges sense escrúpols, pot conduir a la negació de la mateixa humanitat de «l'altre», amb el resultat que les persones entren en una espiral de violència de la qual ningú –ni tan sols els infants– s'escapa. Situacions d'aquest gènere ens són avui ben conegudes, i el meu cor i les meves pregàries s'adrecen en aquest moment de manera especial a les martiritzades poblacions de Bòsnia-Herzegovina.

Per amarga experiència, per tant, nosaltres sabem que la por de la «diferència», especialment quan s'expressa a través d'un estret i excloent nacionalisme que nega tot dret a «l'altre», pot portar a un veritable malson de violència i de temor. I malgrat això, si ens esforcem en valorar les coses amb objectivitat, nosaltres podem veure que, més enllà de totes les diferències que distingeixen els individus i els pobles, hi ha una fonamental comunió, ja que les diverses cultures no són en realitat més que maneres diverses de plantejar la qüestió del significat de l'existència personal. I precisament aquí podem identificar una font del respecte que es degut a tota cultura i a tota nació: tota cultura és un esforç de reflexió sobre el misteri del món i en particular de l'home: és una manera de donar expressió a la dimensió transcendent de la vida humana. El cor de tota cultura està constituït per la seva obertura al més gran dels misteris: el misteri de Déu.

10. Per tant, el nostre respecte per la cultura dels altres està fonamentat segons nosaltres per l'esforç que fa tota comunitat per donar resposta al problema de la vida humana. En aquest context ens és possible constatar com és important preservar el dret fonamental a la llibertat de religió i a la llibertat de consciència, com a pilars essencials de l'estructura dels drets humans i fonament de tota societat realment lliure. A ningú no li és permès ofegar aquests drets usant del poder coercitiu per imposar una resposta al misteri de l'home.

Estranyar-se de la realitat –o, pitjor, intentar extingir aquesta diversitat– significa excloure la possibilitat de penetrar la profunditat del misteri de la vida humana. La veritat sobre l'home és l'immutable criteri amb el qual totes les cultures són judicades; però tota cultura té quelcom per ensenyar sobre una o altra dimensió d'aquesta veritat complexa. Per tant, la «diferència» que alguns troben tan amenaçadora, pot convertir-se, mitjançant un diàleg respectuós, en la font d'una més profunda comprensió humana.

11. En aquest context cal aclarir la diferència essencial entre una insana forma de nacionalisme, que predica el menyspreu per les altres nacions o cultures, i el patriotisme que, al contrari, és el just amor pel propi país d'origen. Un veritable patriotisme no cerca mai promoure el bé de la pròpia nació en perjudici d'altri. Això, de fet, acabaria per fer mal també a la pròpia nació i produiria efectes perjudicials tant per l'agressor com per la víctima. El nacionalisme, especialment en les

seves expressions més radicals, està per tant en antítesi amb el veritable patriotisme, i avui dia hem de treballar per fer que el nacionalisme desesperat no continuï proposant en formes noves les aberracions del totalitarisme. És un compromís que val òbviamment quan s'assumeix com a fonament del nacionalisme, el mateix principi religiós, com per desgràcia s'esdevé en certes manifestacions de l'anomenat «fonamentalisme».

Llibertat i veritat moral

12. Senyores i Senyors! La llibertat és la mesura de la dignitat i de la grandesa de l'home. Viure la llibertat que els individus i els pobles cerquen és un gran repte per al creixement espiritual de l'home i per a vitalitat moral de les nacions. La qüestió fonamental que tots hem d'afrontar, és la de l'ús responsable de les llibertats, tant en la seva dimensió personal com en la social. Cal doncs, que la nostra reflexió es faci sobre la qüestió de l'estructura moral de la llibertat, que és l'arquitectura interior de la cultura de la llibertat.

La llibertat no és simplement absència de tirania o d'opressió, ni és llicència per fer tot el que es vulgui. La llibertat posseeix una «lògica» interna que la qualifica i l'ennobleix: està ordenada a la veritat i es realitza en la recerca i en el compliment de la veritat. Separada de la veritat de la persona humana, decau en la vida individual en llibertinatge, i en la vida política en l'arbitrarietat dels més forts i en l'arrogància del poder. Per això, lluny de ser una limitació o una amenaça a la llibertat, la referència a la veritat sobre l'home –veritat que es pot conèixer universalment a través de la llei moral inscrita en el cor de cada u– és en realitat la garantia del futur de la llibertat.

13. Amb aquesta perspectiva s'entén com l'utilitarisme, doctrina que defineix la moralitat no tenint en compte el que és bo, sinó el que dóna avantatge, sigui una amenaça a la llibertat dels individus i de les nacions, i impedeixi la construcció d'una veritable cultura de la llibertat. Això té aspectes sovint devastadors perquè inspira un nacionalisme agressiu, des del qual subjugar, per exemple, una nació més petita o més feble és presentat com un bé només perquè respon als interessos nacionals. No són pas menys greus els èxits de l'utilitarisme econòmic que empeny els països més forts a condicionar i a explotar els més dèbils.

Sovint aquestes dues formes d'utilitarisme van juntes, i és un fenomen que ha caracteritzat àmpliament les relacions entre el «Nord» i el «Sud» del món. Per a les nacions en camí de desenvolupament l'obtenció de la independència política ha estat massa sovint acompanyada d'una situació pràctica de dependència econòmica d'altres països. S'ha de subratllar que, en alguns casos, les àrees en camí de desenvolupament han sofert precisament un retrocés tan considerable que a alguns Estats els manquen els mitjans per subvenir les necessitats essencials dels seus pobles. Aquestes situacions ofenen la consciència de la humanitat i plantegen un formidable repte moral a la família humana. Afrontar aquest repte demana òbviamment canvis tant en les nacions en camí de desenvolupament com en les econòmi-

cament més avançades. Si les primeres han de saber oferir garanties segures de correcta gestió dels recursos i de les ajudes, així com també del respecte dels drets humans, substituint on sigui necessari, formes de govern injustes, corruptes o autoritàries amb altres de tipus participatiu i democràtic, ¿no és potser veritat que obriran camí d'aquesta manera a les millors energies civils i econòmiques de la seva mateixa gent? I els països ja desenvolupats, per la seva part, ¿no hauran, potser, de madurar, en aquesta perspectiva, comportaments derivats de lògiques purament utilitaristes i que es deguin a sentiments de major justícia i solidaritat?

Sí, il·lustres senyors i senyores! Cal que en l'escena econòmica internacional s'imposi l'ètica de la solidaritat, si es vol que la participació, el creixement econòmic, i una justa distribució dels béns puguin caracteritzar el futur de la humanitat. La cooperació internacional, invocada per la Carta de les Nacions Unides «per resoldre problemes internacionals de caràcter econòmic, termes d'ajut o d'assistència, o precisament mirant els avantatges de la devolució dels mitjans prestats. Quan milions de persones sofreixen la pobresa —que significa fam, desnutrició, malaltia, analfabetisme i degradació— no solament hem de recordar-nos a nosaltres mateixos que ningú no té el dret d'explotar un altre pel propi interès, sinó també, i sobretot refermar el nostre compromís per aquella solidaritat que permet a altres viure en les concretes circumstàncies econòmiques i polítiques, aquella creativitat que és una característica distintiva de la persona humana i que fa possible la riquesa de les nacions.

L'ONU i el futur de la llibertat

14. Enfront d'aquest enorme repte, ¿com no reconèixer el paper que li toca a l'Organització de les Nacions Unides? A cinquanta anys de la seva constitució, se'n veu encara més la necessitat, però es veu també millor, en base a l'experiència tinguda, que l'eficàcia d'aquest màxim instrument de síntesi i coordinació de la vida internacional depèn de la cultura i de l'ètica internacional que ell sosté i expressa.

Cal que l'ONU s'aixequi cada vegada més de l'estadi fred d'institució de tipus administratiu al de centre moral, en el qual totes les nacions del món se sentin a casa seva, desenvolupant la consciència comuna de ser, per dir-ho així, una «família de nacions». El concepte de «família» evoca immediatament quelcom que va més enllà de les simples relacions funcionals o de la sola convergència d'interessos. La família és, per la seva naturalesa, una comunitat fundada en la confiança recíproca, en el sosteniment mutu, en el respecte sincer. En una autèntica família no hi ha el domini dels forts; al contrari, els membres més dèbils són, precisament per la seva feblesa, doblement acollits i servits.

Aquests són els sentiments que, passats al nivell de la «família de les nacions», han de teixir, fins i tot abans del simple dret, les relacions entre els pobles. L'ONU té la missió històrica, potser per l'època, d'afavorir aquest salt de qualitat de la vida internacional, no solament exercint com a centre de mediació eficaç per la solució

dels conflictes, sinó també promovent aquells valors, posicions i concretes iniciatives de solidaritat que es revelen capaces d'elevat les relacions entre les nacions des del nivell «organitzatiu», a –per dir-ho així– l'«orgànic», de la simple «existència amb» al de l'«existència per» als altres, en un fecund intercanvi de dons, avantatjós abans que tot per a les nacions més febles, però en definitiva precursor de benestar per a tots.

15. Només amb aquesta condició s'arribarà a la superació no solament de les «guerres guerregades», sinó també de les «guerres fredes»; no solament a la igualtat de dret entre tots els pobles, sinó també a la seva activa participació en la construcció d'un futur millor; no solament al respecte de cada una de les identitats culturals, sinó a la seva plena avaluació, com a riquesa comuna del patrimoni cultural de la humanitat. ¿No és potser aquest l'ideal assenyalat per la Carta de les Nacions Unides, quan posa com a fonament de l'Organització «el principi de la sobirania igualtat de tots els seus membres» (art. 2,1), o quan la compromet a «desenvolupar entre les nacions relacions amistoses, fonamentades en el respecte del principi de la igualtat dels drets i de l'autodeterminació» (art. 1,2)?

Aquest és el camí mestre que demana ser recorregut fins al final, també amb oportunes modificacions, si cal, del model operatiu de les Nacions Unides, per tenir en compte tot el que s'ha esdevingut en aquest mig segle, en aparèixer tants nous pobles a l'experiència de la llibertat en la legítima aspiració a ser i comptar més.

Que no sembli tot això una utopia irrealitzable. Ara és l'hora d'una nova esperança, que ens demana treure la hipoteca paralitzant del cinisme d'enmig del futur de la política i de la vida dels homes. A això ens convida precisament l'aniversari que estem celebrant, donant-nos, amb la idea de les «nacions unides» una idea que parla eloqüentment de mútua confiança, de seguretat i de solidaritat. Inspirats en l'exemple de tots els que han assumit el risc de la llibertat, ¿podríem nosaltres no acollir també el risc de la solidaritat, i per tant el risc de la pau?

Més enllà de la por: la civilització de l'amor

16. Una de les més grans paradoxes del nostre temps és que l'home, el qual ha iniciat el període que anomenem de «modernitat» amb una confiada afirmació de la pròpia maduresa i autonomia, s'apropa a la fi del segle XX atemorit de si mateix, espantat del que ell mateix té capacitat de fer, esporuguit del futur. Per l'amenaça d'una guerra nuclear. Aquest perill, gràcies a Déu, sembla haver-se allunyat –i cal allunyar amb fermesa, a nivell universal, tot el que pugui tornar-lo a aprovar, si no reactivar– però queda encara la por per un futur i del futur.

Perquè el mil·lenari ara ja a les portes pugui ser testimoni d'una nova florida de l'esperit humà, afavorida per una autèntica cultura de la llibertat, la humanitat ha d'aprendre a vèncer la por. Hem d'aprendre a no tenir por, reconquerint un esperit d'esperança i de confiança. L'esperança no és un optimisme fat, dictat per la ingènua confiança que el futur ha de ser necessàriament millor que el passat. Esperança

i confiança són la premissa d'una activitat responsable i trobem aliment en l'íntim santuari de la consciència, allà on «l'home es troba sol amb Déu» (Const. past. Gaudium et Spes, 16), i per això mateix intueix que no està sol enmig dels enigmes de l'existència, perquè està acompanyat de l'amor del Creador!

Esperança i confiança podrien semblar matèries que van més enllà dels fins de les Nacions Unides. En realitat no és així, ja que les accions polítiques de les nacions, argument principal de les preocupacions de la vostra Organització, demanen també sempre la dimensió transcendent i espiritual de l'experiència humana, i no poden ignorar-la sense perjudicar la causa de l'home i de la llibertat humana. Tot el que disminueix l'home perjudica la causa de la llibertat. Per recuperar la nostra confiança a l'acabament d'aquest segle de sofriments, hem de recuperar la visió d'aquell horitzó transcendent de possibilitats al qual tendeix l'esperit humà.

17. Per tant, com a cristià puc donar testimoni que la meua esperança i la meua confiança es funden en Jesucrist, del qual els dos mil anys del seu naixement seran celebrats a l'albada del nou mil·lenari. Nosaltres, cristians, creiem que, en la seva Mort i Resurrecció, han estat plenament revelats l'amor de Déu i la seva sol·licitud per tota la Creació. Jesucrist és per a nosaltres Déu fet home, inserit en la història de la humanitat. Precisament per això l'esperança cristiana sobre el món i el seu futur s'estén a tota persona humana: no hi ha res de genuïnament humà que no trobi ressò en el cor dels cristians. La fe en Crist no ens empeny a la intolerància, al contrari, ens obliga a mantenir amb els altres un diàleg respectuós. L'amor per Crist no ens sostreu de l'interès pels altres, sinó més aviat ens invita a preocupar-nos-en, sense excloure ningú, i privilegiant en tot cas els més dèbils i sofrents. Per això, mentre ens apropem al bimil·lenari del naixement de Crist, l'Església no demana res més sinó poder proposar respectuosament aquest missatge de la salvació i poder promoure en esperit de caritat i de servei, la solidaritat de l'entera família humana.

Senyores i Senyors! Estic davant vostre com el meu predecessor el papa Pau VI fa exactament trenta anys, no com un líder religiós que invoca especials privilegis per a la seva comunitat. Estic aquí davant vostre com un testimoni: un testimoni de la dignitat de l'home, un testimoni d'esperança, un testimoni de la convicció que el destí de tota nació reposa en les mans d'una misericordiosa Providència.

18. Hem de vèncer la nostra por del futur. Però no podem vèncer-la del tot, si no ho fem junts. La «resposta» a aquesta por no és la coacció, ni la repressió o la imposició d'un únic «model» social a tot el món. La resposta a la por que entenebreix l'existència humana al final del segle XX és l'esforç comú per construir la civilització de l'amor, fonamentada sobre els valors universals de la pau, de la solidaritat, de la justícia i de la llibertat. I l'«ànima» de la civilització de l'amor és la cultura de la llibertat: la llibertat dels individus i de les nacions, viscuda en una solidaritat i responsabilitat oblatives.

No hem de tenir por del futur. No hem de tenir por de l'home. No és casualment que nosaltres ens trobem aquí. Cada persona ha estat creada a «imatge i sem-

blanca» d'Aquell que és l'origen de tot el que existeix. Tenim en nosaltres la capacitat de saviesa i de virtut. Amb aquests dons, i amb l'ajut de la gràcia de Déu, podem construir en el segle que està per arribar i pel proper mil·lenari una civilització digna de la persona humana, una veritable cultura de la llibertat. Podem fer-ho i hem de fer-ho! I fent-ho, podrem adonar-nos que les llàgrimes d'aquest segle han preparat el terreny a una nova primavera de l'esperit humà.

MENSAJE DE SU SANTIDAD JUAN PABLO II PARA LA JORNADA MUNDIAL DE LA PAZ (1 ENERO 1996)

¡Demos a los niños un futuro de paz!

1. Al final de 1994, Año Internacional de la Familia, dirigí a los niños de todo el mundo una Carta, pidiéndoles que rezasen para que la humanidad llegue a ser cada vez más familia de Dios, capaz de vivir en concordia y paz. Además, no he dejado de expresar mi viva preocupación por los niños víctimas de los conflictos bélicos y de otras formas de violencia, llamando la atención de la opinión pública mundial sobre estas graves situaciones.

Al inicio del nuevo año, mi pensamiento se dirige una vez más a los niños y a sus legítimas aspiraciones de amor y serenidad. De entre ellos siento el deber de recordar particularmente a los marcados por el sufrimiento, quienes a menudo llegan a adultos sin haber experimentado nunca lo que es la paz. La mirada de los pequeños debería ser siempre alegre y confiada, sin embargo con frecuencia está llena de tristeza y miedo: ¡ya han visto y padecido demasiado en los pocos años de su vida!

¡Demos a los niños un futuro de paz! Ésta es la llamada que dirijo confiado a los hombres y mujeres de buena voluntad, invitando a cada uno a ayudar a los niños a crecer en un clima de auténtica paz. Es un derecho suyo y es un deber nuestro.

Niños víctimas de la guerra

2. Tengo presente la gran cantidad de niños que he podido encontrar a lo largo de mi pontificado, especialmente en los viajes apostólicos a cada continente. Niños serenos y llenos de alegría. Pienso en ellos al inicio del nuevo año. Deseo a todos los niños del mundo que comiencen con gozo el 1996 y que puedan transcurrir una niñez serena, ayudados en ello por el apoyo de adultos responsables.

Quisiera que en todas partes la relación armónica entre adultos y niños favoreciese un clima de paz y de auténtico bienestar. Lamentablemente, no son pocos en el mundo los niños víctimas inocentes de las guerras. En los últimos años han sido heridos y muertos a millones: una verdadera masacre.

La especial protección establecida para la infancia por las normas internacionales (1) ha sido ampliamente inobservada y los conflictos regionales e interétnicos,

multiplicados de un modo descomunal, hacen vana la tutela prevista por las normas humanitarias. Los niños han llegado incluso a ser blanco de los francotiradores, sus escuelas destruidas premeditadamente y bombardeados los hospitales donde son curados. Ante semejantes y monstruosas aberraciones, ¿cómo no levantar la voz para una condena unánime? La muerte deliberada de un niño constituye una de las manifestaciones más desconcertantes del eclipse de todo respeto por la vida humana (2).

Además de los niños asesinados, quiero también recordar a los mutilados durante los conflictos bélicos y a consecuencia de los mismos. Finalmente, mi pensamiento se dirige a los niños sistemáticamente perseguidos, violentados y eliminados durante las llamadas «limpiezas étnicas».

3. No hay sólo niños que sufren la violencia de las guerras; no pocos de ellos son obligados a ser sus protagonistas. En algunos países del mundo se ha llegado a obligar a chicos y chicas, incluso muy jóvenes, a prestar servicio en las formaciones militares de las partes en lucha. Seducidos por la promesa de comida e instrucción escolar, son conducidos a campamentos aislados, donde padecen hambre y malos tratos, y donde son instigados a matar incluso a personas de sus propias poblaciones. A menudo son enviados como avanzada para limpiar los campos minados. ¡Evidentemente su vida vale bien poco para quien se sirve así de ellos!

El futuro de estos niños con armas está con frecuencia marcado. Después de años de servicio militar, algunos son simplemente licenciados y enviados a casa, y a menudo no logran reintegrarse en la vida civil. Otros, avergonzándose de haber sobrevivido a sus compañeros, acaban cayendo en la delincuencia o en la droga. ¡Quién sabe los fantasmas que continuarán turbando sus ánimos! ¿Podrán alguna vez desaparecer de sus mentes tantos recuerdos de violencia y de muerte?

Merecen un vivo reconocimiento aquellas organizaciones humanitarias y religiosas que se esfuerzan por aliviar sufrimientos tan inhumanos. También se debe agradecimiento a las personas de buena voluntad y a las familias que ofrecen acogida amorosa a los pequeños que han quedado huérfanos, prodigándose por sanar sus traumas y favorecer su reinserción en sus comunidades de origen.

4. El recuerdo de millones de niños asesinados, los ojos tristes de tantos de sus coetáneos que sufren cruelmente nos invitan a emplear todas las vías posibles para salvaguardar o restablecer la paz, haciendo cesar los conflictos y las guerras.

Con anterioridad a la IV Conferencia Mundial sobre la Mujer, celebrada en Pekín el pasado mes de septiembre, invité a las instituciones caritativas y educativas católicas a adoptar una estrategia coordinada y prioritaria en relación con las niñas y las jóvenes, especialmente las más pobres (3). Deseo ahora renovar esa llamada, extendiéndola de modo particular a las instituciones y organizaciones católicas que se dedican a los menores: ayuda a las niñas que han sufrido a causa de la guerra o de la violencia; enseñad a los chicos a reconocer y respetar la dignidad de la mujer; ayuda a la infancia a redescubrir la ternura del amor de Dios, que se

hizo hombre y que, muriendo, dejó al mundo el don de su paz (cf. Jn. 14,27).

No me cansaré de repetir que, desde las más altas organizaciones internacionales a las asociaciones locales, desde los Jefes de Estado hasta el ciudadano corriente, todos estamos llamados, tanto diariamente como en las grandes ocasiones, de la vida, a ofrecer nuestra contribución a la paz y a rechazar cualquier apoyo a la guerra.

Niños víctimas de varias formas de violencia

5. Millones de niños sufren a causa de otras formas de violencia, presentes tanto en las sociedades afectadas por la miseria como en las desarrolladas. Son violencias con frecuencia menos manifiestas, pero no por ello menos terribles.

La Conferencia Internacional para el Desarrollo Social, celebrada este año en Copenhague, ha señalado la relación entre pobreza y violencia (4), y en esa ocasión los Estados se han comprometido a combatir de un modo más firme la plaga de la miseria con iniciativas a nivel nacional a partir de 1996 (5). Éstas fueron también las orientaciones surgidas de la precedente Conferencia Mundial de la ONU, dedicada a los niños (Nueva York, 1990). En realidad, la miseria está en el origen de condiciones de existencia y de trabajo inhumanas. En algunos países hay niños obligados a trabajar a corta edad, maltratados, castigados violentamente, remunerados con una paga irrisoria: al no tener manera de hacerse respetar, son los más fáciles de chantajear y explotar.

Otras veces son objeto de compraventa (6), para ser utilizados en la mendicidad o, peor aún, para ser introducidos en la prostitución, en el ámbito del llamado «turismo sexual», fenómeno absolutamente despreciable que degrada a quien lo practica y también a todos los que de algún modo lo favorecen. Existen además personas que no tienen escrúpulos en reclutar niños para actividades criminales, especialmente para el tráfico de drogas, con el riesgo, entre otras cosas, de quedar enganchados en el uso de tales sustancias.

No son pocos los niños que acaban por tener como único lugar de vida la calle: escapados de casa, o abandonados por la familia, o simplemente privados para siempre de un ambiente familiar, viven precariamente, en estado de total abandono, considerados por muchos como desechos de los que hay que desprenderse.

6. La violencia sobre los niños lamentablemente no falta ni siquiera en familias que viven en condiciones de desahogo y bienestar. Afortunadamente se trata de episodios poco frecuentes, pero es importante de todos modos no ignorarlos. Sucede a veces que dentro de los mismos muros domésticos, y precisamente por obra de las personas en las que parecería justo poner plena confianza, los pequeños sufren prevaricaciones y vejaciones con efectos perjudiciales para su desarrollo.

Además, son muchos los niños que deben soportar los traumas derivados de las tensiones entre los padres o de la misma ruptura de la familia. La preocupación por su bien no logra frenar medidas dictadas con frecuencia por el egoísmo y la hipocresía de los adultos. Detrás de una apariencia de normalidad y serenidad, más con-

vincente aún por la abundancia de bienes materiales, los niños se ven a veces obligados a crecer en una triste soledad, sin una justa y amorosa guía y sin una adecuada formación moral. Abandonados a sí mismos, encuentran habitualmente su principal punto de referencia en la televisión, cuyos programas presentan a menudo modelos de vida irreales o corruptos, frente a los que su frágil discernimiento no es todavía capaz de reaccionar.

¿Cómo sorprenderse de que una violencia tan multiforme e insidiosa acabe por penetrar también en sus jóvenes corazones cambiando su natural entusiasmo en desencanto o cinismo, su espontánea bondad en indiferencia y egoísmo? De este modo, persiguiendo falaces ideales, la infancia corre el riesgo de encontrar amargura y humillación, hostilidad y odio, absorbiendo la insatisfacción y el vacío de los que está impregnado el ambiente circundante. Es bien sabido que las experiencias de la infancia tienen repercusiones profundas y a veces irremediables para el resto de la vida.

Es difícil esperar que los niños sepan un día construir un mundo mejor, cuando se ha faltado al deber preciso de su educación para la paz. Ellos tienen necesidad de «aprender la paz»: es un derecho suyo que no puede ser desatendido.

Niños y esperanzas de paz

7. He querido poner claramente de relieve las condiciones con frecuencia dramáticas en que viven muchos niños de hoy. Lo considero un deber: ellos serán los adultos del Tercer Milenio. Sin embargo, no pretendo ceder al pesimismo, ni ignorar los elementos que invitan a la esperanza. ¿Cómo no hablar, por ejemplo, de tantas familias en todo el mundo donde los niños crecen en un ambiente sereno; cómo no recordar los esfuerzos que tantas personas y organismos hacen para asegurar a los niños en dificultad un desarrollo armónico y gozoso? Son iniciativas de entes públicos y privados, de familias y de comunidades encomiables, cuyo único objetivo es devolver a una vida normal los niños que se han visto envueltos en cualquier vicisitud traumática. Son, en particular, propuestas concretas de procesos educativos encaminados a valorizar completamente cada potencialidad personal, para hacer de los muchachos y de los jóvenes auténticos artífices de paz.

Tampoco debe olvidarse la mayor conciencia de la Comunidad internacional que en estos últimos años, a pesar de dificultades y titubeos, se esfuerza por afrontar con decisión y discernimiento los problemas de la infancia.

Los resultados alcanzados animan a proseguir este empeño tan loable. Ayudados y amados convenientemente, los niños mismos saben hacerse protagonistas de paz, constructores de un mundo fraterno y solidario. Con su entusiasmo y con la naturalidad de su entrega, pueden llegar a ser «testigos» y «maestros» de esperanza y de paz en beneficio de los mismos adultos. Para no desperdiciar esta potencialidad, es preciso ofrecer a los niños, con el debido respeto a su personalidad, toda oportunidad favorable para una maduración equilibrada y abierta.

Una infancia serena permitirá a los niños mirar con confianza la vida y el mañana. ¡Ay de los que apagan en ellos el ímpetu gozoso de la esperanza!

Niños en escuela de paz

8. Los pequeños aprenden bien pronto a conocer la vida. Observan e imitan el modo de actuar de los adultos. Aprenden rápidamente el amor y el respeto por los demás, pero asimilan también con prontitud los venenos de la violencia y del odio. La experiencia que han tenido en la familia condicionará fuertemente las actitudes que asumirán de adultos. Por tanto, si la familia es el primer lugar donde se abren al mundo, la familia debe ser para ellos la primera escuela de paz.

Los padres tienen una posibilidad extraordinaria de dar a conocer a sus hijos este valor: el testimonio de su amor recíproco. Al amarse permiten al hijo, desde el comienzo de su existencia, crecer en un ambiente de paz, impregnado de aquellos elementos positivos que constituyen de por sí el verdadero patrimonio familiar: estima y acogida recíprocas, escucha, participación, gratitud, perdón. Gracias a la reciprocidad que promueven, estos valores representan una auténtica educación para la paz y hacen al niño, desde su más tierna edad, constructor activo de ella.

Él comparte con sus padres y hermanos la experiencia de la vida y de la esperanza, viendo cómo se afrontan con humildad y valentía las inevitables dificultades y respirando en cada circunstancia un clima de estima por los demás y de respeto de las opiniones diversas de las propias.

Es sobre todo en casa donde, antes incluso de cualquier palabra, los pequeños deben experimentar, en el amor que los rodea, el amor de Dios por ellos, y aprender que Él quiere paz y comprensión recíproca entre todos los seres humanos llamados a formar una única y gran familia.

9. Pero, además de la educación familiar fundamental, los niños tienen derecho a una específica formación para la paz en la escuela y en las demás estructuras educativas, las cuales tienen la misión de hacerles comprender gradualmente la naturaleza y las exigencias de la paz dentro de su mundo y de su cultura. Es necesario que los niños aprendan la historia de la paz y no sólo la de las guerras ganadas o perdidas.

¡Que se les ofrezca, por tanto, ejemplos de paz y no de violencia! Afortunadamente se pueden encontrar tantos de estos modelos positivos en cada cultura y en cada período de la historia. Que se creen iniciativas educativas adecuadas promoviendo con creatividad vías nuevas, sobre todo allí donde más acuciante es la miseria cultural y moral. Todo debe estar dispuesto para que los pequeños lleguen a ser heraldos de paz.

Los niños no son una carga para la sociedad, ni son instrumentos de ganancia, ni simplemente personas sin derechos; son miembros preciosos de la familia humana, de la que encarnan sus esperanzas, expectativas y potencialidades.

Jesús, camino para la paz

10. La paz es don de Dios; pero depende de los hombres acogerlo para construir un mundo de paz. Ellos podrán hacerlo sólo si tienen la sencillez de corazón de los

niños. Este es uno de los aspectos más profundos y paradójicos del anuncio cristiano: hacerse pequeño, antes que ser una exigencia moral, es una dimensión del misterio de la Encarnación.

En efecto, el Hijo de Dios no vino en potencia y gloria, como sucederá al final de los tiempos, sino como niño necesitado y de condición pobre. Compartiendo enteramente nuestra condición humana, excepto en el pecado (cf. Hb 4,15), asumió también la fragilidad y las expectativas de futuro propias de la infancia. Desde aquel momento decisivo para la historia de la humanidad, despreciar la infancia es al mismo tiempo despreciar a Aquel que ha querido manifestar la grandeza de un amor dispuesto a rebajarse y a renunciar a toda gloria para salvar al hombre.

Jesús se identificó con los pequeños, y cuando los Apóstoles discutían sobre quién era el más grande, «tomó a un niño, le puso a su lado, y les dijo: 'El que reciba a este niño en mi nombre, a mí me recibe; y el que me reciba a mí, recibe a Aquel que me ha enviado'» (Lc 9,47-48). El Señor nos puso muy en guardia contra el riesgo de escandalizar a los niños: «Al que escandalice a uno de estos pequeños que creen en mí, más vale que le cuelguen al cuello una de esas piedras de molino que mueven los asnos, y le hundan en lo profundo del mar» (Mt 18,6).

Pidió a los discípulos que volvieran a ser «niños» y, cuando ellos intentaron alejar a los pequeños que le rodeaban, se enfadó: «Dejad que los niños vengan a mí, no se lo impidáis, porque de los que son como éstos es el Reino de Dios. Yo os aseguro: el que no reciba el Reino de Dios como un niño, no entrará en él» (Mc 10,14-15). De este modo, Jesús invertía el modo común de pensar. Los adultos deben aprender de los niños los caminos de Dios: de su capacidad de confianza y de abandono pueden aprender a invocar con justa familiaridad «Abbá, Padre».

11. Hacerse pequeños como los niños —confiados totalmente al Padre, revestidos de mansedumbre evangélica—, más que un imperativo ético, es un motivo de esperanza. Incluso allí donde fuesen tales las dificultades que desanimasen y tan poderosas las fuerzas del mal como para atemorizar, la persona que sabe encontrar la sencillez del niño puede volver a esperar: lo puede ante todo el creyente, consciente de que cuenta con un Dios que quiere la concordia de todos los hombres en la comunión pacífica de su Reino; pero lo puede también quien, aun no participando del don de la fe, cree en los valores del perdón y de la solidaridad, y en ellos entrevé —no sin la acción secreta del Espíritu— la posibilidad de dar un rostro nuevo a la tierra.

Me dirijo, pues, con confianza a los hombres y mujeres de buena voluntad. ¡Unámonos todos para combatir cualquier forma de violencia y derrotar la guerra! ¡Creemos las condiciones para que los pequeños puedan recibir como herencia de nuestra generación un mundo más unido y solidario!

¡Demos a los niños un futuro de paz!

Vaticano, 8 de diciembre de 1995.

Joannes Paulus II

- (1) Cf. Convención de las Naciones Unidas del 20 de noviembre de 1989 sobre los derechos de los niños, en particular el art. 38; Convención de Ginebra del 12 de agosto de 1949 para la protección de las personas civiles en tiempo de guerra, art. 24; Protocolos I y II del 12 de diciembre de 1977, etc.
- (2) Cf. Carta Encíclica *Evangelium vitae* (25 marzo 1995), 3: AAS 87 (1995), 404.
- (3) Cf. Mensaje a la Delegación de la Santa Sede para la IV Conferencia Mundial sobre la Mujer (29 agosto 1995): *L'Osservatore Romano*, edición semanal en lengua española, 1 septiembre 1995, 2.
- (4) Cf. Declaración de Copenhague, 16.
- (5) Cf. Programa de acción, capítulo II.
- (6) Cf. Programa de acción, 39 (e).

MENSAJE DEL SANTO PADRE CON MOTIVO DE LA CUARTA JORNADA MUNDIAL DEL ENFERMO (11 de febrero de 1996)

1. «No te preocupes de esta enfermedad ni de ninguna otra desgracia. ¿No estoy yo aquí, que soy tu Madre? ¿No te encuentras al abrigo de mi sombra? ¿No soy yo tu salud?». El humilde indígena Juan Diego de Cuautilan recogió estas palabras de los labios de la Santísima Virgen en diciembre de 1531, a los pies de la colina de Tepeyac, hoy llamada Guadalupe, después de haber implorado la curación de un pariente.

Mientras la Iglesia recuerda, en la amada nación mexicana, el primer centenario de la coronación de la venerada imagen de Nuestra Señora de Guadalupe (1895-1995), es particularmente significativa la elección del famoso santuario de Ciudad de México como lugar de celebración más solemne de la próxima Jornada Mundial del Enfermo, el 11 de febrero 1996.

Esta Jornada se sitúa en el centro de la fase antepreparatoria (1994-1996) del Tercer Milenio Cristiano que debe «servir para reavivar en el pueblo cristiano la conciencia del valor y del significado que el Jubileo del 2000 reviste en la historia humana» (*Tertio millennio adveniente*, 31). La Iglesia contempla con confianza los acontecimientos de nuestro tiempo y, entre los «signos de esperanza presentes en esta última etapa del siglo», reconoce el camino recorrido «por la ciencia y la técnica y, sobre todo, por la medicina al servicio de la vida humana» (*ibid.*, 46). Con el signo de esta esperanza, iluminada por la presencia de María. «Salud a los enfermos», y en preparación de la IV Jornada del Enfermo, me dirijo a todos aquellos que llevan en su cuerpo y en su espíritu los signos del sufrimiento humano, así como a cuantos, con el servicio fraterno que les es prestado, quieren vivir perfectamente siguiendo al Redentor. En efecto, «como Cristo fue enviado por el Padre 'a llevar la buena noticia a los pobres, a curar a los contritos de corazón' (cfr Lc 4,18), 'a buscar y salvar lo que estaba perdido' (cfr. 19,10), del mismo modo la Iglesia rodea de afectuoso cuidado a los que están afligidos por la debilidad humana y reconoce en los pobres y en los que sufren la imagen de su fundador pobre y

sufriente» (Lumen Gentium, 8).

2. Queridos hermanos y hermanas, que experimentáis el sufrimiento de una forma especial: estáis llamados a una misión peculiar en el ámbito de la nueva evangelización, inspirándoos en María, Madre del amor y del dolor humano. Que en este no fácil testimonio os sostengan los agentes sanitarios, los familiares y los voluntarios que os acompañan en el cotidiano camino de la prueba. Como he recordado en la Carta apostólica *Tertio millennio adveniente*, «La Virgen Santa estará presente en modo, por así decirlo, transversal, durante toda la fase preparatoria» del gran Jubileo del 2000, «como ejemplo perfecto de amor, ya sea hacia Dios como hacia el prójimo», de tal manera que escuchemos la voz materna que repite: «Haced lo que Cristo os dirá» (cfr *Tertio millennio adveniente*, 43.54).

Recogiendo esta invitación del corazón de la *Salus infirmorum*, os será posible imprimir en la nueva evangelización un carácter singular de anuncio del Evangelio de la vida, misteriosamente meditado por el testimonio del Evangelio del sufrimiento (cfr. *Evangelium vitae*, 1; *Salvifici doloris*, 3). «Una pastoral sanitaria, en efecto, verdaderamente orgánica, forma parte directamente de la evangelización» (Discurso a la IV Reunión Plenaria de la Pontificia Comisión para América Latina 8; 23 junio 1995).

3. De este anuncio eficaz, la Madre de Jesús es ejemplo y guía, porque «se sitúa ante su Hijo y los hombres en la realidad de sus privaciones, indigencias y sufrimientos. Se pone en medio, es decir, hace de mediadora, no como una extraña, sino en su posición de madre, consciente de que como tal puede —e incluso tiene el derecho— de hacer presente al Hijo las necesidades de los hombres. Su mediación, por lo tanto, tiene un carácter de intercesión: María intercede por los hombres. No sólo eso: desea también que se manifieste el poder mesiánico del Hijo, o sea, su poder salvífico para socorrer la desventura humana, para liberar al hombre del mal, que, en diferentes formas y medidas, existe en su vida» (*Redemptoris Mater*, 21).

Esta misión hace perennemente presente, en la vida de la Iglesia, la *Salus Infir-morum*, que, como en los albores de la Iglesia (*Hechos*, 1,14), continúa siendo también hoy «el modelo de aquel amor fraterno, del que deben estar animados todos los que en la misión apostólica de la Iglesia cooperan a la regeneración de los hombres» (Lumen Gentium, 65).

La celebración del momento más solemne de la Jornada Mundial del Enfermo, en el santuario de Nuestra Señora de Guadalupe, se relaciona idealmente con la primera evangelización del Nuevo Mundo a la nueva evangelización. Entre las poblaciones de América Latina, en efecto, «el Evangelio ha sido anunciado, presentando a la Virgen como su más alta realización... De esta identidad es símbolo luminoso el rostro mestizo de María de Guadalupe, que se erige al inicio de la evangelización» (Documento de Puebla, 1979, 282.446). Por ello, desde hace cinco siglos, en el nuevo Mundo, la Virgen Santísima es venerada como «primera evangelizadora de América Latina, como «estrella de la evangelización» (Carta a los religiosos y a las religiosas de América Latina en el V centenario de la evangeli-

zación del Nuevo Mundo, 31).

4. Cumpliendo su tarea misionera, la Iglesia, mantenida y confortada por la intercesión de María Santísima, ha escrito páginas significativas de solicitud hacia los enfermos y los que sufren en América Latina. También hoy la pastoral sanitaria continúa ocupando un puesto relevante en la acción apostólica de la Iglesia: tiene la responsabilidad de numerosos lugares de asistencia y de cura y actúa entre los pobres con apreciada premura en el campo sanitario, gracias a la generosa dedicación de tantos hermanos en el episcopado, de sacerdotes, religiosos, religiosas y de muchos fieles laicos que han desarrollado un notable sensibilidad hacia los que sufren.

Si, además, desde América Latina se dilata la mirada hacia el mundo entero, se encuentran innumerables confirmaciones de esta solicitud materna de la Iglesia hacia los enfermos. También hoy, tal vez sobre todo hoy, emerge de la humanidad, el lamento de multitudes de seres humanos probados por el sufrimiento. Poblaciones enteras desgarradas por las crueldades de la guerra. Las víctimas de los conflictos, aún candentes, son sobre todo los más débiles: las madres, los hijos, los ancianos. Estos seres humanos, extenuados por el hambre y las enfermedades, no pueden contar ni siquiera con las más elementales formas de asistencia. Y donde éstas afortunadamente existen, muchos son los enfermos atenazados por el miedo y la desesperación, a causa de la incapacidad de dar un significado constructivo a su propio dolor a la luz de la fe.

Los laudables e, incluso heroicos, esfuerzos de muchos agentes sanitarios y la creciente aportación del personal voluntario no son suficientes para cubrir las necesidades concretas. Le pido al Señor que suscite un número aún mayor de personas generosas, que sepan dar a quien sufre no solamente el remedio de la asistencia física, sino también el apoyo espiritual, abriéndole a las consoladas perspectivas de la fe.

5. Queridísimos enfermos y vosotros, familiares y agentes sanitarios, que compartís este difícil camino: sentíos protagonistas de una renovación evangélica en el itinerario espiritual hacia el gran Jubileo del 2000. En el inquietante panorama de la antigua y nueva forma de agresión a la vida que señalan la historia de nuestros días, vosotros sois como la muchedumbre que trataba de tocar al Señor, «porque de Él salía una fuerza que sanaba a todos» (Lc 6,19). Precisamente, ante tal solicitud de la gente, Jesús pronunció el «sermón de la montaña», proclamando bienaventurados a los que lloran (cfr Lc 6,21). Sufrir y estar junto a quien sufre: quien vive estas dos situaciones en la fe entra en una relación particular con los sufrimientos de Cristo y es admitido a compartir «una especialísima parcela del tesoro infinito de la redención del mundo» (Savifici doloris, 27).

6. Queridísimos hermanos y hermanas que estáis en la prueba, ofreced generosamente vuestro dolor en comunión con Cristo sufriente y con María, su dulcísima Madre. Y vosotros que cotidianamente estáis al lado de los que sufren, haced de vuestro servicio una preciosa contribución a la evangelización. Sentíos todos parte

viva de la Iglesia, porque en vosotros la comunidad cristiana está llamada a confrontarse con la cruz de Cristo, para dar razón al mundo de la esperanza evangélica (cf 1 P.3,15). «A vosotros todos que sufrís os pedimos que nos ayudéis. Precisamente a vosotros, que sois débiles, os pedimos que seáis una fuente de fuerza para la Iglesia y para la humanidad. Que vuestro sufrimiento, unido a la Cruz de Cristo, resulte vencedor en el terrible combate ante las fuerzas del bien y del mal, cuyo espectáculo nos ofrece nuestro mundo contemporáneo» (Salvifici doloris, 31).

7. Mi llamada se dirige también a vosotros, Pastores de las comunidades eclesiales, y a vosotros, responsables de la pastoral sanitaria, a fin de que con una preparación adecuada os dispongáis a celebrar la próxima Jornada Mundial del Enfermo mediante iniciativas aptas para sensibilizar al pueblo de Dios y la sociedad civil sobre los vastos y complejos problemas de la sanidad y de la salud.

Y vosotros, agentes sanitarios –médicos, farmacéuticos, enfermeros, capellanes, religiosos y religiosas, administradores y voluntarios–, y particularmente vosotras mujeres, pioneras del servicio sanitario y espiritual a los enfermos, haceos todos promotores y promotoras de comunión entre los enfermos, entre sus familiares y en la comunidad eclesial.

Estad junto a los enfermos y a sus familias de tal forma que los que estén en la prueba no se sientan jamás marginados. La experiencia del dolor se transformará así para cada uno en escuela de generosa dedicación.

8. Extiendo complacido esta llamada a los responsables civiles de todos los niveles, a fin de que en la atención y dedicación de la Iglesia hacia el mundo del sufrimiento, recojan una ocasión de diálogo, de encuentro y de colaboración para construir una civilización que, partiendo de la solicitud para con quien sufre, se encamine progresivamente en la vía de la justicia, de la libertad, del amor y de la paz. Sin justicia el mundo no conocerá la paz; sin la paz el sufrimiento no podrá dejar de dilatarse desmesuradamente.

Sobre todos los que sufren y los que se prodigan a su servicio invoco el materno apoyo de María. Que la Madre de Jesús, venerada desde hace siglos en el insigne santuario de Nuestra Señora de Guadalupe, acoja el lamento de tantos sufrimientos, enjugue las lágrimas de quien está en el dolor, esté junto a todos los enfermos del mundo. Queridos enfermos, deseo que la Virgen Santa presente al Hijo la ofrenda de vuestras penas, en las cuales se reverbera el rostro de Cristo en la cruz.

Acompaño estos deseos con mi ferviente oración, mientras imparto de corazón a todos mi Bendición Apostólica.

Vaticano, 11 de octubre de 1995. Memoria de la Santísima Virgen María, Madre de la Iglesia.

Anexo Circular Delegados 10/95

COMISIÓN EPISCOPAL PARA LA DOCTRINA DE LA FE ESPERAMOS LA RESURRECCIÓN Y LA VIDA ETERNA

«¿Cómo dicen algunos que los muertos no resucitan? Si los muertos no resucitan, tampoco Cristo ha resucitado (...) Y si Cristo no ha resucitado, vuestra fe no tiene sentido (...) Si nuestra esperanza en Cristo acaba con esta vida, somos los hombres más desgraciados. ¡Pero no! Cristo resucitó de entre los muertos: el primero de todos». (1 Cor. 15,12-13.17.19-20).

1. Sentimos la urgencia y el gozo de recordar hoy a los cristianos de nuestros pueblos y ciudades –como el apóstol Pablo a los Corintios– la luminosa esperanza que brota en la fe en Jesucristo resucitado. Si esta esperanza se oscureciera o se disipara, ya no podríamos llamarnos de verdad cristianos; y perderíamos el sabor que nos convierte en sal para una tierra amenazada de insipidez y de falta de sentido verdaderamente humano para vivir (cf. Mt. 5,5-13).

Al proclamar y explicar de nuevo que creemos, con la Iglesia de ayer y de hoy, en la resurrección de los muertos y en la vida eterna, ofrecemos también a todos motivos fundamentales para la renovación de la vida personal y para la regeneración de la convivencia social. Porque «el don supremo de sí mismo al hombre por parte de Dios, pleno y definitivo, en la vida eterna, es lo que da su justo valor a la vida presente, jerarquiza todos los bienes de la tierra y evita que alguno de estos bienes pase a ocupar el lugar de Dios, como realidad última y bien supremo» (1).

Comenzaremos describiendo algunos fenómenos del momento actual que suponen una amenaza para la esperanza (I); luego recordaremos las razones de la esperanza cristiana, que se apoyan en el acontecimiento glorioso de la resurrección del Señor Jesús (II); y, por fin, mostraremos cómo la fe cristiana en la resurrección y la vida eterna asume y responde cumplidamente a algunos desafíos que le son planteados por el modo de vida de hoy (III).

I. La esperanza amenazada

a) Se «cree» en Dios y no se espera la vida eterna

2. A pesar de la mayor extensión que diversas formas de indiferencia religiosa han ido adquiriendo en los últimos tiempos, nuestro pueblo sigue siendo, gracias a Dios, muy mayoritariamente religioso y católico, como es fácil constatar y como se recoge también en diversas encuestas realizadas últimamente. Pero llama la atención que no pocos de los que se declaran católicos, al tiempo que confiesan creer en Dios, afirman que no esperan que la vida tenga continuidad alguna más allá de la muerte.

¿Qué Dios es ése en el que dicen creer quienes piensan que no ha vencido a la muerte y que es ella la que tiene la última palabra sobre la vida del ser humano? No es, ciertamente, el Padre de nuestro Señor Jesucristo, el Dios vivo y verdadero. No puede ser el Dios personal y cercano a sus criaturas, en especial a los seres humanos, a quienes ha creado a su imagen para establecer con ellos una relación

mucho más fiel aún que la que nosotros anudamos con nuestros seres queridos.

La desconexión entre la fe en Dios y la esperanza en la vida eterna no sólo pone de manifiesto una cierta crisis de esta esperanza, sino también de la fe en Dios. La fe en la resurrección y en la vida eterna va íntimamente unida a la verdadera fe en Dios. Proclamar de nuevo nuestra fe pascual (2) en que nuestras vidas, junto con la creación entera, «libre ya del pecado y de la muerte» (3), serán definitivamente asumidas en la vida de Dios es alabar y reconocer de verdad al Señor del cielo y de la tierra.

b) La predicación y la catequesis deben anunciar la esperanza en la vida eterna con toda su riqueza

3. La predicación, la catequesis y la enseñanza de la religión católica, si quieren ser alimento sano de una fe íntegra y viva, han de proponer con toda su riqueza la esperanza cristiana en la vida eterna. Es cierto que para hacerlo con la precisión teológica necesaria hay que familiarizarse con el pensamiento cristiano madurado en el surco trazado por el Concilio Vaticano II. Es verdad también que hay que acabar de superar ciertas modas de interpretación del cristianismo en clave inmanentista, es decir, tendentes a reducir la fe cristiana a una simple estrategia para organizar mejor la vida en este mundo. Pero ninguna de estas dificultades justifica el que se silencie o el que se deforme la fe de la Iglesia en la vida eterna. El Credo concluye solemnemente con esta proclamación de esperanza, tan unida a la fe en Dios. Si no se habla de ella, o si se habla de un modo inapropiado, el corazón mismo de la fe en Jesucristo resultará negativamente afectado.

Como pastores que desean la salud y el vigor de la fe, nos interesa mucho que sea anunciada en toda su integridad y armonía; que se evite presentar la posibilidad de la muerte eterna de un modo desproporcionadamente amenazador; pero, ante todo, que no se deje de anunciar a los fieles el destino glorioso que la Iglesia espera. El anuncio de la gloria, al que se unirá prudentemente la seria advertencia de su posible frustración a causa del pecado, servirá tanto de aliento insustituible de la esperanza como de necesario estímulo de la responsabilidad. Descuidar este aspecto del mensaje evangélico tendría, entre otras, la grave consecuencia de que los fieles, carentes del alimento sólido de la fe, que viene a saciar con creces el hambre de amor perenne que experimenta la naturaleza humana, se sientan tentados de dar oídos a supersticiones o ideologías incompatibles con la dignidad de quienes son hijos de Dios en Cristo.

c) La crisis de la moderna ideología del progreso es ocasión para la esperanza humilde, pero difunde también la pura desesperanza.

4. El mundo en el que nos toca vivir hoy presenta unas características peculiares, que ejercen su influencia en el modo en el que los creyentes entendemos y vivimos nuestra fe pascual y, también, en la manera en la que nuestros contemporáneos se acercan o se alejan de ella. El llamado «hombre adulto» de la modernidad se ha entendido a sí mismo como el constructor prometeico (4) de su futuro, de un porvenir siempre mejor, según lo diseñado en diversos programas utópicos que florecieron en los humanismos laicos que elaboraron un modelo de esperanza

secularista o de «trascendencia» reducida a este mundo.

No es seguro que esa visión ilusoria del progreso histórico como única meta de la vida humana haya sido realmente superada. Al menos entre nosotros, palabras como «modernización», «progreso», etc. siguen siendo utilizadas como señuelos con los que atraer todas las energías de las gentes al servicio de determinados programas. El caso es, sin embargo, que son cada vez más los que, aleccionados por el derrumbamiento de grandes utopías (o «grandes relatos») y alarmados por las consecuencias indeseables del «progreso» (en términos ecológicos o de justicia social), han empezado a dudar de que el futuro vaya a poder traer nada bueno. Se habla del «fin de la historia», no en un sentido apocalíptico o escatológico (5), sino para decir que se perciben como agotados los grandes programas y que ya no se cuenta con un hacia dónde, con una meta que confiera finalidad y sentido al camino de la humanidad.

5. Uno de los resultados de esta «crisis de la modernidad» o incluso, según algunos, del «fin del proyecto moderno» es la difusión de una cierta desesperanza. Ahora se trata de orientar todos los deseos del hombre al modesto horizonte de lo cotidiano, a la serena y lúcida instalación en la fugacidad, con la convicción de que, incluso en su obvia precariedad, sólo el presente cuenta verdaderamente.

Desde una visión cristiana del ser humano, no tenemos por qué valorar esta situación de un modo puramente negativo. No es malo que se tome realmente conciencia de que el poder que la ciencia y la técnica han conferido a la humanidad no garantiza por sí solo un futuro más digno del ser humano. No es malo que, abandonadas las grandes palabras, basadas en una concepción ilusoria de lo que el hombre puede darse a sí mismo, se valoren las mil pequeñas cosas que la vida nos presenta y se disfruten como bienes que el Creador nos ofrece: desde el paseo por la montaña hasta el encuentro con el amigo. No es mala una esperanza humilde y hasta escondida en lo cotidiano (6).

En cambio, es preocupante que vaya tomando cierta carta de naturaleza la pura y simple desesperanza. No es extraño que la cultura descreída, que había juzgado incompatibles el reino de Dios y el reino del hombre, tienda a revelarse hoy como una cultura desesperanzada. No nos sorprende, ya que es la fe en el Dios de la vida y de la promesa (cf. m. 12,27 par.) la que, en realidad, hace posible la esperanza fundada, la apertura confiada hacia el futuro. Pero nos preocupan las consecuencias que se derivan de la falta de esperanza para la vida personal y social.

d) Vuelven formas ancestrales de esperanza que conviven con el culto cínico al propio provecho

6. Ahí está, en primer lugar, el fenómeno del retorno de lo que podríamos llamar nuevas formas primitivas de esperanza. El ser humano necesita el futuro, no puede vivir sin proyectarse hacia el porvenir. En lugar de caminar sereno bajo la guía providente de Dios, Señor de la historia, intenta conocer y dominar lo que le espera de cualquier modo. Una vez que las utopías modernas han entrado en crisis, la cultura descreída echa mano con frecuencia de creencias ancestrales o de supersticiones

para tratar de responder a la inevitable demanda de esperanza. Y paradójicamente, junto a la ciencia y la técnica más avanzadas, florecen con cierto vigor la astrología, los horóscopos, la quiromancia, etc. Al mismo tiempo, se recuperan, más o menos adaptadas, diversas formas de antiguas creencias sobre la supervivencia del hombre, tales como la de la reencarnación, que implican en realidad una visión de la vida humana muy distinta de la que, arraigada en la fe cristiana, ha hecho posible concebir al ser humano como persona libre.

En segundo lugar, junto a estas «nuevas» formas de falsa religiosidad, y a veces en estrecha convivencia con ellas, se encuentra el fenómeno del culto más o menos cínico al propio provecho, como única meta de la vida. Si no hay ya ni siquiera una «causa histórica» en la que creer y por la que luchar; si además, «todo está escrito en los astros» o en las leyes del destino; si lo que cuenta y lo único seguro es sacar partido a la situación en la que la vida nos ha puesto hoy, no hay que extrañarse demasiado de que abunden las conductas insolidarias, antisociales y corruptas. Y —lo que es más grave— no hay que extrañarse de que no sea fácil vislumbrar la existencia de un terreno firme sobre el que construir el edificio ético que dé cobijo a la vida social.

e) Por eso anunciamos de nuevo a Jesucristo crucificado y resucitado, esperanza hecha carne para la humanidad nueva

7. Por todo ello queremos anunciar de nuevo en medio de nuestro mundo la esperanza hecha carne: Jesucristo crucificado y resucitado. Queremos subrayar algunos rasgos de esta esperanza de la Iglesia, para que la alegría de los que ya la comparten con nosotros sea completa (cf. 1 Jn. 1, 4); y para que, de este modo, podamos ser realmente la sal que dé sabor a la humanidad y evite su corrupción. Porque el ser humano sólo se encuentra realmente consigo mismo cuando acoge a Jesucristo crucificado y resucitado: en él halla un motivo real para no vivir sin esperanza, aprisionado por el presente puramente vegetativo del comer y el beber, y para seguir luchando contra los poderes que hoy esclavizan al hombre.

II. La razón de la esperanza cristiana

a) Quien cree en Dios espera la vida eterna

8. El Credo de la Iglesia se abre con la confesión de la fe en Dios padre, Creador de todo, y se cierra con la proclamación de la esperanza en la resurrección de los muertos y en la vida eterna. Entre ambos artículos del Credo, el primero y el último, se da una estrecha correspondencia. El primero contiene ya implícitamente el último; en éste se expresa lo que en aquél se sugiere. De modo que no es posible afirmar uno y negar otro, pues ambos están esencialmente relacionados.

El Dios creador, del que nos habla el primer artículo, es el Ser paternal y personal que, siendo el Viviente por excelencia, da el ser a las criaturas por puro amor. El amor es generador de vida; Dios, que crea por ser él mismo el Amor (cf. 1 Jn. 4, 8b), crea para la vida; para una vida eterna, porque la vida surgida de ese Amor

creador, que Dios es, conlleva una promesa de perennidad.

b) El Antiguo Testamento se abre a la resurrección

9. El hecho amargo y contundente de la muerte oscureció durante un tiempo, a causa del pecado, la comprensión plena de las consecuencias últimas de la fe en el Creador. Pero la reflexión creyente sobre la muerte, hecha por Israel a la luz de su elección por Dios, acabó clarificando la relación del Creador con sus fieles más allá de la muerte. Las promesas de Yahvé a Abraham se cumplirán en plenitud después de su muerte, pues la alianza establecida con él es inquebrantable (Cf. Gn. 17,6 ss.; Rom. 11, 29). De la experiencia liberadora del Éxodo Israel aprende que cada vez que es amenazado en su existencia, puede siempre acudir a Dios, que no le olvida. Job comprende ya que la comunión con Dios es más fuerte que la corrupción de la carne (Jb. 19,25-27). Por eso, cuando Israel se plantea la cuestión de la suerte personal de los que respetan la alianza incluso a costa de la entrega de la propia vida en el martirio, no le resulta difícil creer que el Dios de la vida y de la alianza no se deja ganar en fidelidad por aquellos que le han sido fieles hasta el final: «El rey del mundo nos resucitará para una vida eterna a nosotros que hemos muerto por sus Leyes» (2 Mac. 7,9; cf. Dn 12). La esperanza de los hombres de la Antigua Alianza incluye, pues, la espera confiada en una vida eterna junto a Dios para aquellos que le han sido fieles; una vida en la que, por la resurrección, es la misma persona, con su identidad psicossomática, la que disfruta de esa nueva existencia con Dios y los suyos.

c) La Nueva Alianza, sellada en la sangre de Cristo, es la base de nuestra fe en la resurrección y en la vida eterna.

10. Llegada la plenitud de los tiempos, el Dios de la creación y de la alianza manifiesta plenamente su identidad como el Amor creador al resucitar a Jesús de Nazaret, el Crucificado, de entre los muertos. El anuncio de su resurrección es el acta pública del nacimiento de la fe cristiana, como se ve en las palabras de Pedro el día de pentecostés: «A ese Jesús lo resucitó Dios, cosa de la que todos nosotros somos testigos. Así pues, una vez que ha sido elevado a la derecha de Dios y ha recibido del Padre la Promesa (el Espíritu Santo), lo ha derramado, que es lo que vosotros veis y oís» (Hech. 2,32-33). Es lo mismo que Pablo les recuerda también a los de Corinto, sumándose a la multitud de los testigos de la resurrección, base de toda su empresa apostólica (Cf. 1 Cor. 15,1-11). La novedad absoluta de que aquel Crucificado «se haya dejado ver» (ibid) vivo ya en nuestra historia, como el Señor resucitado y glorioso, es la confirmación por el Padre de su misión divina –acreditada en la obediencia martirial hasta la cruz– y de su identidad con el Logos eterno de Dios (7). El Hijo de Dios, igual que entregó libremente su vida, tuvo el «poder para recobrarla de nuevo» (Jn. 10,17-18) (8).

11. La resurrección de Jesucristo tiene, por tanto, un lugar central en el Credo, es como su corazón, situado justo en medio, entre los artículos primero y último. Tanto aquél como éste han de ser entendidos desde esa clave de bóveda de la muerte y resurrección del Señor, es decir, cristológicamente. El Dios creador, el que nos

ha dado el ser y la vida, es el Dios resucitador, el que no quiere que nada de lo que ha hecho se pierda, muy en especial, la vida de sus fieles, con los que ha sellado, en la sangre de Jesucristo resucitado, una alianza eterna. La plenitud de la vida nueva del Resucitado es la garantía de una vida que vence a la muerte y que, gracias al Espíritu vivificador –a quien confiesa toda la última parte del Credo– se comunica a cuantos viven en Cristo por la fe en él: «El que cree en el Hijo tiene vida eterna» (Jn. 3,36. cf. Rom. 8,11).

Somos cristianos porque, en efecto, insertados «por el agua y el Espíritu» en el Cuerpo de Cristo, participamos ya de su vida resucitada: «Habéis resucitado con Cristo» (Col. 3,1); «vivo yo, más no yo; es Cristo quien vive en mí» (Ga. 2,20). Por eso, «Dios que resucitó al Señor, nos resucitará también a nosotros mediante su poder» (1 Cor. 6,14). Como decía San Agustín: «Cristo ha realizado lo que nosotros esperamos todavía. Lo que esperamos no lo vemos. Pero somos el cuerpo de la Cabeza en la que ya es realidad lo que esperamos» (9). Así pues, sobre el cristiano, como sobre Cristo, la muerte no tiene la última palabra; el que vive en Cristo no muere para quedar muerto; muere para resucitar a una vida nueva y eterna.

d) En el cielo «estaremos siempre con el Señor» (1 Tes. 4,17)

12. La vida humana tiene, pues, un hacia dónde, un destino que no se identifica con la oscuridad de la muerte. Hay una patria futura para todos nosotros, la casa del Padre, a la que llamamos cielo. La inmensidad de los cielos estrellados que observamos «allá arriba», desde la tierra, puede sugerir, a modo de imagen, la inmensa felicidad que supone para el ser humano su encuentro definitivo y pleno con Dios. Este encuentro es el cielo del que nos habla la Sagrada Escritura con parábolas y símbolos como los de la fiesta de las bodas, la luz y la vida.

«Lo que ojo no vio, ni oído oyó, ni mente humana concibió» es «lo que Dios preparó para los que le aman» (1 Cor. 2,9). No podemos, por eso, pretender una descripción del cielo. Pero nos basta con saber que es el estado de completa comunión con el Amor mismo, el Dios trino y creador, con todos los miembros del cuerpo de Cristo, nuestros hermanos (singularmente con nuestros seres queridos), y con toda la creación glorificada. De esa comunión goza plenamente ya quien muere en amistad con Dios, aunque a la espera misteriosa del «último día» (Jn. 6,40), cuando el Señor «venga con gloria» y, junto con la resurrección de la carne acontezca la transformación gloriosa de toda la creación en el Reino de Dios consumado (cfr. Rom. 8,19-23; 1 Cor. 15,23; Tit. 2,13; LG. 48-51).

13. Conviene no olvidar que la vida nueva y eterna no es, en rigor, simplemente otra vida; es también esta vida en el mundo. Quien se abre por la fe y el amor a la vida del Espíritu de Cristo, está compartiendo ya ahora, aunque de forma todavía imperfecta, la vida del Resucitado: «Esta es la vida eterna: que te conozcan a ti, el único Dios verdadero, y al que tú has enviado, Jesucristo» (Jn. 17,3). El Papa Juan Pablo II, al proponer en su carta encíclica *Evangelium vitae* la integridad del gozoso mensaje de la fe sobre la vida humana, recuerda que ésta encuentra su «pleno

significado» en «aquella vida nueva y eterna, que consiste en la comunión con el Padre» (EV 1). «La vida que Dios da al hombre es mucho más que un existir en el tiempo» (EV 34). «La vida que Jesús promete y da» es eterna «porque es participación plena de la vida del Eterno» (EV 37). Al mismo tiempo, el Papa no deja de señalar que la vida eterna, siendo «la vida misma de Dios y a la vez la vida de los hijos de Dios» (EV 38), «no se refiere sólo a una perspectiva supratemporal», pues el ser humano «ya desde ahora se abre a la vida eterna por la participación en la vida divina» (EV 37). Todo esto tiene inevitables consecuencias para la relación entre escatología y ética, entre vida en plenitud y vida en el bien, relación sobre la que hablaremos más adelante.

e) El ansia de inmortalidad a la que responde sobreabundantemente la fe

14. Nuestra espera de la resurrección y de la vida eterna no se apoya, en última instancia, en ninguna especulación de la mente ni en ningún deseo del Corazón del hombre. La resurrección y el cielo son inimaginables e inalcanzables para el ser humano de por sí. Su único fundamento fiable es el acontecimiento de Jesucristo, en quien Dios mismo nos abre la posibilidad de una vida resucitada como la suya. Pero esta esperanza no llega a nosotros como un lenguaje extraño que no pudiéramos entender; no es algo que nos venga puramente de fuera. Al contrario, la esperanza cristiana responde de modo insospechado a la naturaleza propia del ser humano.

En efecto, al hombre le es consustancial la apertura confiada a un futuro mejor y mayor. Late en él una tenaz tendencia hacia esa plenitud de ser y de sentido que llamamos felicidad. Nunca se encuentra el ser humano perfectamente instalado en su finidad: si pretendiera dar por saciado su apetito de verdad, de belleza y de bien, habría sofocado todo aliento de humanidad. Por eso ha podido decirse de él que es, por naturaleza, un «será proyectado hacia el futuro» o «abierto». Dum spiro, spero; o lo que es lo mismo: «mientras hay vida hay esperanza». Lo que significa, a la inversa, que allí donde se deja de esperar, se comienza a dejar de vivir.

15. La historia de las religiones atestigua el hondo arraigo de esta dimensión esperante en los hombres de todas las épocas y de todas las culturas, pues, sabiéndose mortales, los seres humanos no han aceptado que la muerte fuera su último destino; habiendo experimentado muchas veces la precariedad de sus proyectos, nunca han dejado de planear y esperar un futuro mejor; conscientes de su finitud y relatividad, jamás han dejado de aspirar a ser tratados no como cosas, sino como fines absolutos. Esta paradójica polaridad de la conciencia y del ser del hombre condujo a los griegos a verle como trágicamente escindido entre una existencia terrena y un destino celeste, y a las grandes religiones orientales, a subsumirle en el seno de los procesos recurrentes de la naturaleza.

16. Con el cristianismo, la encarnación del Verbo ha esclarecido el misterio del ser humano: la fragilidad e incluso la maldad de los logros de los hombres no es impedimento para que Dios haga venir a esta historia su Reino; la finitud y relatividad propia de todo lo humano, es trascendida al ser habitada por el Dios infinito

que se comunica libremente a sí mismo en la misma carne de los mortales. Los Padres de la Iglesia hablaron de la «divinización» del ser humano como don de Dios, el cual, en Jesucristo, le hace partícipe de su misma vida divina (10).

Siendo, pues, connatural al hombre el esperar siempre algo, incluso más allá de la muerte, y el no desesperar nunca del todo, la esperanza cristiana es afín a ese modo de ser básico de la condición humana, que recibe de ella un esclarecimiento definitivo. Por eso, al dar razón de nuestra esperanza (cf. 1 Pe. 3,15), desvelamos para todos nuestros hermanos los hombres una oferta de sentido y un horizonte último de expectación que colma, en medida insospechada, el dinamismo de deseo y de esperanza alojado en lo más íntimo del ser humano.

III. Algunos desafíos a los que se enfrenta hoy la esperanza cristiana

17. Queremos fijar ahora nuestra atención en algunos fenómenos particulares de nuestro tiempo que afectan a determinados contenidos concretos de la esperanza cristiana: el nuevo atractivo que parece presentar la idea de la reencarnación, opuesta en cuestiones fundamentales a la fe en la resurrección y en la vida eterna; los fenómenos del prometeísmo y del cinismo ético, que tienden a cegar en algunos de nuestros contemporáneos las verdaderas fuentes de la esperanza; el miedo a la libertad, que amenaza con despojar a la vida humana de su verdadero carácter de suprema decisión entre salvación y perdición; y la tendencia a ocultar o ignorar la muerte, que aparta la mirada de las gentes de su condición y destino últimos.

a) La idea de la reencarnación es incompatible con la fe en la resurrección de la carne y con la antropología cristiana

18. Las encuestas sobre opiniones y creencias vigentes hoy en las sociedades occidentales coinciden en señalar el retorno de la idea de la reencarnación. Aparece con diversas variantes y adaptada a la mentalidad evolucionista moderna, pero, en todo caso, con la pretensión de ofrecer una respuesta más racional y válida que la fe cristiana en la resurrección o que cualquier otra forma de esperanza en la victoria sobre la muerte.

Esta vuelta de antiquísimas ideas sobre la vida y el destino del hombre, rechazadas por la Iglesia como contrarias a su fe y a su esperanza, no deja también de ser ocasión para hacernos recapacitar (11).

La vuelta de ideas reencarnacionistas es ocasión para recordar la sed de eternidad y la eventual necesidad de purificación postmortal

19. Ante todo, hemos de pensar que si algunos de nuestros contemporáneos parecen dispuestos a aceptar de nuevo antiguas ideas que parecían ya superadas, es porque, hoy igual que ayer, el ser humano sigue estando necesitado de una respuesta a su pregunta por la brevedad y la precariedad de esta vida. La sed de eternidad, la convicción de que esta etapa mortal de la vida no puede ser la definitiva, está tan arraigada en el ser humano que, cuando las personas no se encuentran en la fe con Jesucristo, en quien la naturaleza humana ha sido realmente asumida en la vida

eterna de Dios, se entregan a las promesas y a las propuestas como las que las modas pretenden saciar aquella sed. Por eso, el cultivo y el anuncio de nuestra fe en Jesucristo resucitado y en la vida eterna es una gozosa responsabilidad de cada uno de nosotros y de toda la Iglesia, que responde perfectamente –como acabamos de recordar– a la demanda de esperanza que se expresa también en el equivocado recurso de algunos de nuestros contemporáneos a la idea de la reencarnación.

20. Además, también hay un elemento de verdad en la insistencia de ciertas ideas reencarnacionistas en que la brevedad de esta vida exige, a veces, una etapa ulterior de reparación o purificación. Es cierto que, en algunas corrientes neognósticas (12) contemporáneas, las etapas y ciclos de la vida humana en diversos cuerpos son postuladas desde una mentalidad prometeica que apunta a una salvación autónoma del ser humano, entendida como un proceso, para cuyo desarrollo pleno no bastaría la unicidad improrrogable de una existencia temporal. No cabe duda de la incompatibilidad de esta mentalidad con la fe cristiana, pues en ella no hay lugar ni para la única mediación salvífica de Cristo, ni para la gracia que nos salva, ni para el peso real de eternidad que tienen las decisiones libres de los hombres.

Sin embargo, estos mismos errores pueden ayudarnos a recapacitar sobre el lugar que ocupa en nuestro cultivo y anuncio de la fe en la vida eterna la doctrina de la Iglesia sobre la purificación posterior a la muerte, o del purgatorio. La existencia de una «eventual purificación previa a la visión de Dios» (13) presupone, en efecto, que el curso de la vida mortal puede llegar a su término sin que sea posible alcanzar inmediatamente la plena comunión con Él. El justo experimenta entonces una purificación pasiva. No es él quien sigue activamente recomponiéndose en otra vida reencarnada, como piensan equivocadamente los modernos gnosticismos. Es la misma potencia del amor de Dios la que, al presentársele de una manera definitiva y suprema como «llama de amor viva» (14), purifica a quien ha muerto en amistad con Él de todas las imperfecciones procedentes todavía del pecado (15).

La «reencarnación» contradice el ser personal, «uno en cuerpo y alma», y la ascensión de la carne resucitada.

21. Las modernas ideas reencarnacionistas no dejan lugar para la gracia de Dios, la única capaz de redimir al pecador y de purificar al justo, porque son incompatibles de raíz con la fe en que el mundo y el hombre son creación de Dios en Cristo. El ser humano, en efecto, ha sido creado a imagen y semejanza de Dios. Por eso ni una ni mil «reencarnaciones» bastarían de por sí para conducirle a su plenitud. No es el esfuerzo por salvarse a sí mismo lo que plenifica al ser humano. Pues es Dios mismo, su vida eterna gratuitamente compartida con sus criaturas capaces de diálogo personal con él, la que constituye la verdadera plenitud del hombre.

Y Dios llama a la comunión de vida con él no sólo a «una parte» del hombre, sino a su criatura entera, en su unidad indivisible. No es compatible con la antropología cristiana pensar que el ser humano consista propiamente en un alma migratoria que peregrina de cuerpo en cuerpo, llamada ella sola a la plenitud. Esta con-

cepción comporta un desprecio a la realidad corporal creada por Dios en el espacio y en el tiempo: está lastrada por antiguas visiones dualistas del mundo que la Iglesia ha rechazado por comprometer la bondad de la única creación del único Dios. El ser (16) humano existe más bien como «uno en cuerpo y alma» (17), con un alma creada directamente por Dios, la cual es la forma sustancial y única de un cuerpo también creado bueno por Dios (18). En esta unidad creatural el hombre es imagen de Dios, interlocutor suyo para siempre, partícipe de su misma vida y libertad, y, por eso, persona.

22. También la Iglesia habla del «alma» inmortal (19), para expresar después de la muerte de cada hombre «subsiste el mismo yo humano, aun careciendo por el momento del complemento de su cuerpo». Pero (20) este lenguaje, «indispensable para sostener la fe de los cristianos», no debe ser (21) entendido nunca de manera dualista; ha de ir siempre unido a la proclamación de la fe en la resurrección de la carne, en la que se expresa en su plenitud la esperanza cristiana: todos «resucitarán con los propios cuerpos que ahora tienen» (22). El cuerpo, la carne, es decir la dimensión de la persona en el tiempo y en el espacio que la relaciona con su entorno, con su mundo natural y social, también es creación de Dios, y también será transformado (cf. 1 Cor. 15, 42-44) y asumido en la vida eterna de Dios (cf. 1 Cor. 15,53) (23). Será «en el último día», cuando Dios lo sea todo en todos (cf. 1 Cor. 15,28). Cada ser humano, muerto en el Señor, aguarda de manera misteriosa, pero participando con su propio «yo» de la vida de Dios, ese momento de la glorificación de la creación entera en el Reino de Dios consumado (cf. Rom. 8,21 ss) (24). Esta dimensión comunitaria y cósmica de la esperanza escatológica cristiana, que va unida a la fe en la resurrección de la carne, está también ausente del esquema de pensamiento reencarnacionista.

b) Frente al cinismo ético, ciudadanos del cielo que construyen con justicia la ciudad terrena

23. La comunión de vida con el Cristo resucitado, ya realmente incoada en el creyente por la fe y los sacramentos, es el fundamento de la esperanza cristiana en la resurrección de la carne y la vida eterna. A su vez esa comunión y esa esperanza son el fundamento del modo nuevo de vivir propio de los cristianos, es decir, tanto de su visión del mundo y de la historia, como del aliento ético de una existencia comprometida en el ejercicio de la caridad y de la justicia.

24. En cambio, los humanismos laicistas del siglo XIX sostuvieron que «la religión, por su propia naturaleza, es un obstáculo» para la liberación económica y social, «porque al orientar el espíritu humano hacia una vida futura ilusoria, apartaría al hombre del esfuerzo por levantar la ciudad temporal» (25). Así recoge el Concilio, en su Constitución sobre la Iglesia en el mundo actual, una objeción a la que fue muy sensible y a la que dio respuesta repetida y cumplida (26). Que «la espera de una tierra nueva no debe amortiguar, sino más bien avivar la preocupación por perfeccionar esa tierra», es algo que tal vez vuelva a resultar más com-

previsible a nuestros contemporáneos».

Hoy, en efecto, la fuerza de los hechos ha ido haciendo perder virulencia a aquellas visiones reductivas del hombre y de la historia que dejaban altaneramente «el cielo para los gorriones» y reservaban la tierra para una humanidad concebida como única dueña y señora de sus destinos. Las utopías que pretendieron construir la ciudad terrena sin el cielo, o incluso contra él, han dado paso a una extendida desesperanza: son cada vez menos los que confían con ingenua certeza que el futuro que la humanidad pueda construir con denodado esfuerzo prometeico, vaya a ser indefectiblemente mejor que lo construido hasta hoy entre injusticias, violencias y fracasos de todo tipo. Las grandes utopías inmanentistas han entrado en crisis dejando tras de sí un amplio campo a la desesperanza; y, con la desesperanza, al cinismo ético, que establece, consciente o inconscientemente, el provecho propio de los individuos y de los grupos como criterio último de la conducta humana.

Es el momento de recordar que no es posible una cimentación sólida de la moralidad cuando se marginan y olvidan aspectos centrales de la verdad sobre el hombre, como es su dimensión escatológica. No cabe duda de que todo hombre es capaz de distinguir el bien del mal gracias a la luz de la razón (28). Pero «una ética altruista es difícilmente sostenible, de manera general y permanente, sin la fe en el Dios de Jesucristo, que es Amor. En cambio, una ética del servicio incondicional a los hermanos es la forma normal de realización moral cristiana. Porque Alguien ha muerto por nosotros y de esa muerte ha brotado vida nueva, nosotros podemos vivir y morir con nuestros hermanos y por ellos» (29).

25. La conexión indisoluble entre escatología y ética, entre finalidad última y razón de ser y del deber ser de la vida humana, está abundantemente testimoniada en el Nuevo Testamento (cf. 1 Cor. 7,29 ss.; Flp. 3,13 ss.; 1 Pe. 4,7 ss.; 2 Pe. 3,11 ss.) y en la tradición patristica y teológica (30). No puede ser de otro modo: quien no vive esclavo de la muerte, porque su vida goza de una dimensión de eternidad, es capaz de empeñar la existencia confiado en el futuro, pues sabe que «ni la muerte ni la vida (...) ni criatura alguna podrá separarnos del amor de Dios manifestando en Cristo Jesús, Señor nuestro» (Rom. 8, 38-39).

Con su esperanza escatológica, el cristiano está habilitado para percibir los valores morales en un horizonte de ultimidad: es capaz de ir haciendo entrega diaria de su vida al servicio de esos valores, sin excluir ni siquiera una entrega hasta la sangre, martirial. Y lo hace lleno de profundo gozo, asumiendo las variadas experiencias de éxito y de fracaso en las que se va tejiendo su proceso de conformación con Cristo; siendo consciente de que, igual que a su Señor crucificado, no le serán ahorrados ni el sufrimiento ni las negatividades de la existencia. No profesa, por eso, ningún vacuo optimismo histórico, pues conoce las limitaciones de todo proyecto intramundano. Pero está también muy lejos de ignorar que esta historia nuestra es el crisol en el que se fragua un destino eterno; en medio de sus lados oscuros e ingratos, la realidad se le ofrece como digna de crédito no precisamente en virtud de los meros poderes humanos, sino del Amor providente, creador, redentor y con-

sumador de este mundo.

26. La regeneración de la vida social no puede hacerse sin una adecuada constitución del sujeto moral. Es necesario que cada persona abra su existencia a la dimensión última de su vida, que es la vida en comunión con Dios, para que todas sus potencialidades morales entren realmente en ejercicio. Es verdad que hay que distinguir entre el ámbito de la fe y el de la vida pública. La confusión de estas dos realidades lleva a soluciones integristas en la organización de la vida social que son incompatibles con la verdadera tradición cristiana (31). Pero no es correcto establecer una separación tal entre el ámbito de lo público y el de la conciencia personal que se llegue a suponer que las normas que rigen la vida social son de un orden totalmente diverso de las que rigen la vida personal. El bien común, norma suprema de la vida social, es el bien de las personas que componen el cuerpo social. Dicho bien común no podrá ser, pues, realmente tal si no responde, al menos en lo que toca a los derechos fundamentales, a la verdad integral de las personas. Y, a la inversa, no será fácil buscar eficazmente el bien común, si las personas se cierran a alguna de sus dimensiones fundamentales, como es la de su esperanza en Dios y en la vida eterna (32).

c) La libertad humana es tal, que no se puede excluir la posibilidad real de la perdición eterna

27. No se puede entender el régimen de gracia querido por Dios para su creación si no se toma realmente en serio el misterio de la libertad. La oferta de salvación contenida en el mensaje evangélico supone la respuesta libre de sus destinatarios; sin esta respuesta, dicha oferta caería en el vacío. El ser humano tiene, pues, la capacidad de acoger libremente la oferta de comunión de vida con Dios. Pero ello significa, a la vez, que está capacitado también para rechazarla. Lo cual quiere decir que es necesario contar con la posibilidad real de la perdición eterna. Tal posibilidad no reposa, pues, sobre la voluntad de Dios, que «quiere que todos los hombres se salven» (1 Tim. 2,4), sino sobre la libertad del hombre.

28. El hombre moderno ha valorado tanto la libertad que ha llegado a caer en la absurda exageración de pretender hacer de ella un absoluto, erradicándola de «su relación esencial y constitutiva con la verdad» (33). Pero, «paralelamente a la exaltación de la libertad, y paradójicamente en contraste con ella, la cultura moderna pone radicalmente en duda esta misma libertad» (34). El escepticismo frente a la real capacidad humana para la libertad se debe tanto a una valoración exagerada de los descubrimientos de las ciencias humanas sobre los condicionamientos de todo tipo en los que se desarrolla la vida del hombre, como a un curioso fenómeno de reacción frente a la absolutización de la libertad que se manifiesta en el llamado «miedo a la libertad». No son pocos hoy quienes no creen en el libre albedrío del ser humano o quienes consideran que las opciones y decisiones por él tomadas son en realidad insignificantes. De aquí que la doctrina de la Iglesia, referente a la posible frustración total de la vida en virtud de un mal uso de la libertad, resulte para algunos especialmente difícil de compren-

der y de aceptar.

29. Sin embargo, la existencia de esa real posibilidad de perdición, es decir, del infierno, nunca ha sido puesta en duda por la Iglesia (35). También el Concilio Vaticano II exhorta a la vigilancia para que podamos llegar a participar de la gloria de Dios y no «ir, como siervos malos y perezosos (cf. Mt. 25,26), al fuego eterno (Mt. 25,41), a las tinieblas exteriores, donde habrá llanto y rechinar de dientes (Mt. 22, 13 y 25, 30)» (36). Estas serias advertencias del Señor, y otras que el Concilio no recoge aquí, han movido siempre a la Iglesia a rechazar una supuesta certeza de la salvación final de todos. Tal certeza implicaría, en efecto, introducir un automatismo en la esperanza de la salvación que desposeería al ser humano, interlocutor libre de Dios, de su genuina responsabilidad. Lo que es un diálogo de dos libertades, diversas, pero reales (la divina y la humana) quedaría de ese modo convertido en el monólogo de una única libertad: la divina.

Pero aunque sea temeraria la certeza, es segura, en cambio, la esperanza. Confiados en la sobreabundancia de la gracia salvadora de Cristo (cf. Rom. 5,15-21), los cristianos no sólo podemos, sino que debemos esperar la salvación de todos y orar por ella. De hecho el Magisterio de la Iglesia, al tiempo que enseña inequívocamente la doctrina del infierno, y que confirma la participación de algunos de nuestros hermanos en la gloria –los santos–, nunca ha declarado que alguien se haya condenado. Lo cual no nos da derecho a pensar que no pueda darse en absoluto la condenación, disolviendo la realidad de una posible respuesta negativa del hombre al amor de Dios. Por eso, no nos ayudan especulaciones como la teoría de las apocatástasis (37) o la de la aniquilación (38). El mensaje de la fe nos invita más bien a la vigilancia seria y a la esperanza gozosa.

«El que me rechaza y no sigue mis palabras, ya tiene quien lo condene: la palabra que yo he hablado, ésa le condenará en el último día» (Jn. 12, 48). El juicio divino condenatorio no lo decide Aquel que ha venido a salvar, no a condenar (cf. Jn. 12,47); lo decide una posible repulsa humana a la oferta salvífica (39). La antropología cristiana afirma, pues, vigorosamente el carácter personal del hombre y su condición de interlocutor libre de Dios, cosas ambas que resultan insostenibles allí donde se ignora o trivializa la capacidad de quien es imagen de Dios para optar libremente incluso por la negación del Amor creador.

d) «¿Dónde queda, muerte, tu victoria?» (1 Cor. 15,55)

30. La muerte es ciertamente el «último» enemigo del hombre (cf. 1 Cor. 15,26). Aguarda siempre en el horizonte de la vida e introduce en ella una dimensión de incertidumbre y, al mismo tiempo, de gravedad. No es extraño que cuando no se puede ver en la muerte más que el final de nuestra existencia, su presencia resulte inquietante e incluso desesperante. De hecho, nuestra sociedad tiende a ocultar, a convertir en tabú el hecho de la muerte.

La fe nos ofrece una inestimable ayuda para afrontar con realismo y esperanza nuestro destino mortal. La piedad cristiana no ha tenido nunca dificultad incluso en proponer la meditación de la muerte («acuérdate que has de morir») como un

medio de maduración en la libertad. «La realidad de la muerte exige que nos decidamos en cada momento. A la luz de la muerte el creyente descubre el sentido de la vida» (40). Saber entregar confiadamente la vida en manos de Dios es el acto supremo de la libertad humana.

Pero el arte de morir presupone que se ha vivido ejercitándose en la sabiduría cristiana de la esperanza. «Toda nuestra ciencia consiste en saber esperar» (41). Así expresa un joven místico de nuestros días el secreto de la vida cristiana: saber esperar el encuentro con el Amor vencedor de la muerte. Eso es lo que nos permite vivir con verdadera libertad y fraternidad la vida y la muerte.

IV. Conclusión: anunciemos con la vida al Vencedor de la muerte

31. Hemos querido volver a exponer los fundamentos de la esperanza cristiana en la resurrección y en la vida eterna, junto con las respuestas que desde ella se obtienen para algunos problemas de nuestro tiempo. No podemos dejar languidecer la esperanza. Es urgente que aprendamos de nuevo esta «ciencia» fundamental del esperar. Nuestras comunidades cristianas serán de este modo verdadera sal de la tierra en medio de una sociedad muy desesperanzada y desmoralizada.

Tenemos entre nosotros a los verdaderos expertos en la ciencia de la esperanza: son los santos. La vocación cristiana es vocación a la santidad. Y la santidad es la realización y el disfrute anticipado de los bienes futuros. Los santos son la transparencia de la vida eterna; su vida proyecta ya en este tiempo de nuestra vida en la historia la eternidad todavía no alcanzada. Ellos nos ayudan a recordar que nuestra existencia cristiana es una existencia escatológica, abierta hacia lo alto. Quien ha hecho en verdad la experiencia de la vida nueva de Cristo resucitado puede también hacer suyas —como los santos— las palabras del Apóstol: «estimo que los sufrimientos del tiempo presente no son nada comparados con la gloria que se ha de manifestar en nosotros» (Rom. 8,18).

32. En nuestro caminar hacia la patria del cielo contamos especialmente con la presencia maternal de María. Ella, «la Madre de Jesús, glorificada ya en los cielos en cuerpo y alma, es la imagen y comienzo de la Iglesia que llegará a su plenitud en el siglo futuro. También en este mundo, hasta que llegue el día del Señor (cf. 2 Pe. 3,10), brilla ante el Pueblo de Dios en marcha, como señal de esperanza cierta y de consuelo» (42). Por eso la invocamos como «madre de la esperanza» y «causa de nuestra alegría».

La presencia de María adquiere una particular significación en el tiempo litúrgico del Adviento, en el que la Iglesia revive con ella la espera gozosa del Salvador. Además, el Papa ha comparado estos años que quedan de siglo con el tiempo del Adviento, un tiempo de arrepentimiento y de esperanza, en el que nos disponemos, ya desde ahora, para el Gran Jubileo del año 2000, que ha de ser un encuentro renovado con «Aquel que era, que es y que viene constantemente» (Ap. 4,8) (43).

Por medio de María, pedimos al Señor de la gloria que nuestra vida, junto con nuestra palabra, dé verdaderamente razón de nuestra esperanza (cf. 1 Pe. 3, 15).

Ofrecida con la modestia y el convencimiento de la vida misma a nuestros hermanos, esa esperanza será la mejor contribución a la construcción de una sociedad cada vez más habitable, más cercana al Reino de Dios que esperamos y por cuya venida oramos siguiendo la enseñanza del Salvador.

Madrid, 26 de noviembre de 1995

Solemnidad de Jesucristo, Rey del Universo

Ricardo Blázquez Pérez, *Obispo de Bilbao,*

Presidente de la C.E. para la Doctrina de la Fe

José Manuel Estepa, *Arzobispo Castrense*

Antonio Palenzuela, *Obispo emérito de Segovia*

Antonio Cañizares, *Obispo de Ávila*

Francisco Javier Martínez, *Obispo auxiliar de Madrid*

Rafael Palmero, *Obispo auxiliar de Toledo*

Juan A. Martínez Camino, *Secretario*

Notas

- (1) Conferencia Episcopal Española, Intruc. past. «La verdad os hará libres» (22-11-1990) 49,5.
- (2) La fe en la vida eterna basada en el misterio pascual de Cristo, es decir, en que «si morimos con Él, viviremos con Él» (2 Tim. 2,11).
- (3) Misal romano, Plegaria eucarística IV.
- (4) Prometeo, que, según la mitología griega, robó el fuego de los dioses y sufrió por ello duro castigo, suele ser tomado como símbolo de la actitud trágica de quienes creen que se pueden salvar a sí mismos por medio de grandes obras supuestamente autosuficientes.
- (5) La apocalíptica se imaginaba un cambio de época en la historia del mundo por intervención directa de Dios. La escatología cristiana espera que la creación será transformada y asumida en la vida misma de Dios. En uno y otro caso el fin de la historia es algo muy distinto que simple agotamiento o aniquilación.
- (6) Cf. Pablo VI, Exhort. Apost. Gaudete in Domino, 6-8.
- (7) Cf. Catecismo de la Iglesia Católica, 653.
- (8) Cf. Catecismo de la Iglesia Católica, 649.
- (9) Enarr. in Psalm. 85, CCL 39, 1176-77.
- (10) Cf. S. Juan Damasceno, De fide ortodoxa, 4,13: «El Hijo de Dios se hizo partícipe de nuestra pobre y enferma naturaleza a fin de hacernos a nosotros partícipes de su divinidad».
- (11) Cf. Concilio Vaticano II, Const. Lumen gentium, 48, donde se habla de «la única carrera que es nuestra vida en la tierra» (cf. Heb. 9,27).
- (12) El gnosticismo, concepción del mundo que ya desde la época apostólica se manifestó como especulación poco respetuosa de la concreta revelación histórica de Dios en Jesucristo, se caracteriza, entre otras cosas, por presentarse como un saber «espiritual» para el que lo material y lo corporal no es más que un lugar de paso y un lastre del que el hombre podría y tendría que liberarse totalmente. Hoy vuelven concepciones semejantes, por lo general impregnadas de prometeísmo moderno.
- (13) Congregación para la doctrina de la fe, Carta Recentiores episcoporum Synodi, (17-5-1979) 7. Cf. Concilio de Trento, Decreto Cum hoc tempore, sobre la justificación, canon 30 y Concilio Vaticano II, Constitución Lumen gentium, 51.
- (14) Cf. S. Juan de la Cruz, Obras Completas, B.A.C., Madrid 1982, 40.
- (15) Por eso hay que insistir en que esta purificación es «del todo diversa del castigo de los

- condenados». Congregación para la doctrina de la fe, Carta Recentiores episcoporum Synodi, 7. El purgatorio no es una situación intermedia entre el cielo y el infierno, sino más bien una introducción purificatoria para el cielo.
- (16) El Sínodo de Constantinopla del año 543 condenaba las doctrinas origenistas sobre la preexistencia de las almas, que por sus pecados habrían sido después arrojadas a los cuerpos (cf. DS 403). Lo mismo rechaza el primer Concilio de Braga (561) frente al priscilianismo (cf. DS 456).
- (17) Concilio Vaticano II, Const. Gaudium et spes, 14.
- (18) Cf. Pío XII, Enc. Humani generis, 29 (DS 3896) y Concilio de Vienne, Const. Fidei catholicae (DS 902).
- (19) Cf. Concilio Lateranense V (DS 1440).
- (20) Congregación para la doctrina de la fe, Carta Recentiores episcoporum Synodi, 3.
- (21) Ibid.
- (22) Concilio Lateranense IV, Professio fidei (DS 801).
- (23) Expresión de esta convicción de fe es el modo cómo «la Iglesia honra en las exequias el cuerpo del difunto, porque ha sido instrumento del Espíritu Santo y está llamado a la resurrección gloriosa» (Ritual de exequias, Coeditores Litúrgicos, 1989, n. 18; cf. también 19 y 49).
- (24) Cf. Benedicto XII, Cost. Benedictus Deus (DS 1000).
- (25) Concilio Vaticano II, Const. Gaudium et spes, 20, 2.
- (26) Cf. Gaudium et spes, 21, 3; 34, 3; 39, 2.3; 43, 1; 57, 1.
- (27) Gaudium et spes, 39, 2.
- (28) Cf. Juan Pablo II, Enc. Veritatis splendor, 40 y 42.
- (29) Conferencia Episcopal Española, Instr. pas. «La verdad os hará libres», 48,4.
- (30) S.S. el Papa Juan Pablo II lo ha subrayado de nuevo en Veritatis splendor, 12 y Evangelium Vitae, 37-38.
- (31) Cf. Juan Pablo II, Discurso ante el Parlamento Europeo (11-10-1988), n° 10, Ecclesia (1988) 1546-1549.
- (32) Cf. Juan Pablo II, Enc. Veritatis splendor, 101 y Evangelium Vitae, 69-71.
- (33) Juan Pablo II, Enc. Veritatis splendor, 4.
- (34) Juan Pablo II, Enc. Veritatis splendor, 33.
- (35) Cf. Denzinger-Schönmetzer, Enchiridion symbolorum, definitionum et declarationum, 15, 76, 801, 839, 859, 1002, 1306.
- (36) Const. Lumen gentium, 48, 4.
- (37) Los defensores de la apocatástasis aseguran que la misericordia infinita de Dios acabará por reconciliar a todos en la eternidad, haciendo desaparecer todo rastro de mal y de pecado. Es una especulación antigua, sin base en la revelación, que ha sido rechazada como herética por el Magisterio de la Iglesia (cf. DS 411, 801, 1002).
- (38) La muerte de los pecadores, según especulan algunos, significaría para ellos la aniquilación total, el volver a la nada; con lo cual se excluye la posibilidad real de la condenación eterna.
- (39) Cf. Catecismo de la Iglesia Católica, 678-679.
- (40) Conferencia Episcopal Española, «Ésta es nuestra fe». Catecismo III de la comunidad cristiana, Madrid, 1986, 205.
- (41) Hermano Rafael (Bto. Rafael Arnáiz Barón), Obras Completas, Burgos-San Isidro de Dueñas 1988, n° 484.
- (42) Concilio Vaticano II, Const. Lumen gentium 68. Cf. Const. Sacrosanctum Concilium 103.
- (43) Cf. Juan Pablo II, Exhort. Apost. Tertio millennio adveniente, 20.

ÍNDIX

ANY 1995

SECCIÓ OFICIAL

SANTA SEU

- * Congregació del Clergat.- Jornada Mundial por la santificación de los sacerdotes147
- * Congregació per la Doctrina de la Fe:
 - Red de consultors matrimoniales148
 - Sobre la tutela del derecho a la vida231
 - Algunes particularitats sobre la matèria i la comunió eucarístiques232
 - La doctrina contenida en la Carta Apostòlica «Ordinatio Sacerdotalis»307
- * Congregació del Culte Diví i Disciplina dels Sagraments.- Sobre la Fiesta de la Inmaculada en 1996234

PRELAT

- * Decret de pròrroga del Postulador del Procés de Beatificació del Rvnd. Joan Huguet Cardona149
- * Decret de constitució de la Comissió Històrica de Beatificació del Servent de Déu Mn. Joan Huguet Cardona149
- * Decret de nomenament d'Arxiprestos309
- * Pregó de Setmana Santa67
- * Paraules en el lliurament dels premis del Diari «Menorca»14
- * Homilia de la Festa de Sant Antoni7
- * Homilia de Sant Ildefons10
- * Homilia de la Pregària Ecumènica11
- * Homilia de la Festa de la Presentació13
- * Homilia de la Missa Crismal74
- * Homilia de la trobada de Catequistes150
- * Homilia de la trobada de preveres i religiosos/es al Toro152
- * Homilia de la Vetla de Santa Maria155
- * Homilia de la celebració del II Centenari de la Restauració de la Diòcesi156
- * Homilia de la Festa de Mare de Déu de Gràcia (8-IX-1995)234
- * Homilia de l'ordenació de diaca de Jaume Ametller (9-IX-1995)237
- * Homilia del Curset de Catequesi (8-X-1995)239
- * Homilia en les Bodes d'Or de Professiò Religiosa de Sor Mª Gràcia Victory (18-X-1995)241
- * Homilia en la celebració dels 25 anys de la Frater de Menorca309

* Homilia en la trobada de sacerdots i seminaristes que van conviure en el Seminari del 1924 al 1943	312
* Homilia de la Festa de la Immaculada Concepció	314
* Homilia en les Concepcionistes	316
* Homilia en l'enviament de missions de J. Albert Vidal	318
* Comunicació sobre el Dia de la Pau	15
* Comunicació sobre l'Octavari de Pregàries	17
* Comunicació sobre la Campanya contra la Fam	18
* Comunicació sobre el Dia del Seminari	76
* Comunicació sobre la classe de religió	78
* Comunicació sobre el Dia dels MCS. El cinema	79
* Comunicació sobre la Jornada de Pregàries per les Vocacions	159
* Comunicació sobre el Dia del Malalt	160
* Comunicació sobre el Dia de l'Apostolat Seglar i de l'Acció Catòlica	162
* Comunicació sobre la Jornada «Pro Orantibus»	163
* Comunicació sobre el Dia Nacional de Caritat	164
* Comunicació sobre el Dia del Papa	165
* Comunicació sobre la celebració del II Centenari de la Restauració de la Diòcesi	166
* Comunicació sobre l'Assemblea Diocesana	242
* Comunicació sobre la IV Conferència Mundial sobre les Dones	244
* Comunicació sobre la situació del Seminari	245
* Comunicació sobre el Domund 1995	246
* Comunicació sobre el Dia de l'Església Diocesana	320
* Comunicació sobre el Dia de la Catequesi	321
* Comunicació sobre el Nadal, compromís per la vida	322
* Comunicació sobre la Festa de la Família	323
* Carta als fidels de l'Arxiprestat de Maó	20
* Carta als preveres sobre la Festa de Sant Antoni	21
* Carta als preveres sobre la missa crismal	80
* Carta consulta sobre l'Assemblea Diocesana	81
* Carta invitant a la Convivència del Toro	82
* Carta als preveres invitant als Exercicis Espirituals	167
* Carta invitant als actes del II Centenari de la Restauració de la Diòcesi	168
* Carta als preveres sobre el Seminari	247
* Carta invitant els preveres a un encontre amb Mons. Elías Yanes	248
* Carta convocant eleccions per arxiprestos i pel Consell Presbiteral	248
* Carta comunicant el nomenament d'Arxiprestos	325

VICARIA GENERAL

* Carta als Rectors de les Parròquies de Maó	21

* Carta als preveres de la Diòcesi	22
* Homilia de la Jornada Mundial de la Pau	23
* Presentació de la Jornada Mundial contra la Fam	27
* Formació Permanent	82
* Temes proposats per l'Assemblea Diocesana	169
* Comunicació als preveres	249
* Calendari de Formació Permanent del Preveres	250
* Calendari Diocesà	251
* Carta als preveres sobre el Dia de l'Església Diocesana	325
* Carta als preveres recordant futures activitats	326
* Comunicació als preveres sobre la presentació de l'Assemblea Diocesana	249
* Formació permanent, recesos i trobades de preveres 1995-96	250
* Calendari Diocesà 1995-96	251

VICARIA JUDICIAL

* Memòria del curso 1994-95	253

SECRETARIA GENERAL

* Nomenaments	30, 172, 327
* Institució de Ministeris	171
* Ordenació	257
* Confirmacions	30, 172, 257, 328
* Calendari de les festes laborals	30
* Dies de dijuni i abstinència	31
* Solemnitat de Sant Josep i Dia del Seminari	31
* Comunicació sobre el Dia del Papa	171
* Equip Diocesà d'Escoltes	172
* Nota sobre el procés de canonització de 26 religiosos caputxins	328
* In Pace Christi: Sor Joana Andreu Allés	85
Josep Bosch Moll, salesià	258

PROVINCIA ECLESIASTICA

* Decreto sobre actualización del estipendio de la Misa y las Misas con varias intenciones	86

ORGANISMES DIOCESANS

* Assemblea Diocesana	
- Cartell anunciador	329
- Paraules del Bisbe sobre l'Assemblea	330
- Indicacions d'ordre pràctic	335
- Pregària dels Fidels	337
- Pregària per l'Assemblea Diocesana	338

- L'Assemblea comença a caminar	339
* Consell Presbiteral	
- Acta de la sessió (23-XI-1994)	89
- Acta de la sessió (8-III-1995)	90
- Comunicat sobre la Beatificació de Joan Huguet Cardona	91
- Acta de la sessió extraordinària (5-IV-1995)	173
- Convocatòria (10-V-1995)	174
- Acta de la sessió (10-V-1994)	174
- Convocatòria (22-VI-1994)	176
- Convocatòria (20-XII-1995)	341
- Full informatiu (20-XII-1995)	341
* Consell Pastoral Diocesà	
- Reunió de la Permanent	31
- Acta de la sessió (17-XII-1994)	93
- Convocatòria del Ple (25-III-1995)	95
- Crònica de la reunió (25-III-1995)	96
- Convocatòria del Ple (10-VI-1995)	177
- Crònica de la reunió (10-VI-1995)	177
- Convocatòria del Ple (21-X-1995)	259
- Treball de la Comissió Permanent	260
- Calendari Assemblea Diocesana	262
* Consell Diocesà d'Economia	
- Convocatòria (28-III-1995)	97
- Convocatòria de reunió	264
- Convocatòria de reunió (4-XII-1995)	344
- Pressupost 1996	345
- Col·lectes Generals	347
* Càritas Diocesana	
- Pla d'accions socials 1995	264
* Delegació de Pastoral de la Salut	
- Dia del malalt 1995	178
* Delegació de Catequesi	
- Carta als catequistes	101
- Revisió curs 94-95 i programació 95-96	179
- Curset per a Catequistes	274
* Delegació de Joventut	
- Carta	103
- Carta sobre pastoral universitària	180
* Delegació d'Ensenyança	
- Alumnes inscrits a les classes de religió	98
* Delegació de Vocacions	
- Vetlla de Santa Maria. Jornada Mundial de les Vocacions	100

* Delegació Diocesana d'Ecumenisme	
- Comunicació	.33
* Seminari Diocesà	
- Carta del prefecte	.32
* Arxiprestat de Maó	
- Document final de l'Assemblea	.104
- Formació cristiana d'adults 1995-96	.352

SECCIÓ INFORMATIVA

* Activitats del Sr. Bisbe	.34, 106, 182, 276, 354
* Crònica Diocesana	
- Jornada Mundial de la Pau	.35
- Festa de Sant Antoni	.37
- Aplec missioner	.38
- Trobada de Vida Creixent	.39
- Campanya contra la fam	.40
- Assemblea de l'Arxiprestat de Maó	.107
- Assemblea de l'Arxiprestat de Ciutadella	.108
- Trobada Diocesana de Joves	.109
- Exercicis espirituals per a joves	.110
- Festa de les Maries dels Sagraris	.111
- Crònica de la Jornada Mundial de les Vocacions	.112
- Trobada d'adolescents	.113
- Cartell anunciador de les celebracions del II Centenari de la Restauració de la Diòcesi	.185
- Logotip del II Centenari	.186
- Concert II Centenari	.186
- Exposició «200 anys de Seu Episcopal»	.187
- Celebració de l'Eucaristia d'acció de gràcies (II Centenari)	.188
- Significat d'un antic monograma	.189
- Projecte social del II Centenari - La Fundació «Mestral»	.189
- Jornada de Pastoral Penitenciària	.190
- Trobada de fi de curs de Vida Creixent	.191
- Curset de Catequesi	.278
- Conferència de Mons. Elías Yanes	.279
- Envejecer en la alabanza	.279
- Xavier Martín publica la història de l'església des Castell	.280
- Assemblea de Càritas	.355
- 25 anys de la Frater de Menorca	.356
- Com va néixer la Frater a Menorca	.357
- La Salle cumple su misión en Menorca	.358
- Acollir les parelles per al matrimoni	.359

SECCIÓ DOCUMENTAL

- * Mensaje del Santo Padre para la Cuaresma de 199541
- * Carta del Papa a los sacerdotes con ocasión del
Jueves Santo de 1995115
- * Mensaje del Papa para la Jornada de MCS123
- * Mensaje del Santo Padre para la Jornada Mundial
de las Vocaciones127
- * Carta del Papa a las mujeres193
- * Mensaje del Santo Padre para la Jornada Mundial de las Misiones ...282
- * Discurs del Papa davant l'Assemblea General de Nacions Unides ...361
- * Mensaje del Papa para la Jornada Mundial de la Paz371
- * Mensaje del Papa con ocasión de la
IV Jornada Mundial del Enfermo377
- * Nunciatura. Despedida285
- * Nota de la Comisión Permanente de la CEE sobre la situación actual .45
- * Comunicado de la Comisión Episcopal de Pastoral
Social para el Día del Amor Fraternal43
- * Comisión Episcopal de Pastoral Social. Mensaje para
el Día de Caridad208
- * Comisión Mixta Obispos y Superiores Mayores.
Día «pro Orantibus»211
- * Nota del Portavoz de la CEE sobre el aborto213
- * La jubilación de los sacerdotes214
- * Domingo y sociedad. Nota de la LXIII Asamblea
Plenaria de la CCE201
- * Sobre la Insumisión. Nota de la Comisión Permanente
de la Conferencia Episcopal Española285
- * Comisión Episcopal de Apostolado Seglar. Pentecostés.
Día de la Acción Católica y del Apostolado seglar205
- * Nota del Secretariado de la Comisión Episcopal de Seminarios
y Universidades sobre titulaciones de ciencias eclesiológicas288
- * Orientaciones de la Comisión Episcopal de Enseñanza y
Catequesis para la formación religiosa en los centros católicos291
- * Nota de la Comisión Episcopal de Enseñanza y Catequesis
sobre la enseñanza de la religión y moral católica en la escuela293
- * Comisión Episcopal de Migraciones.- Mensaje para el Día
de las Migraciones295
- * Comisión Episcopal para la Doctrina de la Fe.- «Esperamos
la resurrección y la vida eterna»381
- * Real Decreto por el que se regula la enseñanza de la religión47
- * Real Decreto sobre el valor civil de títulos y estudios eclesiológicos ...52
- * Pasqua, festa i cant de goig, per D. Guillem Pons i Pons131

